

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul legii bugetului de stat
pentru anul 2023

CUPRINS

Introducere.....	3
I. Contextul macroeconomic.....	5
1.1. Evoluția cadrului macroeconomic în anul 2022.....	5
1.2. Prognoza macroeconomică pentru anii 2023-2025.....	10
II. Executarea scontată a bugetului public național în anul 2022.....	13
2.1. Executarea scontată a veniturilor.....	15
2.2. Executarea scontată a cheltuielilor.....	15
2.3. Soldul bugetar al bugetului public național și finanțarea deficitului bugetar.....	17
2.4. Datoria de stat și deservirea acesteia	18
III. Politica bugetar-fiscală pentru anii 2023-2025.....	19
3.1. Politica fiscală.....	19
3.2. Politica în domeniul cheltuielilor.....	20
3.3. Politica în domeniul datoriei de stat pentru anii 2023-2025.....	22
IV. Estimările bugetului public național pentru anii 2023-2025.....	22
4.1. Bugetul public național 2023.....	22
4.2. Bugetul asigurărilor sociale de stat 2023.....	33
4.3. Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală 2023.....	34
4.4. Bugetele locale 2023.....	34
4.5. Indicatorii principali ai bugetului public național, 2024-2025.....	35
4.6. Datoria de stat și deservirea acesteia în anul 2023 și estimări pentru 2024-2025...	36
V. Proiectul bugetului de stat pentru anul 2023.....	39
5.1. Veniturile bugetului de stat.....	39
5.2. Cheltuielile bugetului de stat.....	45
5.3. Soldul (deficitul) bugetului de stat.....	51
5.4. Cheltuielile în cadrul grupelor funcționale principale.....	54
5.4.1. Servicii de stat cu destinație generală.....	54
5.4.2. Apărare națională.....	55
5.4.3. Ordine publică și securitate națională.....	56
5.4.4. Servicii în domeniul economiei.....	58
5.4.5. Protecția mediului.....	61
5.4.6. Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale.....	63
5.4.7. Ocrotirea sănătății.....	64
5.4.8. Cultură, sport, tineret, culte și odihnă.....	66
5.4.9. Învățământ.....	69
5.4.10. Protecție socială.....	71
5.5. Raporturile dintre bugetul de stat și componentele bugetului public național.....	74
5.5.1. Transferurile către bugetele locale.....	74
5.5.2. Transferurile către bugetul asigurărilor sociale de stat.....	82
5.5.3. Transferurile către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală.....	82

Introducere

Proiectul de lege a bugetului de stat pentru anul 2023 este elaborat în condițiile unor situații fără precedent: criza energetică, criza economică și criza refugiaților, precum și în condițiile accelerării inflaționiste, acutizând vulnerabilitățile deja existente, precum și a impactului acestor situații asupra bugetului public național.

După creșterea economică record din anul 2021 (+13,9%), anul 2022 este afectat de creșterea prețurilor pe plan internațional, războiul din apropierea graniței cu Republica Moldova, perturbările lanțurilor de aprovizionare, care au impact negativ asupra cererii externe și interne. În plus, anul curent este marcat de o secetă severă, care a compromis o bună parte din producția vegetală, cu efectele implicate asupra sectorului zootehnic, prețurilor de consum, exporturilor, aprovizionarea industriei alimentare cu materie primă etc.

Criza energetică din toamna anului 2021 a compromis menținerea traiectoriei de creștere economică, generând noi provocări pentru guvernare și mediul de afaceri, fiind amplificată și o inflație prognozată la nivel de 34,6% spre sfârșitul anului 2022. Creșterea excesivă a prețurilor, în special a celor la resurse energetice, a provocat un efect în lanț al creșterii prețurilor în toate domeniile, crescând și nivelul de sărăcie energetică a populației.

Este extrem de important ca măsurile de redresare economică, întreprinse la moment pe termen scurt să fie susținute de reforme pe termen lung, care vor contribui la dezvoltarea unui model economic existent. După faza de stabilizare, măsurile urmează a fi concentrate preponderent pe relansarea creșterii economice. În acest sens, la elaborarea proiectului de lege a bugetului de stat pentru anul 2023 s-a ținut cont de obiectivele Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova Europeană 2030", precum și obiectivele de dezvoltare setate în Programul de activitate al Guvernului „Moldova vremurilor bune”, care are drept scop reducerea durabilă a sărăciei, crearea locurilor de muncă bine plătite, asigurând condiții pentru creșterea productivității muncii, stimularea investițiilor locale și străine pentru creșterea și diversificarea capacităților naționale de producție, adaptarea societății la schimbările climatice globale, îmbunătățirea cardinală a politicilor și a guvernării, reabilitarea mediului ambiant, asigurarea securității statului și cetățenilor, restabilirea finanțării externe etc.

Conform prognozei, în anul 2022 deficitul bugetului public național va atinge nivelul de 5,2% din PIB, dat fiind majorarea cheltuielilor aferente gestionării crizelor curente, în timp ce datoria de stat, care până la finele anului va constitui 36,3% din PIB, este considerată cu un risc scăzut de supra îndatorare.

Proiectul bugetului de stat pentru anul 2023 are la bază prognoza indicatorilor macroeconomici revizuită în luna noiembrie de către Ministerul Economiei, în consultare cu experții FMI în cadrul misiunii desfășurate în noiembrie curent.

Pentru anul 2023, scenariul de prognoză macroeconomică prevede că Produsul Intern Brut (PIB) în termeni reali față de anul 2022 va fi în creștere cu 2,0%, iar în termeni nominali va atinge volumul de 308,8 mild. lei. Principala ipoteză a acestei proiecții presupune că impactul negativ al condițiilor nefavorabile va persista cel puțin în prima jumătate a anului 2023, fapt care va permite doar o recuperare parțială. Din a doua jumătate a anului 2023 se așteaptă o ușoară redresare, bazată pe îmbunătățirea mediului extern, scăderea presiunii inflaționiste și condiții financiare mai relaxate.

Conform estimărilor, în anul 2023 veniturile bugetului public național vor fi în creștere cu 10,6% față de volumul precizat în anul 2022, cheltuielile - cu 12,9%, iar deficitul bugetar va atinge nivelul de 6,0% din PIB.

Pe fundalul multitudinilor de crize suprapuse, precum și a inflației accelerate, pentru anul 2023 se va aplica clauza de derogare de la regula bugetar-fiscală generală stabilită în art.15, alin.(1) în Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, care limitează deficitul bugetului public național, excluzând granturile la 2,5% din PIB. Astfel, pentru anul 2023 vor fi aplicate prevederile alin.(3) lit. a), b) a aceluiași articol, care admite derogarea de la regula bugetar-fiscală în caz de situații excepționale care pun în pericol securitatea națională.

Obiectivul principal al Guvernului pentru anul 2023 rămâne a fi promovarea unei politici bugetar-fiscale care ar asigura sustenabilitatea bugetară și gestionarea responsabilă a finanțelor publice. În contextul provocărilor curente, pentru soluționarea unor constrângeri economice și impulsionarea dezvoltării durabile a Republicii Moldova, Guvernul urmează să-și concentreze eforturile pe promovarea unor politici macroeconomice orientate spre stabilitate și reforme care să favorizeze relansarea și creșterea economică.

Printre principalele obiective/măsuri ale politicii bugetar-fiscale pentru anul 2023 se pot menționa următoarele:

- stimularea sectorului IMM prin acordarea cote 0% la profitul reinvestit;
- implementarea politicilor salariale noi;
- compensarea diferenței de tarife, conform facturilor de gaze naturale și agentului termic (Fondul de reducere a vulnerabilității);
- reforma administrației publice locale (Fondul de amalgamare voluntară a localităților);
- organizarea și desfășurarea alegerilor locale generale;
- implementarea tehnologiilor informaționale în sectorul public;

- onorarea serviciului datoriei de stat, ca urmare a majorării debursărilor și ratelor dobânzilor la împrumuturile de stat externe, precum și majorării volumului de emisiune a VMS pe piața primară.

Principalii parametri ai proiectului bugetului de stat pentru anul 2023 sunt:

1) *veniturile bugetului de stat* se estimează în sumă de 64 868,4 mil. lei, cu o majorare de 5 535,4 mil. lei sau 9,3% față de precizat 2022;

2) *cheltuielile bugetului de stat* se estimează în sumă de 83 195,7 mil. lei, cu o majorare de 9 267,7 mil. lei sau cu 12,5%, comparativ cu anul 2022.

Din suma totală a cheltuielilor bugetului de stat pentru anul 2023, 51,1% reprezintă transferuri către alte bugete (BASS, FAOAM, BL - 42 556,6 mil. lei).

3) *deficitul bugetului de stat* este prevăzut în sumă de 18 327,3 mil. lei sau 6% din PIB.

Ca structură, proiectul de lege a bugetului de stat pentru anul 2023 cuprinde: partea textuală, cu prevederi generale și de ordin specific anului bugetar 2023 și anexele la proiect. De asemenea, proiectul de lege este însoțit de Nota informativă și alt material informativ adițional care conține tabele, destinat facilitării procesului de analiză și promovare a acestuia în Guvern și Parlament.

I. Contextul macroeconomic

1.1. Evoluția cadrului macroeconomic în anul 2022

Anul 2022 este afectat de creșterea prețurilor pe plan internațional, războiul din apropierea graniței cu Republica Moldova, perturbările lanțurilor de aprovizionare, care au impact negativ asupra cererii externe și interne. Evoluțiile social-economice înregistrate în perioada ianuarie-octombrie a anului 2022 au fost influențate negativ de situația regională fără precedent, provocată de războiul din țara vecină. În plus, anul curent este marcat de o secetă severă, care a compromis o bună parte din producția vegetală, cu efecte implicite asupra sectorului zootehnic, prețurilor de consum, exporturilor, aprovizionarea industriei alimentare cu materie primă etc. În acest context dificil, influențat de multitudinea de crize, datele sugerează primele semnale de recesiune economică.

Economia a intrat pe o traiectorie negativă în trimestrul II 2022. Produsul intern brut (PIB) a fost în descreștere atât față de trimestrul II 2021 (-0,9%), cât și față de trimestrul precedent (-1,3%). Diminuarea PIB a fost cauzată de reducerea semnificativă a cererii interne, în special a investițiilor (-11,3%), în timp ce exportul net și-a menținut impactul pozitiv asupra PIB (+3,4 p.p.). Presiunile inflaționiste în contextul majorării constante a prețurilor la resursele energetice și situația complicată din regiune au influențat semnificativ activitatea economică, în special sectorul construcțiilor (-28,1%), industria prelucrătoare (-6,5%), industria energetică (-27,3%), sectorul imobiliar (-4,9%), agricol (-6%) etc. Totuși, sunt

sectoare care au fost în creștere în trimestrul II: comerțul interior (+14,3%), sănătate și asistență socială (+21,8%), activități financiare și de asigurări (+11,5%), servicii prestate de sectorul HoReCa (+33,8%), transport și depozitare (+5,1%) etc.

Criza energetică, războiul din țara vecină, creșterea prețurilor sunt factorii de bază ce produc efecte negative sectorului industrial. Industria constructoare de mașini este ramura cea mai afectată de conflictul din regiune și efectele pandemiei, descreșterea căreia (-60%) a produs cel mai mare impact negativ asupra sectorului.

De asemenea, sectorul energetic este în declin (-6,5%), fiind puternic afectat de creșterea prețurilor la resursele energetice. Diminuarea activității investiționale a determinat scăderea cu 2% a producției industriei extractive. Industria alimentară este practic unica ramură care susține sectorul, înregistrând o creștere cumulativă de 25,4 la sută.

Seceta severă din vara anului curent a influențat dramatic sectorul agricol. Producția globală agricolă în toate categoriile de gospodării a însumat în prețuri curente o valoare de 28,2 mild. lei, volum inferior celui obținut în perioada similară a anului 2021 cu 18,3% (în prețuri comparabile). Micșorarea producției agricole a fost determinată de scăderea atât a producției vegetale cu 23,5%, precum și a producției animale cu 2,2 la sută.

Cererea pentru serviciile de transport rămâne în continuare pe o traiectorie pozitivă, însă ritmurile de creștere ușor se temperează. În ianuarie-septembrie 2022 cifra de afaceri în sector s-a majorat cu 46,1%: transportul auto - cu 34,6%, transportul naval - de 2,2 ori, transportul feroviar - de 2,6 ori și transportul aerian - cu 50%. Factorii esențiali care mențin în creștere sectorul transporturilor sunt intensificarea fluxurilor comerciale internaționale și creșterea cererii din partea populației pentru serviciile de transport public.

Diminuarea veniturilor reale ale populației influențează comerțul intern de bunuri. În perioada ianuarie-septembrie 2022 comerțul de bunuri cu amănuntul a intrat pe o traiectorie negativă și a înregistrat o descreștere de 1% (în termeni reali) a cifrei de afaceri, inclusiv în luna septembrie cu 4,2%. În perioada de referință s-a diminuat cererea pentru produsele casnice (-22,1%), produsele alimentare, băuturi și tutun (-48,4%), echipamente informatice și telecomunicații (-53,2%), alte bunuri (-2,4%).

Serviciile de piață prestate populației se mențin în creștere, dar ritmul s-a temperat semnificativ. În perioada ianuarie-septembrie 2022 cifra de afaceri din servicii de piață prestate populației s-a majorat cu 13,3%. Cele mai solicitate au fost serviciile de recreare și agrement (+46,8%), servicii de cazare și alimentație publică (+37,9%) și serviciile agențiilor turistice și tur operatorilor (+22%).

Investițiile s-au diminuat în semestrul I 2022. Volumul investițiilor în active imobilizate s-a diminuat cu 7,7%, însumând circa 11,8 mild. lei. Micșorarea

investițiilor străine (-35%), precum și investițiilor finanțate din credite și împrumuturi externe (de 2 ori) au constituit factorii de bază care au influențat diminuarea investițiilor. Totodată, investițiile proprii ale agenților economici au crescut nesemnificativ (+0,8%).

După trei luni de temperare, prețurile de consum s-au accelerat în luna octombrie, în mare parte din cauza majorării tarifelor la energia electrică și gaz natural. Ca rezultat, rata inflației anuală se menține peste limita superioară a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de Banca Națională a Moldovei (5% +/- 1,5%), constituind 34,6% (octombrie 2022 față de octombrie 2021). Ca răspuns la presiunea inflaționistă, BNM a majorat rata de bază până la 21,5% la data de 04.08.2022 și o menține la acest nivel până în prezent.

Leul moldovenesc s-a depreciat față de dolarul american, dar s-a apreciat față de Euro. În 10 luni moneda națională a marcat o depreciere de 8,9% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,75 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2022 până la 19,33 lei la 31.10.2022). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 4,3%. Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul lunii octombrie 2022 a atins un record istoric de 4 333,4 mil. dolari SUA (asigurând 5,6 luni de import), majorându-se cu 11,1% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2021 și cu 7% - față de situația la 29.10.2021.

Deficitul contului curent al balanței de plăți externe s-a adâncit. Creșterea prețurilor internaționale la resursele energetice și materia primă și situația complicată din regiune provocată de războiul din țara vecină au condus la majorarea cu 16,1% a deficitului contului curent al balanței de plăți în primul semestru, constituind 15% în raport cu PIB. Volumul remiterilor personale primite din străinătate s-a diminuat cu 5,8%. Concomitent, intrările de investiții străine directe au atins 316,3 mil. dolari, fiind în creștere de 2,1 ori față de semestrul I 2021, datorate în mare parte profiturilor reinvestite.

În ianuarie-septembrie 2022 comerțul internațional cu mărfuri continuă să înregistreze creștere semnificativă. Cererea externă pozitivă și rezultatul foarte bun al sectorului agricol din anul precedent au condus la creșterea exporturilor de circa 1,6 ori în ianuarie-septembrie 2022, însumând 3 277,6 mil. dolari SUA. Totodată, cererea internă și prețurile mondiale la resursele energetice în creștere, conflictul militar din țara vecină sunt factorii care au condus la accelerarea importurilor cu 32,7%, însumând 6736 mil. dolari SUA. Volumul importurilor a depășit de circa 2 ori volumul exporturilor și, astfel, gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 48,7%. Soldul negativ al balanței comerciale s-a majorat cu 16,4 la sută.

Câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională în ianuarie-septembrie 2022 a constituit 10 194,2 lei și s-a majorat cu 14,6% în termeni nominali față de ianuarie-septembrie 2021. În termeni reali câștigul salarial

s-a diminuat cu 10,1%. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 8492,4 lei, în creștere cu 11,3% în termeni nominali. În termeni reali a scăzut cu 12,7%. În sectorul real al economiei - 10 795,5 lei și s-a majorat cu 15,4% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 9,5 la sută.

Mărimea medie a pensiei lunare la 01.10.2022 a constituit 3 146,7 lei și s-a majorat cu 37,8%, în termeni nominali, față de aceeași dată a anului 2021.

Numărul șomerilor, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în trimestrul II 2022 a fost de 21,6 mii persoane, în scădere cu 9,8 mii față de nivelul trimestrului II 2021 (31,4 mii). Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în trimestrul II 2022 a înregistrat valoarea de 2,4%, fiind mai joasă cu 1,2 p.p. față de trimestrul II 2021 (3,6%).

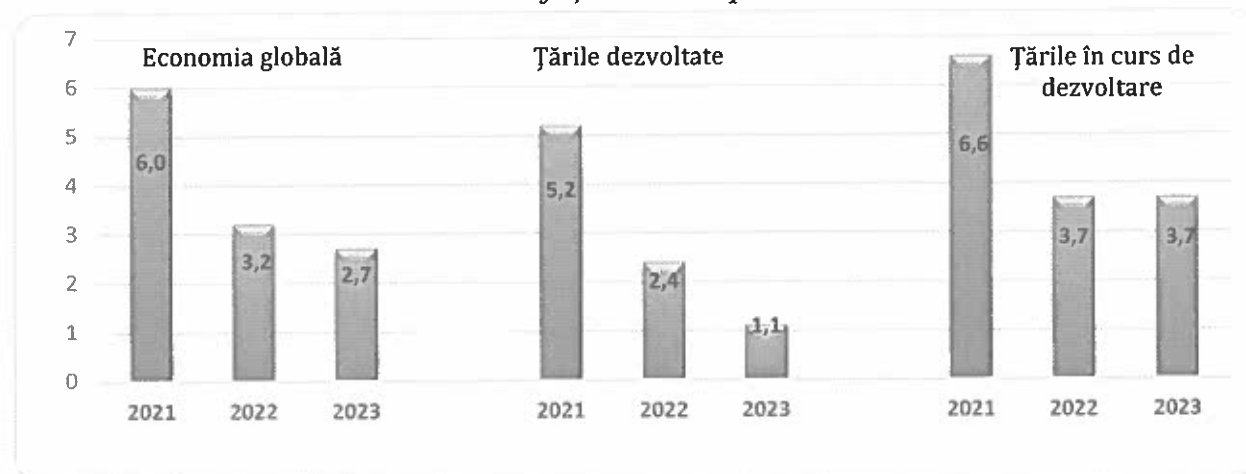
Proгноza economiei mondiale

Economia mondială continuă să fie afectată de o serie de șocuri destabilizatoare. După mai mult de doi ani de pandemie, invazia Federației Ruse în Ucraina a complicat și mai mult situația economică globală. Multitudinea de crize au un impact global semnificativ asupra piețelor de bunuri, lanțurilor de aprovizionare, inflației și condițiilor financiare, determinând încetinirea creșterii economice globale și accentuarea riscului de recesiune globală.

Conform estimărilor Fondului Monetar Internațional, mai mult de o treime din economia globală va fi în recesiune în anul 2022 sau 2023, iar creșterea va încetini în trei cele mai mari regiuni economice (Statele Unite ale Americii, Uniunea europeană și China).

Având la bază aceste ipoteze, FMI a revizuit în diminuare prognoza economiei globale în raportul său World Economic Outlook publicat în octombrie 2022. Conform acestei prognoze, volumul produsului global se estimează să crească cu 3,2% în anul 2022 și cu 2,7% - în 2023, comparativ cu creșterea de 3,6% prevăzută pentru acești ani în raportul precedent din aprilie 2022.

Proгноza creșterii economiei globale în anii 2022-2023, în % față de anul precedent

Pentru economiile dezvoltate, se estimează încetinirea creșterii economice de la 5,2% în 2021 la 2,4% în 2022 și 1,1% în 2023, preponderent datorită Statelor Unite ale Americii și țărilor europene. În SUA activitatea economică în anul 2022 este influențată de reducerea în termeni reali a veniturilor disponibile și majorarea ratelor la credite, ceea ce are impact semnificativ asupra consumului privat și investițiilor în construcții rezidențiale. În rezultat, se prognozează o majorare a PIB-ului real de doar 1,6% în anul 2022 și de 1% – în 2023. Pentru țările Zonei Euro prognoza creșterii economice a fost diminuată până la 3,1% pentru anul 2022 și 0,5% - pentru 2023, fiind influențată de efectele secundare ale invaziei Rusiei în Ucraina (în primul rând reducerea volumului gazului importat din Rusia) și înăsprirea condițiilor financiare.

Pentru țările în curs de dezvoltare se anticipează o creștere economică de câte 3,7% pentru fiecare din anii 2022 și 2023, fiind susținută de creșterile economice din India cu 6,8% și 6,1% și China - cu 3,2% și 4,4%, respectiv.

Perspectivile pentru țările emergente din Europa sunt mai pesimiste, fiind determinate, în mare parte, de războiul în Ucraina. Astfel, pentru această grupă de țări se prevede stagnare în anul 2022, iar pentru anul 2023 - o creștere de doar 0,6 la sută.

Produsul global, volumul tranzacțiilor comerciale și prețurile medii la petrol și alte produse în anii 2020-2023 (creștere anuală procentuală)

	Date efective		Prognoza		Diferența dintre prognoza actuală și cea din aprilie 2022	
	2020	2021	2022	2023	2022	2023
Produsul global	-3,5	6,0	3,2	2,7	-0,4	-0,9
Statele Unite ale Americii	-3,4	5,7	1,6	1,0	-2,1	-1,3
Germania	-5,4	2,6	1,5	-0,3	-0,6	-3,0
Franța	-9,0	6,8	2,5	0,7	-0,4	-0,7
Italia	-9,2	6,7	3,2	-0,2	0,9	-1,9
Japonia	-5,1	1,7	1,7	1,6	-0,7	-0,7
China	2,3	8,1	3,2	4,4	-1,2	-0,7
India	-8,0	8,7	6,8	6,1	-1,4	-0,8
Federația Rusă	-3,6	4,7	-3,4	-2,3	5,1	-
Ucraina	-3,8	3,4	-35,0	-	-	-
România	-3,7	5,9	4,8	3,1	2,6	-0,3
Volumul tranzacțiilor comerciale (mărfuri și servicii)	-9,6	10,1	4,3	2,5	-0,7	-1,9
Prețul mediu la petrol	-32,7	65,9	41,4	-12,9	-13,3	0,4
Prețurile medii la alte produse	6,7	26,3	7,3	-6,2	-4,1	-3,7

Sursă: FMI, World Economic Outlook, octombrie 2022

1.2. Prognoza macroeconomică pentru anii 2023-2025

Prognoza inflației și a cursului de schimb al monedei naționale

Fiind o economie cu un grad înalt de deschidere, Republica Moldova s-a confruntat, similar altor țări, cu presiuni inflaționiste majore. Criza energetică regională, întreruperile lanțurilor globale de aprovizionare și seceta din vara anului curent au avut impact profund asupra costurilor de producție, accelerând procesele inflaționiste. Plus la aceasta, s-au creat presiuni și din partea cererii, ca rezultat al politicii monetare relaxante întreprinse de către BNM în scopul susținerii economiei afectate de pandemie.

Ca răspuns la aceste provocări, BNM a intervenit pe parcursul anului cu o politică monetară anti-inflaționistă (restrictivă), majorând rata de bază. În rezultat, începând cu trimestrul IV 2022, rata anuală a inflației va urma o tendință descendentă și va reveni în intervalul de variație la finele orizontului de prognoză (tr. III 2024). Luând în considerare aceste ipoteze, precum și prognoza BNM, estimează că rata inflației va atinge 34,6% la sfârșitul anului 2022, iar rata inflației medie anuală - 29,3 la sută.

Pentru anul 2023 se anticipează reducerea presiunilor pro-inflaționiste, reieșind din următoarele ipoteze: tendința descendentă a prețurilor pe piețele internaționale a petrolului și a produselor alimentare, cererea internă slabă, precum și baza înaltă de comparare din anul 2022. Ca rezultat, rata inflației anuală se estimează la nivel de 15,7%, iar media anuală – la nivel de 6,7 la sută.

Pentru anii 2024-2025 se prevede că rata inflației anuală va reveni în intervalul de variație stabilit de BNM, constituind 5-6%, iar rata inflației medie anuală 5%-7 la sută.

Cursul monedei naționale mediu anual pentru anul 2022 se estimează la nivel de 18,89 lei pentru 1 dolar SUA, iar pentru anul 2023 se va deprecia ușor, ajungând 20,01 lei pentru 1 dolar SUA. Pe termen mediu tendința se va păstra, cursul monedei naționale mediu anual va atinge în anul 2025 valoarea de 21,32 lei pentru 1 dolar SUA.

Prognoza principalilor indicatori macroeconomici pentru anii 2022-2025 se prezintă în Tabelul nr.1 la prezenta Notă.

Prognoza Produsului intern brut pe resurse

După recesiunea economică provocată de pandemia COVID, economia Republicii Moldova nu a reușit să-și ia avânt, confruntându-se cu noi provocări în anul 2022. Războiul din Ucraina, criza energetică, inflația accelerată și întreruperile lanțului de producție la nivel mondial au un impact negativ considerabil, perturbând activitatea economică și reducând cererea internă. În plus, anul curent este marcat de o secetă severă, care va compromite o bună parte din

producția vegetală, cu efectele implicate asupra sectorului zootehnic, prețurilor de consum, exporturilor, aprovizionarea industriei alimentare cu materie primă etc.

În acest context dificil, datele din perioada ianuarie-septembrie a anului curent sugerează primele semnale de recesiune economică, fiind estimată o descreștere a PIB de circa 3% în termeni reali și o valoare de 278,2 mld. lei pentru anul curent. Pe partea de resurse, cel mai mare impact negativ va veni din partea sectorului agricol, care va sustrage 2,9% din creștere, după care urmează sectorul industrial (-0,3%). În anul curent economia va fi susținută de sectorul de prestare a serviciilor, care vor avea o contribuție pozitivă de 0,8 la sută.

Sectorul agricol. Anul 2021 a fost un an deosebit de bun pentru agricultură, când producția agricolă a înregistrat o creștere record de aproape 60%. Prin contrast, anul 2022 se dovedește a fi unul extrem de secetos, fiind anticipată o diminuare a producției globale agricole cu circa 27%, determinată în special de reducerea producției vegetale. Pentru anul 2023 se prevede o recuperare parțială a sectorului agricol, cu o creștere de 10% a producției, având la bază ipoteza că vor fi resimțite efectele anului secetos 2022. În anii următori (2024-2025), se estimează o creștere medie anuală a producției agricole cu circa 2 la sută.

Printre principalele riscuri de nerealizare a prognozei sectorului agricol se evidențiază condițiile meteorologice nefavorabile și alternarea mai accentuată a condițiilor extreme, majorarea persistentă a prețurilor la materia primă, în special la fertilizanți, carburanți; capacități investiționale limitate ale agenților economici, fluctuația excesivă a prețurilor de comercializare a produselor agroalimentare, scăderea fertilității solurilor etc.

Sectorul industrial. După recuperarea economică determinată de reducerea din intensitate a pandemiei în 2021, când industria a înregistrat o creștere de 12,1%, în 2022 sectorul industrial intră în recesiune, fiind afectat de întreruperea lanțurilor de producție și de aprovizionare cu materie primă cauzate de situația din regiune, precum și de creșterea galopantă a prețurilor. Industria constructoare de mașini și sectorul energetic vor fi cele mai afectate ramuri.

Astfel, spre sfârșitul anului 2022 se așteaptă o descreștere a sectorului industrial de circa 1,3%. În următorii ani de prognoză (2023-2025), sectorul industrial va crește în ritmuri mai avansate (4%-5% anual). Creșterile vor fi condiționate de stabilizarea situației din regiune, promovarea unor politici active de îmbunătățire a mediului de afaceri, susținere a ramurilor cu potențial înalt de creștere, dezvoltarea platformelor industriale.

Prognoza Produsului intern brut pe utilizări

Pe partea cererii, în anul 2022 se așteaptă un impact negativ din partea consumului privat (-3,6%) și a investițiilor (1,5%), în timp ce exportul net va fi în creștere și va influența cu 0,7% Produsul intern brut.

Efectele factorilor negativi se vor menține parțial în anul 2023, iar, începând cu anul 2024, situația treptat se va ameliora.

Consumul final. Multitudinea de crize suprapuse au o influență semnificativă asupra consumului final, care deține o pondere de circa 100% în PIB. Consumul privat (80% în consumul final) va fi afectat de reducerea puterii de cumpărare a populației în contextul limitării veniturilor disponibile reale, ca rezultat al diminuării câștigului salarial mediu lunar, a remiterilor și a creditelor de consum.

Activitatea investițională. După relansarea din 2021 a activității investiționale private (+8,4%) constrânse de pandemie, a fost dificil de menținut creșterea investițiilor private și în 2022. Totuși, activitatea investițională în 2022 va fi susținută de investițiile în infrastructura publică, finanțate, în special, din sursele partenerilor de dezvoltare, dar nu va fi suficient pentru a compensa descreșterea investițiilor private.

În contextul dat, pentru anul 2022 se preconizează diminuarea investițiilor totale cu circa 3-4%, iar în anul 2023 cu -1%, activitatea investițională fiind influențată, în mare parte, de politica monetară restrictivă. În anii următori (2024-2025), după stabilizarea situației din regiune, se anticipează o creștere stabilă a volumului de investiții în economie (4%-5% anual).

Comerț internațional de mărfuri. Anul agricol 2021 foarte productiv, adaptarea rapidă a economiei la noile realități, avansarea rapidă a soluțiilor pentru deblocarea și reorientarea lanțurilor logistice, creșterea gradului de valorificare a materiei prime neprocesate în Ucraina sunt factorii care favorizează creșterea accelerată a exporturilor în anul curent. În rezultat, exporturile vor înregistra o creștere de 40,4% în anul curent. Totodată, cererea internă și prețurile mondiale la resursele energetice în creștere, conflictul militar din țara vecină sunt factorii care vor conduce la creșterea importurilor cu circa 29 la sută.

Astfel, majorarea exporturilor cu ritmuri mai înalte decât a importurilor vor favoriza îmbunătățirea exportului net și va avea un impact pozitiv asupra PIB în anul 2022.

Riscurile aferente războiului din Ucraina, temperarea cererii externe, oferta limitată de materii prime, condițiile meteorologice precare, precum și baza de calcul înaltă din anul 2022 vor fi factorii de bază ce vor influența evoluția comerțului internațional cu mărfuri în anul 2023. Astfel, pentru anul viitor se preconizează o creștere a exporturilor de doar 1,4% și a importurilor cu 3,2%. În anii următori de prognoză 2024-2025 se estimează o creștere medie de circa 8% a exporturilor, determinată de valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare, promovarea exporturilor pe piețele tradiționale, dar și penetrarea piețelor noi de desfacere. Evoluția importurilor se estimează cu o creștere medie

anuală de circa 2%, fiind dependentă de necesitățile de acoperire a consumului și aprovizionare a sectorului productiv cu materie primă.

II. Executarea scontată a bugetului public național în anul 2022

Modificările bugetare întreprinse în anul 2022 au fost determinate de circumstanțele în care a activat economia națională și impactul asupra bugetului a mai multor crize, produse concomitent, conjunctura externă complicată și declarării stării de urgență conform Hotărârii Parlamentului nr.41/2022.

Astfel, pe parcursul anului indicatorii bugetelor componente ale bugetului public național au fost modificați de trei ori prin Legile nr. 112/2022, nr.113/2022, nr.114/2022, nr.260/2022, nr.261/2022 nr.262/2022 și Dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale nr.37/2022, 38/2022, 43/2022 și 46/2022.

Factorii de bază, care au determinat modificările operate la aceste bugete pentru anul 2022 au fost:

1) ajustarea indicatorilor bugetari la venituri, cheltuieli și soldul bugetar (deficit) reieșind din reestimarea pe parcursul anului a prognozelor principalilor indicatori macroeconomici agreeți, ținând cont de evoluția economiei naționale;

2) revizuirea programelor de cheltuieli, reieșind din mersul executării curente și capacitățile de valorificare a alocațiilor bugetare până la finele anului;

3) ajustarea sumelor intrărilor de granturi și împrumuturi pentru suport bugetar pentru finanțarea necesităților adiționale ale bugetului în contextul crizelor actuale;

4) includerea donațiilor din partea persoanelor fizice și juridice și a altor parteneri de dezvoltare, destinate asistenței umanitare pentru cetățenii Ucrainei refugiați în Republica Moldova;

5) creșterea salariilor angajaților din sectorul public, implementarea unor măsuri de susținere atât a populației cât și a agenților economici, alocarea de resurse financiare pentru acordarea compensațiilor lunare pentru consumul de gaze naturale, energie electrică și energie termică;

6) indexarea cu ritmuri mai mari comparativ cu cele prevăzute a prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat.

Urmare a modificărilor propuse, față de prevederile inițial aprobate, *veniturile și cheltuielile bugetului public național* s-au majorat cu 10 098,8 mil. lei și 9 331,8 mil. lei, iar *deficitul* s-a redus cu 767,0 mil. lei. Ca pondere în PIB veniturile, cheltuielile și deficitul bugetului public național constituie 32,7%, 37,9% și 5,2%, respectiv.

Indicatorii bugetului public național pentru anul 2022 pe tipuri de bugete, se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	2021 executat	2022				Devieri precizat 2022 față de executat 2021	
		aprobat/ estimat	precizat	Devieri precizat față de aprobat/estimat			
				suma	%	suma	%
Bugetul public național							
Venituri	77 373,0	80 872,9	90 971,7	10 098,8	112,5	13 598,7	117,6
Cheltuieli	82 013,5	96 208,9	105 540,7	9 331,8	109,7	23 527,2	128,7
Sold bugetar (deficit (-), excedent (+))	-4 640,5	-15 336,0	-14 569,0	767,0	95,0	-9 928,5	314,0
Bugetul de stat							
Venituri	49 383,8	50 066,6	59 333,0	9 266,4	118,5	9 949,2	120,1
inclusiv transferuri între bugete	11,6	17,0	16,4	-0,6	96,5	4,8	141,4
inclusiv dobânzi din împrumuturile recreditate bugetelor de alt nivel	4,3					-4,3	
Cheltuieli	54 116,9	65 202,6	73 928,0	8 725,4	113,4	19 811,1	136,6
inclusiv transferuri între bugete	31 168,8	33 535,8	38 277,5	4 741,7	114,1	7 108,7	122,8
Sold bugetar (deficit (-), excedent (+))	-4 733,1	-15 136,0	-14 595,0	541,0	96,4	-9 861,9	308,4
Bugetele locale (consolidat)							
Venituri	20 387,1	20 847,3	23 172,3	2 325,0	111,2	2 785,2	113,7
inclusiv transferuri între bugete	14 609,1	14 913,9	16 879,9	1 966,0	113,2	2 270,8	115,5
Cheltuieli	20 342,5	21 047,3	22 872,3	1 825,0	108,7	2 529,8	112,4
inclusiv transferuri între bugete	11,6	17,0	16,4	-0,6	96,5	4,8	141,4
inclusiv dobânzi din împrumuturile recreditate bugetelor de alt nivel	4,3					-4,3	
Sold bugetar (deficit (-), excedent (+))	44,6	-200,0	300,0	500,0		255,4	
Bugetul asigurărilor sociale de stat							
Venituri	27 246,8	31 224,2	34 200,6	2 976,4	109,5	6 953,8	125,5
inclusiv transferuri între bugete	10 724,7	12 550,0	15 302,4	2 752,4	121,9	4 577,7	142,7
Cheltuieli	27 186,8	31 224,2	34 200,6	2 976,4	109,5	7 013,8	125,8
Sold bugetar (deficit (-), excedent (+))	60,0					-60,0	
Fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală							
Venituri	11 540,0	12 287,6	12 559,7	272,1	102,2	1 019,7	108,8
inclusiv transferuri între bugete	5 835,0	6 071,9	6 095,2	23,3	100,4	260,2	104,5
Cheltuieli	11 552,0	12 287,6	12 833,7	546,1	104,4	1 281,7	111,1
Sold bugetar (deficit (-), excedent (+))	-12,0		-274,0	-274,0		-262,0	

2.1. Executarea scontată a veniturilor

Pentru anul 2022, se estimează, că la bugetul public național vor fi încasate venituri în sumă de 90 971,7 mil. lei, cu 10 098,8 mil. lei mai mult față de aprobat inițial.

În structură, estimările veniturilor bugetului public național pentru anul 2022 se caracterizează după cum urmează:

	Aprobat/ estimat	Precizat	Devieri (+,-)
Venituri, total	80 872,9	90 971,7	10 098,8
<i>inclusiv</i>			
Impozite și taxe	51 810,3	57 347,8	5 537,5
Contribuții și prime de asigurări obligatorii	24 484,9	24 847,7	362,8
Alte venituri	3 259,8	3 991,9	732,1
Granturi	1 317,9	4 784,3	3 466,4
<i>pentru susținerea bugetului</i>	440,0	4 028,4	3 588,4
<i>pentru proiecte finanțate din surse externe</i>	877,9	755,9	-122,0

Partea majoră în totalul veniturilor bugetului public național o dețin *impozitele și taxele*, ce constituie 63,0% și se estimează în sumă de 57 347,8 mil. lei.

Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii pentru anul 2022 constituie 27,3% din totalul veniturilor bugetului public național și se estimează în sumă de 24 847,7 mil. lei.

Alte venituri reprezintă circa 4,4% din totalul veniturilor bugetului public național și se estimează în sumă de 3 991,9 mil. lei.

Granturile constituie suma de 4 784,3 mil. lei, circa 5,3% din totalul veniturilor bugetului public național. Volumul granturilor externe a fost estimat cu o majorare de 3 466,4 mil. lei față de cele aprobate inițial, inclusiv cu 3 415,3 mil. lei la intrările de granturi pentru suport bugetar.

Structura detaliată a veniturilor bugetului public național se prezintă în *Tabelul nr.2* la prezenta Notă.

2.2. Executarea scontată a cheltuielilor

Reieșind din cadrul de resurse revizuit și necesitatea asigurării cu mijloace financiare a unor măsuri de politici, în special la învățământ și protecție socială în contextul gestionării crizei refugiaților, precum și depășirii consecințelor situației excepționale create în sectorul energetic, cheltuielile bugetului public național pentru anul 2022 au fost revizuite și re-estimate în volum de 105 540,7 mil. lei.

Comparativ cu anul 2021, cheltuielile bugetului public național se prevăd cu o creștere de 23 527,2 mil. lei sau cu 28,7 la sută.

Pe parcursul anului 2022, cheltuielile publice au fost majorate cu 9 331,8 mil. lei sau cu 9,7% comparativ cu volumul estimat inițial, luând în considerare majorarea transferurilor de la bugetul de stat către alte bugete cu 4 741,6 mil. lei, sau cu 14,1 la sută.

Urmare modificărilor operate la legile bugetare anuale, cheltuielile tuturor bugetelor componente ale bugetului public național au fost majorate, după cum urmează:

- la bugetul de stat - cu 8 725,4 mil. lei sau cu 13,4%, atingând cifra de 73 928,0 mil. lei;

- la bugetul asigurărilor sociale de stat - cu 2 976,4 mil. lei sau cu 9,5% însumând 34 200,6 mil. lei;

- la fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală - cu 546,1 mil. lei sau cu 4,4%, volumul revizuit constituind 12 833,7 mil. lei.

De asemenea, cheltuielile bugetelor locale au fost majorate la total cu 1 824,9 mil. lei, sau cu 8,7%, reieșind în special din majorarea transferurilor primite de la bugetul de stat.

În aspect funcțional, cheltuielile bugetului public național pentru anul 2022 se prezintă, după cum urmează:

	Aprobat/ estimat	Precizat 2022	Devieri (+;-)
Cheltuieli, total	96 208,9	105 540,7	9 331,8
Servicii de stat cu destinație generală	9 227,4	10 277,0	1 049,6
Apărare națională	773,3	922,1	148,8
Ordine publică și securitate națională	5 856,9	6 229,3	372,4
Servicii în domeniul economiei	10 347,6	12 322,0	1 974,4
Protecția mediului	575,6	450,4	-125,2
Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale	2 515,7	3 147,3	631,6
Ocrotirea sănătății	15 312,7	15 094,1	-218,6
dintre care transferuri acordate între instituțiile din cadrul bugetului de stat	1,3	1,3	
Cultura, sport, tineret, culte și odihnă	2 187,8	2 272,3	84,5
Învățământ	14 788,8	15 902,0	1 113,2
Protecție socială	34 624,4	38 925,5	4 301,1

Partea majoră în volumul cheltuielilor bugetului public național este menținută de *cheltuielile pentru protecție socială*, care constituie 36,9%, fiind prevăzute în sumă 38 925,5 mil. lei.

Cheltuielile pentru învățământ constituie 15,1% din cheltuielile publice și ating cifra de 15 902,0 mil. lei.

Cheltuielile pentru ocrotirea sănătății dețin 14,3% din cheltuielile publice și sunt estimate în sumă de 15 094,1 mil. lei.

Cheltuielile pentru servicii în domeniul economiei deţin 11,7% din cheltuielile publice şi sunt estimate în sumă de 12 322,0 mil. lei.

Cheltuielile pentru servicii de stat cu destinaţie generală deţin 9,7% din cheltuielile publice şi sunt estimate în sumă de 10 277,0 mil. lei.

Luând în considerare factorii care au cauzat modificarea legilor bugetare pentru anul 2022, precum şi ajustarea cheltuielilor estimate pentru bugetele locale, cheltuielile publice au fost majorate preponderent pentru *domeniul protecţie socială* cu 4 301,1 mil. lei, *servicii în domeniul economiei* cu 1 974,4 mil. lei, în *domeniul învăţământ* cu 1 113,2 mil. lei şi *domeniul servicii de stat cu destinaţie generală* cu 1 049,6 mil. lei. Totodată, unele domenii au suportat diminuări de alocaţii, precum *ocrotirea sănătăţii* cu 218,6 mil. lei şi *protecţia mediului* cu 125,2 mil. lei.

Structura detaliată a cheltuielilor bugetului public naţional se prezintă în *Tabelul nr.3* la prezenta Notă.

2.3. Soldul bugetar al bugetului public naţional şi finanţarea deficitului bugetar

Modificările operate la partea de venituri şi cheltuieli a bugetului public naţional s-au soldat cu reducerea soldului bugetar (deficitului) aprobat iniţial cu 767,0 mil. lei, în sumă nominală acesta va constitui 14 569,0 mil. lei.

În structura deficitului, bugetului de stat îi revine un deficit de 14 595,0 mil. lei, fondurilor asigurărilor obligatorii de asistenţă medicală - 274,0 mil. lei. Bugetele locale se estimează cu excedent în sumă de 300,0 mil. lei, iar bugetul asigurărilor sociale de stat va fi balansat.

Estimările soldului bugetar a bugetului public naţional pentru anul 2022 (pe tipuri de bugete) se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	Aprobat/ estimat	Precizat
Total bugetul public naţional	-15 336,0	-14 569,0
<i>ponderea în PIB, %</i>	-6,00	-5,24
Bugetul de stat	-15 136,0	-14 595,0
<i>ponderea în PIB, %</i>	-5,92	-5,25
FAOAM		-274,0
<i>ponderea în PIB, %</i>		-0,10
Bugetele locale	-200,0	300,0
<i>ponderea în PIB, %</i>	-0,08	0,11

Estimările surselor de finanțare a soldului bugetar a bugetului public național pentru anul 2022 se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	Denumirea	Aprobat/ estimat	Precizat
	SOLDUL BUGETAR	-15 336,0	-14 569,0
	Surse de finanțare	15 336,0	14 569,0
1	<i>Active financiare</i>	-926,0	-12 044,9
	Creanțe interne	1 193,4	-5 025,2
	Acțiuni și alte forme de participare în capital	-6,6	-6 104,8
	Alte creanțe interne	1 200,0	1 079,6
	Împrumuturi recreditate interne a instituțiilor nefinanciare și financiare	-2 119,4	-7 019,7
	Creanțe externe		
2	<i>Datorii</i>	14 370,6	19 747,3
	Valori mobiliare de stat	4 610,0	-290,0
	Garanții de stat interne	-10,0	-10,0
	Valori mobiliare emise de autoritățile publice locale		65,0
	Împrumuturi interne de la instituții financiare și nefinanciare	350,0	350,0
	Garanții externe		-84,4
	Împrumuturi externe	9 420,6	19 716,7
	primirea împrumuturilor externe	12 395,1	22 405,6
	rambursarea împrumuturilor externe	-2 974,5	-2 688,9
3	<i>Modificarea soldului mijloacelor bănești</i>	1 891,4	6 866,6

2.4. Datoria de stat și deservirea acesteia

Soldul datoriei de stat și ponderea în PIB

Conform estimărilor, soldul datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2022 la valoarea nominală nu va depăși 101 069,8 mil. lei, dintre care 65,8% - datorie de stat externă și 34,2% - datorie de stat internă, înregistrând o micșorare cu 2 241,3 mil. lei față de valoarea aprobată pentru anul 2022. Soldul datoriei de stat externe în valori nominale se va majora datorită creșterii intrărilor de împrumuturi de stat externe. Soldul datoriei de stat interne prognozat va fi mai mic decât cel aprobat inițial din cauză diminuării volumului de emisiune a VMS pe piața primară, aprobat pentru anul 2022. Astfel, pentru anul 2022 se estimează că finanțarea externă netă va constitui 872,3 mil. dolari SUA, cu 380,9 mil. dolari SUA sau 77,5% mai mult decât valoarea aprobată, iar finanțarea internă netă din contul emisiunii VMS pe piața primară va constitui 0,0 mil. lei, cu 4 900,0 mil. lei mai puțin decât valoarea aprobată inițial. Din totalul intrărilor brute externă prognozate pentru anul 2022, 47,9% se vor îndrepta spre finanțarea proiectelor investiționale, iar 52,1% - pentru suport bugetar.

La finele anului 2022, soldul datoriei de stat va fi compus preponderent din datorie de stat pe termen lung și cu rată fixă a dobânzii. La situația din 31

decembrie 2022 soldul datoriei de stat scadentă în decurs de un an va menține o pondere de maxim 30,0% și, respectiv, purtătoare de rata dobânzii variabilă nu va depăși 45,0% din total datoriei de stat, însă există posibilitatea de a fi înregistrate devieri minore de la limitele stabilite în Programul Managementului datoriei de stat pe termen mediu (2022-2024). Pentru VMS emise pe piața primară rata medie a dobânzii poate constitui aproximativ 17,8% anual, pentru împrumuturile externe fixe - aproximativ 1,36% anual, iar pentru datoria externă variabilă - rata dobânzii va oscila în dependență de evoluția ratelor internaționale precum și *Euribor 6 luni, precum și ratei pentru DST*. Având în vedere că, pe parcursul anului 2022, a fost înregistrată o cerere mică la toate tipurile de obligațiuni de stat cu rată fixă a dobânzii, Ministerul Finanțelor începând cu luna septembrie a.c. a stopat emiterea obligațiunilor de stat cu rată fixă a dobânzii pe termen de 5 și 7 ani. În vederea extinderii maturității portofoliului de valori mobiliare de stat, Ministerul Finanțelor a continuat emisiunea obligațiunilor de stat cu termenul de circulație de 2 și 3 ani cu rată fixă și flotantă.

Ponderea datoriei de stat în PIB la sfârșitul anului 2022 va constitui 36,3%, dintre care 12,4% datorie de stat internă și 23,9% datorie de stat externă.

Cheltuielile legate de serviciul datoriei de stat în anul 2022 se estimează în sumă de 2 718,8 mil. lei, ceea ce constituie o diminuare cu 54,2 mil. lei sau cu 2,0% comparativ cu valoarea aprobată pentru anul 2022.

III. Politica bugetar-fiscală pentru anii 2023-2025

3.1. Politica fiscală

Contextul economic global, precum și cel național, a reflectat necesitatea efectuării unor intervenții pentru anul 2023 pe dimensiunea reglementărilor fiscale și vamale în vederea promovării unui sistem de impozitare care să asigure:

- 1) consolidarea veniturilor bugetare necesare finanțării cheltuielilor publice;
- 2) crearea condițiilor favorabile dezvoltării afacerilor;
- 3) echitate și simplitate în procesul de conformare, raportare și achitare a impozitelor.

Măsurile de politică fiscală și vamală pentru anul 2023:

- amânarea achitării obligației fiscale aferent impozitului pe venit până la momentul distribuirii dividendelor;
- reintroducerea mecanismului de impozitare progresivă a veniturilor persoanelor fizice - cetățeni, prin aplicarea a două cote de impozitare a veniturilor în cuantum de 12 % și 18%. Astfel, proiectul prevede aplicarea impozitului pe venit în cuantum de 12% pentru venitul anual impozabil ce nu depășește 1 mil.lei și respectiv 18% pentru venitul anual impozabil ce depășește 1 mil.lei. Persoanele

fizice rezidente care obțin un venit anual impozabil mai mic de 360 mii lei, li se va păstra dreptul de micșorare a cuantumului venitului anual impozabil obținut cu valoarea scutirii personale;

- revizuirea regimului de impozitare a veniturilor din dobânzi achitate în folosul persoanelor fizice rezidente;

- revizuirea principiilor de impozitare a veniturilor nerezidenților;

- amortizarea accelerată a investițiilor;

- prelungirea termenului de desfășurare a activității de comerț în baza patentei;

- revizuirea plafoanelor la tichetele de masă și hrană a angajaților prin majorarea valorii nominale deductibile în scopuri fiscale a acestora;

- implementarea conceptului privind Taxarea inversă a TVA la importul de servicii;

- implementarea conceptului privind restituirea sumei TVA acumulată în cont începând cu 1 ianuarie 2023;

- implementarea conceptului „Prețului de transfer”;

- anularea și revizuirea unui spectru de facilități fiscale aferente TVA și accize;

- majorarea cotelor accizelor la produsele de tutun și alcool etilic, în vederea uniformizării acestora și asigurarea implementării prevederilor Acordului de asociere RM – UE;

- consolidarea capacității financiare a autorităților locale prin:

1. anularea plafoanelor maxime a cotelor impozitului pe bunurile imobiliare și a impozitului funciar;

2. alocarea în cuantum de 100% din volumul total al taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova, autorităților locale sub formă de transferuri cu destinație generală;

3. repartizarea taxelor pentru resursele naturale - 50 % la bugetul local de nivelul I și 50 % la bugetul local de nivelul II.

3.2. Politica în domeniul cheltuielilor

Principalele măsuri de politici pentru anul 2023 sunt:

➤ *În domeniul asistenței și protecției sociale* - acordarea compensațiilor pentru achitarea facturilor la energie destinate consumatorilor vulnerabili de energie (Fondul de reducere a vulnerabilității energetice) - 5 000,0 mil. lei.

➤ *În domeniul politicii salarizării:*

- spor lunar în valoare fixă pentru angajații din sectorul bugetar în mărime de 1 300 lei - 3 424,9 mil. lei;

- majorarea valorii de referință de la 1 400 la 1 900 lei pentru miniștrii, directorii generali și demnitarii din autoritățile publice autonome - 4,5 mil. lei;

- acordarea sporului specific în mărime de 40% pentru funcționarii publici din autoritatea responsabilă de coordonarea politicilor și priorităților naționale din cadrul Cancelariei de Stat și a Aparatului Președintelui RM - 8,7 mil. lei;

- asigurarea măsurilor de politici salariale începând cu 01.09.2022 - 250,2 mil. lei.

➤ Întru asigurarea unor *politici și programe sustenabile pentru dezvoltarea economiei*, în bugetul de stat pentru anul 2023, sunt planificate mijloace financiare în sumă de 139,8 mil. lei, dintre care 103,8 mil. lei (74,3%) sunt destinate susținerii întreprinderilor mici și mijlocii. Dintre programele date se enumeră:

- ✓ programul de atragere a remitențelor în economie PARE 1+1;
- ✓ fondul de garantare a creditelor pentru întreprinderile mici și mijlocii;
- ✓ programul de susținere a afacerilor cu potențial înalt de creștere și internaționalizare a acestora;
- ✓ programul de suport a digitalizării IMM;
- ✓ programul de subvenționare a locurilor de muncă ș.a.

Măsurile de politici date au ca scop dezvoltarea durabilă a IMM-urilor, extinderea ariei de creare și funcționare a acestora pe întreg teritoriul Republicii Moldova, accentul fiind pus pe zonele rurale, generare de noi locuri de muncă și încadrarea în activitate antreprenorială a tinerilor și femeilor.

➤ O altă prioritate majoră de dezvoltare a sectorului real al economiei, este *dezvoltarea continuă a sistemului de transporturi și infrastructură*, cu o creștere treptată a rețelei de drumuri în stare bună. Astfel pentru asigurarea măsurilor de politici în sectorul transport, în bugetul de stat sunt planificate mijloace în sumă de 3 811,5,0 mil. lei, dintre care 1 575,5 mil. lei mijloace financiare din surse externe.

➤ Pentru întreținerea corespunzătoare a drumurilor publice, pentru Fondul rutier sunt alocate mijloace în sumă de 2 912,0 mil. lei, având ca scop atingerea obiectivului de asigurare a reabilitării, modernizării, reparației și întreținerii corespunzătoare a tuturor drumurilor publice către anul 2023.

➤ Politica în domeniul *Subvenționării sectorului agricol și dezvoltării rurale* cu un volum de alocații în mărime de 1 500,0 mil. lei, va asigura susținerea producătorilor agricoli, crearea condițiilor favorabile pentru dezvoltarea durabilă a sectorului agricol și integrarea economiei și a sectorului agroindustrial al Republicii Moldova în economia europeană, precum și a îmbunătățirii nivelului de trai în mediul rural.

➤ Politica în domeniul *Eficienței energetice* pentru anul 2023 cu un volum de alocații în mărime de 4,0 mil. lei, destinate reducerii intensității energetice și a consumului specific de energie în toate sectoarele economiei naționale, precum și a valorificării surselor regenerabile de energie.

➤ Politica în domeniul *Dezvoltării regionale și locale* prevede alocării în sumă de 600,0 mil. lei prevăzute pentru Fondul Național de dezvoltare Regională și Locală, în scopul dezvoltării social-economice echilibrate și durabile pe întreg teritoriul Republicii Moldova, reducerea discrepanțelor dintre nivelurile de dezvoltare social-economice a zonelor regionale și locale.

➤ Politica în domeniul *Protecției mediului înconjurător* cu un volum de alocării în mărime de 175,0 mil. lei, destinate finanțării proiectelor pentru implementarea strategiilor, programelor și planurilor naționale de protecție a mediului, construcția și participarea în cote părți în construcția obiectelor de protecție a mediului (finanțarea lucrărilor de proiectare și implementarea lor în domeniul alimentării cu apă și canalizare), colectarea și sortarea deșeurilor și susținerea întreprinderilor de prelucrare sau neutralizare a lor, de ameliorare a calității bazinului aerian

3.3 Politica în domeniul datoriei de stat pentru anii 2023-2025

Obiectivul fundamental al managementului datoriei de stat va consta în asigurarea necesităților de finanțare ale bugetului de stat la nivel acceptabil de cheltuieli pe termen mediu și lung în condițiile limitării riscurilor implicate.

În scopul atingerii obiectivului fundamental, vor fi prioritare următoarele obiective specifice de gestionare a datoriei de stat în perioada anilor 2023-2025:

- dezvoltarea pieței interne a valorilor mobiliare de stat;
- contractarea împrumuturilor de stat externe, ținând cont de raportul cost-risc;
- managementul riscului operațional aferent datoriei de stat.

IV. Estimările bugetului public național pentru anii 2023-2025

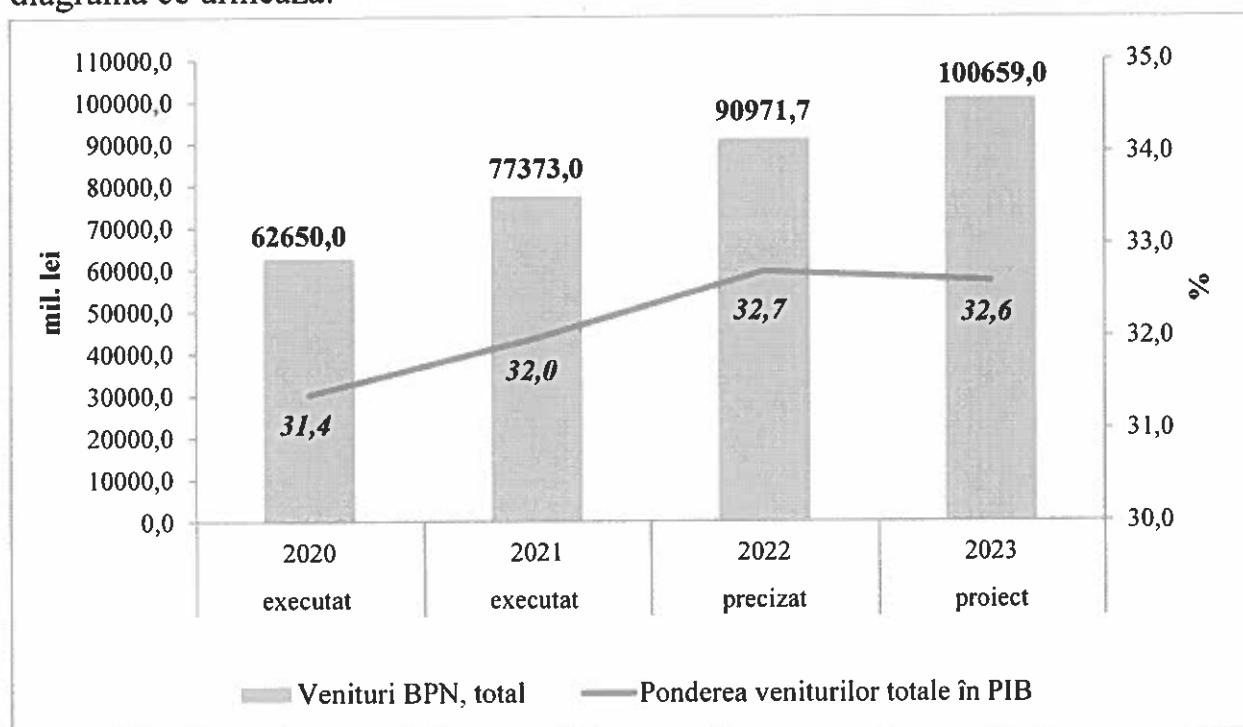
4.1. Bugetul public național 2023

Parametrii bugetului public național au fost estimați reieșind din prognoza indicatorilor macroeconomici pentru anii 2023-2025, precum și din obiectivele politicii bugetar-fiscale.

La estimarea volumului veniturilor bugetului public național pentru anul 2023 au fost luat în considerație măsurile politicii fiscale și vamale, impactul cărora se estimează ca pierderi bugetare în sumă de 1 030,0 mil. lei.

Veniturile bugetului public național pentru anul 2023 se estimează în sumă de circa 100 659,0 mil. lei, cu 9 687,3 mil. lei sau cu 10,6% mai mult față de precizat pe anul 2022, iar ca pondere în PIB - la nivel de 32,6 la sută.

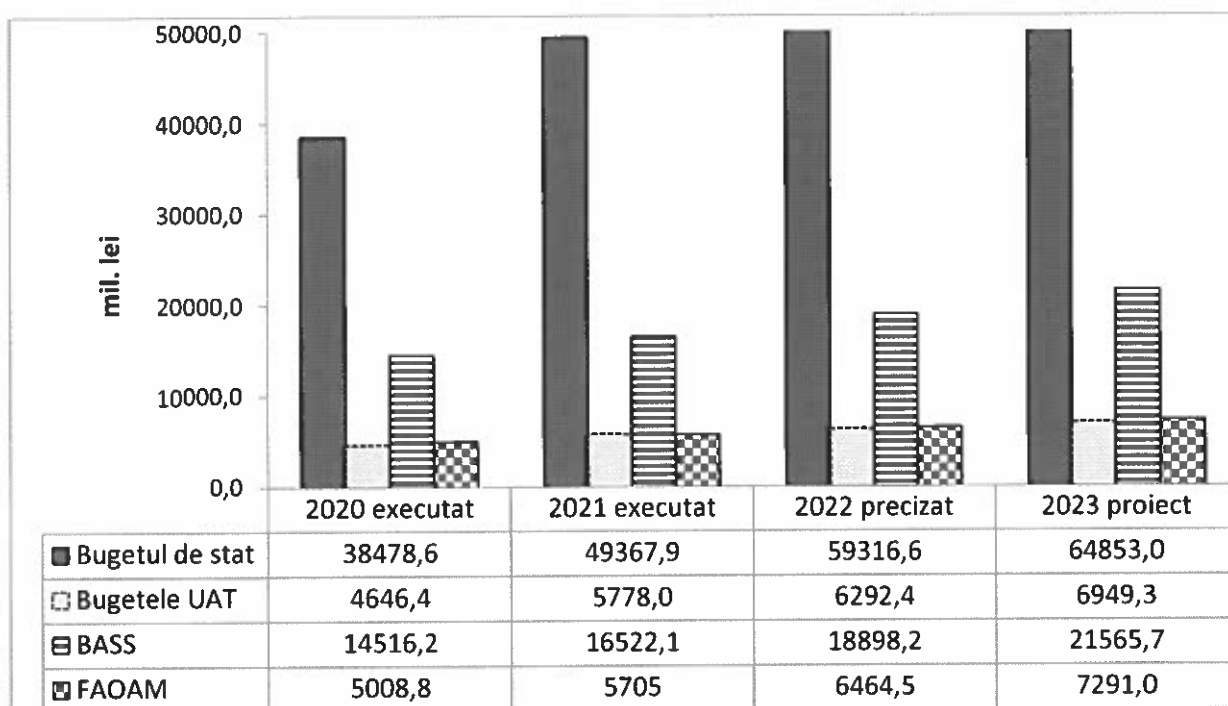
Evoluția veniturilor bugetului public național pe anii 2020-2023 se prezintă în diagrama ce urmează:

Evoluția veniturilor pe componente a bugetului public național, pe anii 2020 - 2023, se prezintă în următorul tabel:

	2020 executat	2021 executat	2022 precizat	2023 proiect	2023 față de 2022	
					(+;-)	%
Bugetul public național	62 650,0	77 373,0	90 971,7	100 659,0	9 687,3	110,6%
Bugetul de stat	38 500,5	49 383,8	59 333,0	64 868,4	5 535,4	109,3%
inclusiv transferuri	16,6	11,6	16,4	15,4	-1,0	93,9%
dobânzi din împrumuturile recreditate						
bugetelor de alt nivel	5,3	4,3				
Bugetele UAT	18 264,3	20 387,1	23 172,3	25 488,4	2 316,1	110,0%
inclusiv transferuri	13 617,9	14 609,1	16 879,9	18 539,1	1 659,2	109,8%
Bugetul asigurărilor sociale de stat	24 285,6	27 246,8	34 200,6	38 735,6	4 535,0	113,3%
inclusiv transferuri	9 769,4	10 724,7	15 302,4	17 169,9	1 867,5	112,2%
dintre care pentru acoperirea deficitului	2 554,6	2 840,0	4 819,1	6 166,4	1 347,3	128,0%
Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală	8 542,5	11 540,0	12 559,7	14 138,6	1 578,9	112,6%
inclusiv transferuri	3 533,7	5 835,0	6 095,2	6 847,6	752,4	112,3%

Tendențele acumulării veniturilor pe componentele bugetului public național (cu excepția transferurilor între componente), pe anii 2020-2023, se prezintă în diagrama care urmează:

În structura bugetului public național, încasările veniturilor bugetului de stat dețin 64,4% și vor însuma 64 853,0 mil. lei (fără transferuri). În comparație cu sumele precizate pe anul 2022 aceste venituri vor crește cu 5 536,4 mil. lei sau cu 9,3 la sută, preponderent datorită creșterii *impozitelor și taxelor* cu 4 969,4 mil. lei.

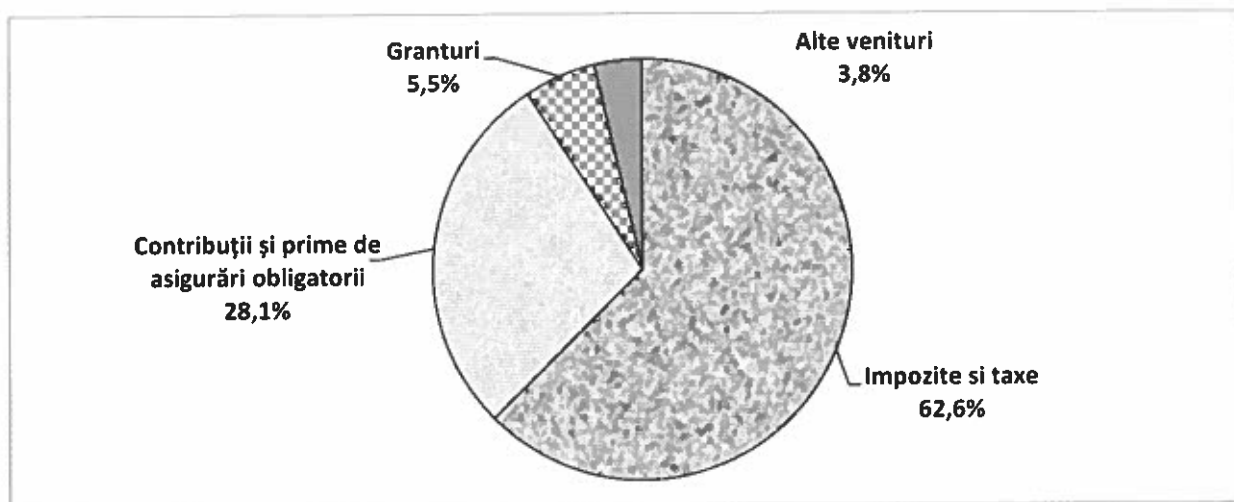
Ponderea *încasărilor la bugetul asigurărilor sociale de stat* în bugetul public național va constitui 21,4%, fiind estimate în sumă de 21 565,7 mil. lei (fără transferuri). Comparativ cu precizat 2022, veniturile proprii ale acestui buget vor crește cu 2 667,5 mil. lei sau cu 14,1 la sută.

Veniturile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală în structura bugetului public național constituie 7,2%, fiind prognozate în sumă de 7 291,0 mil. lei (fără transferuri). Comparativ cu precizat 2022, veniturile proprii ale fondurilor date vor înregistra o creștere cu 826,5 mil. lei sau cu 12,8 la sută.

Veniturile bugetelor locale în structura bugetului public național vor deține 6,9%, fiind estimate în sumă de 6 949,3 mil. lei (fără transferuri). Comparativ cu precizat 2022, veniturile proprii ale bugetelor locale și defalcările de la impozitele și taxele de stat se vor majora cu 656,9 mil. lei sau cu 10,4 la sută.

Structura veniturilor bugetului public național pe anul 2023, sub *aspectul clasificăției economice*, se prezintă în următoarea diagramă:

Partea majoră în structura veniturilor bugetului public național o dețin *impozitele si taxele*. Astfel, în anul 2023 acestea vor constitui circa 62,6% (63 026 mil. lei), cu 5 678,2 mil. lei mai mult (57 347,8 mil. lei) față de precizat în 2022. Din totalul acestora, 72,6% le revine impozitelor si taxelor pe mărfuri și servicii (45 749,3 mil. lei), 22,4% - impozitelor pe venit (14 086,1 mil. lei), 3,8% - taxelor asupra comerțului exterior și operațiunilor externe (2 414,6 mil. lei) și 1,2% - impozitelor pe proprietate (776,0 mil. lei). Ca pondere în PIB, în anul 2023 impozitele și taxele vor deține 20,4 la sută.

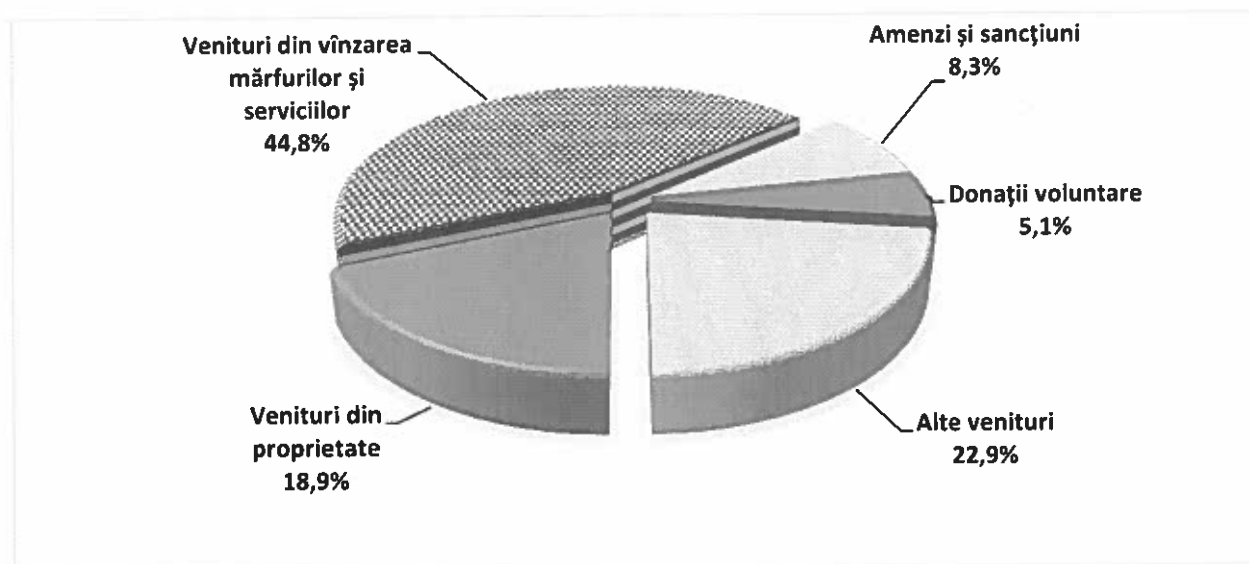
Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii reprezintă 28,2% din totalul veniturilor bugetului public național și se prognozează în sumă 28 310,5 mil. lei. Din acestea 74,8% revine contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii (21164 mil. lei), iar 25,2% primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (7146,5 mil. lei). Ca pondere în PIB această grupă de venituri reprezintă circa 9,2 la sută.

În structura veniturilor BPN, *granturile* se prognozează să dețină circa 5,5% (5 585,3 mil. lei). Din totalul granturilor, cele destinate susținerii bugetului reprezintă circa 77,4% (4 322,4 mil. lei), restul 22,6% (1 262,9 mil. lei) fiind destinate proiectelor finanțate din surse externe. Ponderea granturilor în PIB va constitui 1,8 la sută.

Alte venituri ale bugetului public național se prognozează în sumă 3 737,2 mil. lei sau circa 3,7% din totalul veniturilor. Față de precizat 2022, încasările din aceste venituri se vor diminua cu 254,7 mil. lei. În totalul altor venituri, circa 44,8% sau 1 672,8 mil. lei reprezintă *venituri din vânzarea mărfurilor și serviciilor*. Din acestea, suma veniturilor colectate de către instituțiile bugetare în urma prestării serviciilor și plata pentru *locățiunea bunurilor* va constitui 1 149,0 mil. lei. *Donațiile voluntare* se prognozează în sumă de 190,9 mil. lei, *veniturile*

din proprietate - 705,4 mil. lei, încasări din amenzi și sancțiuni - 312,4 mil. lei, alte venituri - 855,7 mil. lei (dintre care 776,9 mil. lei impozit unic în sectorul IT).

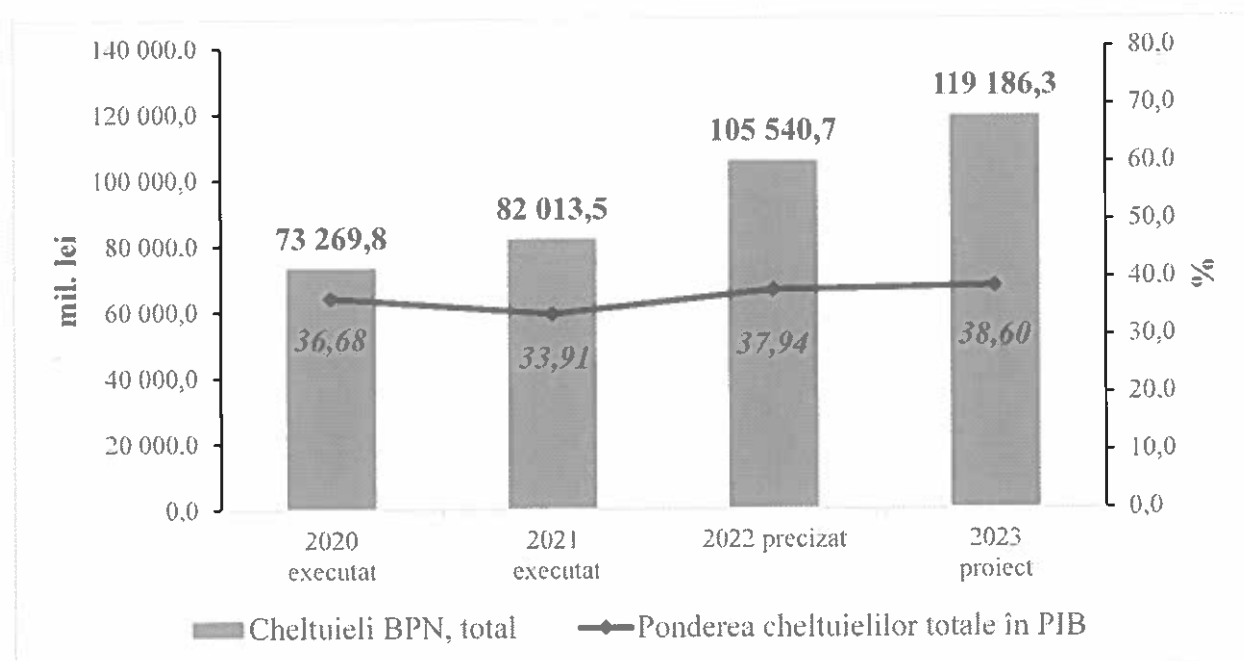
Structura altor venituri ale bugetului public național pe anul 2022 se prezintă în următoarea diagramă:

Cheltuielile bugetului public național pentru anul 2023 se estimează în sumă de 119 186,3 mil. lei și urmează să asigure realizarea acțiunilor și activităților, care derivă din documentele de politici naționale și sectoriale.

Comparativ cu anul 2022, cheltuielile publice cresc cu 13 645,6 mil. lei sau cu 12,9%, iar ca pondere în PIB constituie 38,60%, cu o majorare de 0,66 puncte procentuale.

Evoluția cheltuielilor bugetului public național în anii 2020-2023 se prezintă în diagrama care urmează:

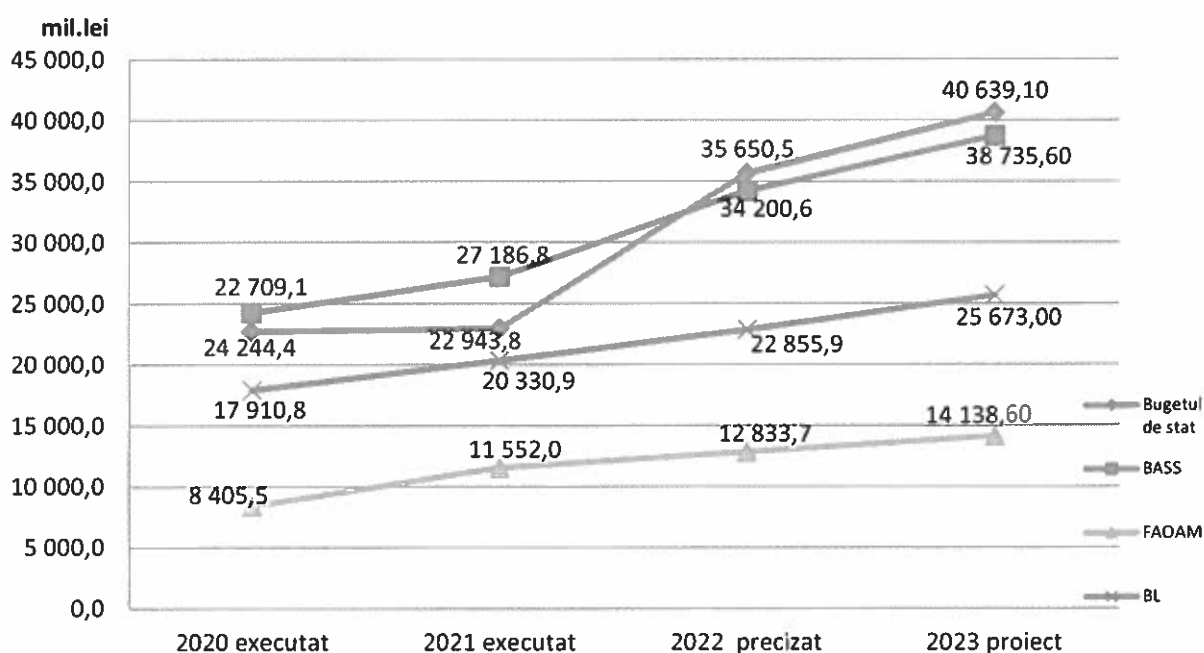
Evoluția cheltuielilor pe bugete - componente ale bugetului public național în anii 2020-2023 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	Executat 2020	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
					(+,-)	%
Bugetul public național	73 269,8	82 013,5	105 540,7	119 186,3	13 645,6	112,9
<i>inclusiv:</i>						
Bugetul de stat	49 635,4	54 116,9	73 928,0	83 195,7	9 267,7	112,5
dintre care transferuri către alte bugete	26 926,3	31 173,1	38 277,5	42 556,6	4 279,1	111,2
Bugetul asigurărilor sociale de stat	24 244,4	27 186,8	34 200,6	38 735,6	4 535,0	113,3
Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală	8 405,5	11 552,0	12 833,7	14 138,6	1 304,9	110,2
Bugetele locale	17 927,4	20 342,5	22 872,3	25 688,4	2 816,1	112,3
dintre care transferuri către alte bugete	16,6	11,6	16,4	15,4	-1,0	93,9

Datele din tabel denotă tendința de creștere anuală a cheltuielilor bugetului public național la total și pe fiecare componentă bugetară. Prin urmare, în anul 2023 comparativ cu anul 2022 se estimează o creștere a cheltuielilor bugetului public național cu 12,9%, în timp ce cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat cresc cu 13,3%, iar cheltuielile bugetului de stat - cu 12,5%, ale bugetelor locale - cu 12,3% și ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală - cu 10,2 la sută.

Tendențele cheltuielilor pe bugete - componente ale bugetului public național în anii 2020-2023 (cu excepția transferurilor între bugete), se prezintă în diagrama care urmează:

Datele din diagramă evidențiază că în anul 2023 comparativ cu anul 2022 cresc semnificativ cheltuielile proprii bugetului de stat și bugetului asigurărilor sociale de stat, cu 14,0% și 13,3%, respectiv. Cheltuielile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală și ale bugetelor locale cresc mai lent, cu 10,2% și 12,3%, corespunzător.

Din punct de vedere a atribuirii cheltuielilor bugetare atât în aspect funcțional, cât și în aspectul categoriilor economice, este de menționat că acestea reflectă tendințele programelor de cheltuieli, reieșind din măsurile de politici în derulare și care urmează a fi întreprinse pentru realizarea obiectivelor Guvernului.

În aspectul repartizării resurselor publice pe domenii, este de remarcant concentrarea acestora în proporție de 79,5% în 4 domenii, precum: *protecția socială* - 39,0% sau 46 525,6 mil. lei; *învățământul* - 15,0%, care reprezintă 17860,3 mil. lei, *ocrotirea sănătății* - 14,0% sau 16 698,6 mil. lei și serviciile de stat cu destinație generală cu 11,5% sau 13 652,4 mil. lei.

Structura cheltuielilor bugetului public național pe *grupe funcționale* în anii 2022-2023, se prezintă în tabelul care urmează:

Denumirea	Precizat 2022			Proiect 2023			Devieri (+,-) Proiect 2023 față de precizat 2022		
	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total
Cheltuieli, total	105 540,7	37,94	100,0	119 186,3	38,60	100,0	13 645,6	0,66	
Servicii de stat cu destinație generală	10 277,0	3,69	9,7	13 652,4	4,42	11,5	3 375,4	0,73	1,7
Apărare națională	922,1	0,33	0,9	1 542,4	0,50	1,3	620,3	0,17	0,4
Ordine publică și securitate națională	6 229,3	2,24	5,9	6 490,3	2,10	5,4	261,0	-0,14	-0,5
Servicii în domeniul economiei	12 322,0	4,43	11,7	10 305,9	3,34	8,6	-2 016,1	-1,09	-3,0
Protecția mediului	450,4	0,16	0,4	592,8	0,19	0,5	142,4	0,03	0,1
Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale	3 147,3	1,13	3,0	3 046,4	0,99	2,6	-100,9	-0,14	-0,4
Ocrotirea sănătății	15 094,1	5,43	14,3	16 698,6	5,41	14,0	1 604,5	-0,02	-0,3
dintre care transferuri acordate între instituțiile din cadrul bugetului de stat	1,3	0,0005	0,001	1,7	0,001	0,001	0,4		
Cultura, sport, tineret, culte și odihnă	2 272,3	0,82	2,2	2 473,3	0,80	2,1	201,0	-0,02	-0,1
Învățământ	15 902,0	5,72	15,1	17 860,3	5,78	15,0	1 958,3	0,07	-0,1
Protecție socială	38 925,5	13,99	36,9	46 525,6	15,07	39,0	7 600,1	1,07	2,2

Evoluția cheltuielilor bugetului public național în anii 2022-2023 *sub aspectul categoriilor economice* se prezintă în tabelul care urmează:

Denumirea	Precizat 2022			Proiect 2023			Devieri (+,-) Proiect 2023 față de precizat 2022		
	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total
Cheltuieli și active nefinanciare, total	105 540,7	37,94	100,0	119 186,3	38,60	100,0	13 645,6	0,66	
Cheltuieli recurente	101 433,7	36,46	96,1	116 132,6	37,61	97,4	14 698,9	1,15	1,3
Cheltuieli	94 605,7	34,01	89,6	108 923,8	35,27	91,4	14 318,1	1,27	1,8
Cheltuieli de personal	21 868,7	7,86	20,7	25 618,0	8,30	21,5	3 749,3	0,44	0,8
Bunuri și servicii	19 356,0	6,96	18,3	21 009,3	6,80	17,6	1 653,3	-0,15	-0,7
Dobânzi	2 860,7	1,03	2,7	5 473,4	1,77	4,6	2 612,7	0,74	1,9
datoria externă	678,4	0,24	0,6	963,0	0,31	0,8	284,6	0,07	0,2
datoria internă	2 182,3	0,78	2,1	4 510,4	1,46	3,8	2 328,1	0,68	1,7
Subvenții	5 150,9	1,85	4,9	4 073,5	1,32	3,4	-1 077,4	-0,53	-1,5
Granturi acordate	1 999,2	0,72	1,9	1 384,9	0,45	1,2	-614,3	-0,27	-0,7
Prestații sociale	38 407,3	13,81	36,4	45 202,3	14,64	37,9	6 795,0	0,83	1,5
Alte cheltuieli	4 962,9	1,78	4,7	6 162,4	2,00	5,2	1 199,5	0,21	0,5
Active nefinanciare	10 935,0	3,93	10,4	10 262,5	3,32	8,6	-672,5	-0,61	-1,8
Mijloace fixe	8 265,9	2,97	7,8	7 844,8	2,54	6,6	-421,1	-0,43	-1,2
dintre care investiții capitale	4 107,0	1,48	3,9	3 053,7	0,99	2,6	-1 053,3	-0,49	-1,3
Stocuri de materiale	3 000,9	1,08	2,8	2 763,9	0,90	2,3	-237,0	-0,18	-0,5
Alte active nefinanciare	-331,8	-0,12	-0,3	-346,2	-0,11	-0,3	-14,4	0,01	0,02
<i>Informativ:</i>									
Cheltuieli curente	94 492,1	33,97	89,5	109 275,7	35,39	91,7	14 783,6	1,42	2,2
Cheltuieli capitale	11 048,6	3,97	10,5	9 910,6	3,21	8,3	-1 138,0	-0,76	-2,2

Cheltuielile curente pentru anul 2023 sunt estimate în sumă de 109 275,7 mil. lei și constituie 91,7% din cheltuielile totale, fiind în creștere față de anul 2022 cu 14 783,6 mil. lei.

În cadrul cheltuielilor curente, *cheltuielile de personal* pentru anul 2023 sunt estimate în sumă de 25 618,0 mil. lei. Estimarea volumului cheltuielilor de personal este efectuată în baza măsurilor propuse de majorare a salariilor angajaților din sectorul bugetar, reorganizarea și crearea unor noi instituții sau majorarea numărului de unități conform prevederilor actelor normative în vigoare.

Cheltuielile de personal includ alocații de circa 3 757,5 mil. lei pentru măsurile noi introduse în Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar dintre care, începând cu 1 ianuarie 2023:

- spor lunar în valoare fixă pentru angajații din sectorul bugetar în mărime de 1300 lei - 3 424,9 mil. lei pentru 180 862,4 unități;

- acordarea plății compensatorii persoanelor a căror salariu lunar, calculat începând cu 01.01.2023, pentru o funcție cu durata normală a timpului de muncă, va fi mai mic decât 4000 lei - 45,5 mil. lei;

- asigurarea măsurilor de politici salariale începând cu 01.09.2022 - 250,2 mil. lei.

- majorarea valorii de referință de la 1400 la 1900 lei pentru miniștrii, directorii generali și demnitarii din autoritățile publice autonome - 4,5 mil. lei;

- majorarea claselor de salarizare pentru șoferi (conducători auto) din cadrul Aparatului Președintelui RM - 35,9 mii lei;

- majorarea claselor de salarizare pentru unii angajații din cadrul Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor - 23,5 mil. lei;

- majorarea claselor de salarizare pentru unii angajați din cadrul Comisiei Electorale Centrale - 58,4 mii lei;

- majorarea claselor de salarizare pentru unii angajați din cadrul Consiliului Audiovizualului - 41,1 mii lei;

- acordarea sporului specific în mărime de 40% pentru funcționarii publici din autoritatea responsabilă de coordonarea politicilor și priorităților naționale din cadrul Cancelariei de Stat și a Aparatului Președintelui RM - 8,7 mil. lei;

Pentru calcularea salariilor în sectorul bugetar, se vor stabili următoarele valori de referință:

Categoriile de angajați	Aprobat 2022	Estimat 2023	Devieri Aprobat 2022/Estimat 2023	
			în valoare absolută	în %
angajații din sectorul bugetar, în conformitate cu prevederile Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar	1900	1900	-	-
<i>valori de referință derogatorii, asupra cărora nu se aplică norma obligatorie privind indexarea anuală:</i>				
pentru Președintele Parlamentului, Președintele Republicii Moldova, Prim-ministrului și deputați;	1400	1400	-	-
șefii de cabinet și consilierii din cadrul cabinetului Președintelui Parlamentului, al Președintelui Republicii Moldova și al Prim-ministrului; Secretarul general al Guvernului, Secretarul general al Aparatului Președintelui Republicii Moldova, Secretarul general al Parlamentului, secretarii de stat, secretarii generali/secretari adjuncți ai ministerelor, șefii și șefii adjuncți ai oficiilor teritoriale ale Cancelariei de Stat; personalul din cadrul Serviciului Fiscal de Stat și al Serviciului Vamal, inclusiv directorul Serviciului Fiscal de Stat și directorul Serviciului Vamal;	1800	1800	-	-
personalul care, conform anexelor la Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, se încadrează în clasele de salarizare de la 1 până la 25; consilierii pentru	2000	2000	-	-

Categoriile de angajați	Aprobat 2022	Estimat 2023	Devieri Aprobat 2022/Estimat 2023	
			în valoare absolută	în %
soluționarea contestațiilor din cadrul Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor, inclusiv directorul general și directorul general adjunct; personalul didactic și personalul de conducere din instituțiile de învățământ; directorii (șefii) instituțiilor de educație timpurie, învățământ primar, gimnazial, liceal, profesional tehnic directorii adjuncți ai instituțiilor de educație timpurie, învățământ primar, gimnazial, liceal, profesional tehnic; directorii (șefii) și directorii adjuncți ai altor instituții de învățământ; soldați și sergenți din Ministerul Apărării; corpul de subofițeri și personalul didactic al Ministerului Afacerilor Interne.				
personalul Serviciului de Protecție și Pază de Stat	2000	2000	-	-
personalul din Serviciul de Informații și Securitate, al Centrului Național Anticorupție, al Autorității Naționale de Integritate, al Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor și al Autorității Aeronautice Civile	2500	2500	-	-
judecători (cu excepția judecătorilor din cadrul Curții Constituționale, al Consiliului Superior al Magistraturii și al Curții Supreme de Justiție), procurori, inspectori-judecători, inspectori din cadrul Inspecției procurorilor și directorul Institutului Național al Justiției	2500	2500	-	-
judecătorii din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii și al Curții Supreme de Justiție	2600	2600	-	-
judecătorii din cadrul Curții Constituționale	3000	3000	-	-

Pentru anul 2023, numărul de unități luat în calcul la estimarea cheltuielilor de personal constituie 180 862,4 unități. Numărul de unități de personal la bugetul de stat va constitui 49 351,4 unități, la bugetele locale - 129 868,0 unități, la bugetul asigurărilor sociale obligatorii de stat - 1 348 unități, iar la fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală (aparatură administrativă) - 295 unități.

Cheltuielile capitale sunt estimate în volum de 9 910,6 mil. lei și constituie 8,3% din cheltuielile totale sau 3,21% raportate la PIB. Comparativ cu anul 2022, acestea atestă o descreștere de circa 1 138,0 mil. lei sau 10,3%. În cadrul acestora, cheltuielile pentru *investiții capitale* se prevăd în sumă de 3 053,7 mil. lei, cu o descreștere de 1 053,3 mil. lei sau 25,6% față de anul 2022.

Evoluția bugetului public național conform clasificăției bugetare, economice și funcționale pentru anii 2020-2025 se prezintă, respectiv, în *Tabelul nr.2* și *Tabelul nr.3* la Nota informativă.

Soldul (deficitul) bugetului public național pentru anul 2023 se estimează în sumă de 18 527,3 mil. lei sau 6,0% din PIB. Pentru anul 2023 este aplicată clauza de derogare de la regula bugetar-fiscală generală stabilită în art.15, alin.(1) și alin.(3) în Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, reieșind din consecințele multiplelor crize și inflația accelerată cu care se confruntă țara noastră. Din volumul total al deficitului, 98,9% sau 18 327,3 mil. lei îi revine bugetului de stat și 1,1% le revine bugetelor locale sau 200,0 mil. lei.

Având la bază estimările veniturilor, cheltuielilor și surselor de finanțare a deficitului, cadrul financiar general al bugetului public național pe anii 2022-2023 se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
			(+,-)	%
Veniturile bugetului public național	90 971,7	100 659,0	9 687,3	10,6%
<i>ponderea în PIB, %</i>	<i>32,70%</i>	<i>32,60%</i>	<i>-0,1%</i>	
Cheltuielile bugetului public național	105 540,7	119 186,3	13 645,6	12,9%
<i>ponderea în PIB, %</i>	<i>37,94%</i>	<i>38,60%</i>	<i>0,66%</i>	
Soldul bugetului public național	-14 569,0	-18 527,3	-3 958,3	27,2%
<i>ponderea în PIB, %</i>	<i>-5,24%</i>	<i>-6,00%</i>	<i>-0,76%</i>	
<i>PIB, informativ</i>	<i>278.200,0</i>	<i>308.800,0</i>		

Finanțarea deficitului bugetului public național în anul 2023 se va efectua din *surse interne și externe*, în special prin valorificarea împrumuturilor pentru finanțarea proiectelor din surse externe și pentru susținerea bugetului, emisiunea valorilor mobiliare de stat, acțiuni în formă de participare în capital, alte creanțe interne ale bugetului, precum și din mijloacele bănești din solduri la conturile bugetelor componente ale bugetului public național.

Evoluția surselor de finanțare ale bugetului public național pentru anii 2022-2023 se prezintă în următorul tabel.

mil. lei

	Precizat 2022	Proiect 2023
Total surse de finanțare	14 569,0	18 527,3
Active financiare, total	-12 044,9	576,6
dintre care		
<i>Acțiuni și alte forme de participare în capital*</i>	<i>-6 104,8</i>	<i>252,8</i>
<i>Alte creanțe interne ale bugetului</i>	<i>1 079,6</i>	<i>400,0</i>

	Precizat 2022	Proiect 2023
<i>Împrumuturi recreditate interne instituțiilor financiare și nefinanciare</i>	-7 019,7	-76,2
Datorii, total	19 747,3	15 920,9
dintre care		
<i>Valori mobiliare de stat cu excepția acțiunilor**</i>	-290,0	2 690,0
<i>Garanții interne de stat</i>	-10,0	-10,0
<i>Valori mobiliare emise de autoritățile publice locale</i>	65,0	
<i>Împrumuturi interne de la instituții financiare și nefinanciare</i>	350,0	350,0
<i>Garanții externe</i>	-84,4	
<i>Împrumuturi externe</i>	19 716,7	12 890,9
primirea împrumuturilor	22 405,6	18 797,3
rambursarea împrumuturilor	-2 688,9	-5 906,5
Modificarea soldului de mijloace bănești	6 866,6	2 029,8

*) inclusiv venituri din privatizare

**) răscumpărarea VMS emise pentru executarea obligațiunilor de plată derivate din garanțiile stat în 2022 - (-290,0) mil. lei și în 2023 - (-310,0) mil. lei.

4.2. Bugetul asigurărilor sociale de stat 2023

Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat se prognozează pentru anul 2023 în sumă de 38 735,6 mil. lei, cu o majorare față de precizat 2022 de 4 535,0 mil. lei sau 13,3%. Veniturile din contribuțiile de asigurări sociale de stat pentru anul 2023 vor constitui circa 54,6% în totalul veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat și vor atinge 21 164,0 mil. lei, mai mult cu 2 611,0 mil. lei decât precizat pentru anul 2022. Veniturile din contribuțiile de asigurări sociale de stat pentru anul 2023 au fost estimate conform mărimilor stabilite în Legea nr.489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale și a fondului de remunerare a muncii prognozat pentru anul 2023.

Veniturile proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023 se estimează în sumă de 21 565,7 mil. lei cu 2 667,5 mil. lei mai mult sau cu 14,1% față de precizat 2022.

Transferurile de la bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat se prevăd în sumă de 17 169,9 mil. lei, dintre care transferuri pentru acoperirea deficitului în sumă de 6 166,4 mil. lei. Comparativ cu anul 2022, volumul transferurilor se va majora la total cu 1 867,5 mil. lei, dintre care transferurile pentru acoperirea deficitului se vor majora cu 1 347,3 mil. lei.

Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023 se propun în sumă de 38 735,6 mil. lei, cu o majorare de 4 535,0 mil. lei față de precizat 2022. Ritmul de creștere a cheltuielilor în anul 2023 va constitui 13,3% față de cele precizate în anul 2022.

Bugetul asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023 este estimat *fără deficit*.

4.3. Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală 2023

Veniturile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală se prognozează pentru anul 2023 în sumă de 14 138,6 mil. lei, cu o majorare față de precizat 2022 de 1 578,9 mil. lei sau 12,6%. Veniturile din primele de asigurare obligatorie de asistență medicală pentru anul 2023 vor constitui circa 50,5% în totalul veniturilor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală și vor atinge suma de 7 146,5 mil. lei, mai mult cu 851,8 mil. lei decât precizat 2022.

Pentru anul 2023, *cuantumul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală* va rămâne la nivelul celor existente - în mărime de 9% și va fi achitată de angajat. Pentru anul 2023 prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă va crește de circa 3 ori și va constitui suma de 12 636,0 lei, cu păstrarea facilităților la achitarea primei până la 31 martie.

Veniturile proprii ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2023 se estimează în sumă de 7 291,0 mil. lei. Față de precizat 2022 veniturile proprii (fără granturi) vor crește cu 844,3 mil. lei sau 13,1 la sută.

Transferurile de la bugetul de stat către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală se prevăd în sumă de 6 847,6 mil. lei, cu o majorare de 752,4 mil. lei. În suma totală a veniturilor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, ponderea transferurile constituie 48,4%, fiind practic la nivelul anului 2022.

Cheltuielile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2023 se propun în sumă de 14 138,6 mil. lei, sau cu o majorare de 1 304,9 mil. lei față de precizat 2022. Ritmul de creștere a cheltuielilor în anul 2023 va constitui 10,2% față de cele precizate în anul 2022.

Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2023 au fost estimate *fără deficit*.

4.4. Bugetele locale 2023

Veniturile bugetelor locale pentru anul 2023 sunt estimate în sumă de 25488,4 mil. lei, dintre care veniturile proprii sunt prognozate în sumă de 6 949,3 mil. lei și dețin 27,3% din veniturile bugetelor locale. Transferurile de la bugetul de stat către bugetele locale se prevăd în sumă de 18 539,1 mil. lei.

Cheltuielile bugetelor locale pentru anul 2023 sunt estimate în sumă de 25 688,4 mil. lei, fiind în creștere cu 2 816,1 mil. lei sau cu 12,3% față de precizat 2022.

Bugetele locale pentru anul 2023 au fost estimate cu *deficit* în sumă de 200,0 mil. lei, care va fi finanțat din contul împrumuturilor interne și externe.

4.5. Indicatorii principali ai bugetului public național, 2024-2025

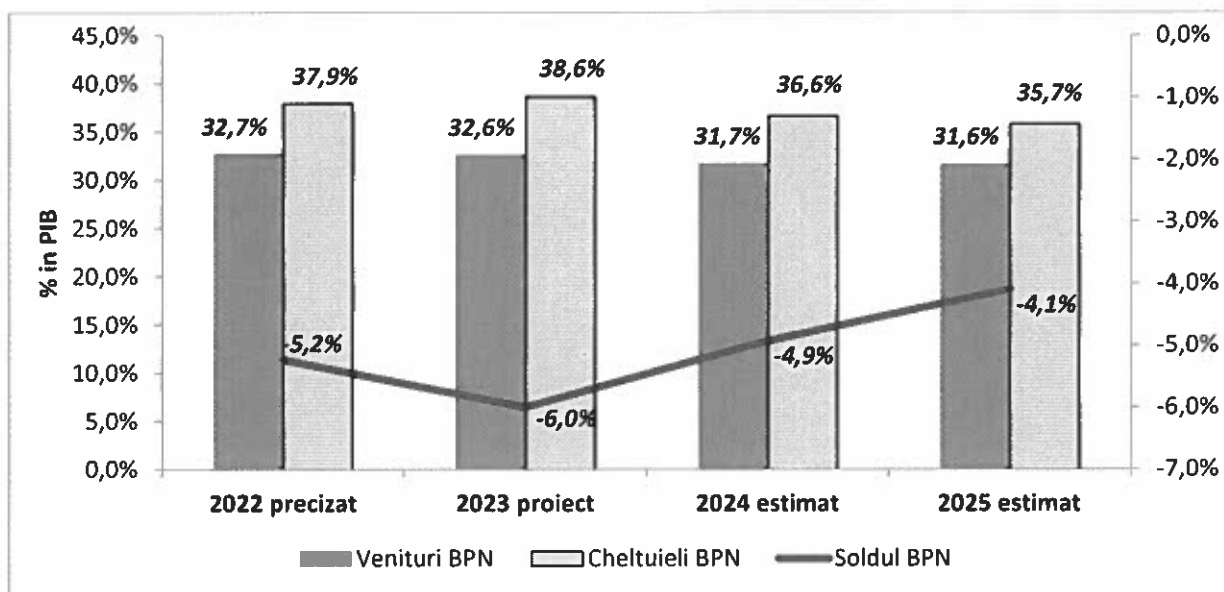
Cadrul macro-fiscal al bugetului public național pentru anii 2023-2025 a fost estimat în baza prognozei indicatorilor macroeconomici pentru anii 2023-2025, obiectivelor politicii fiscale pe termen mediu, și principalelor priorități de cheltuieli sectoriale pentru anii 2023-2025.

Parametrii generali ale bugetului public național pentru anii 2023-2025 se prezintă tabelul care urmează:

mil. lei

	Proiect 2023	Estimat	
		2024	2025
Venituri	100 659,0	106 270,3	113 981,4
<i>ponderea în PIB, %</i>	<i>32,6%</i>	<i>31,7%</i>	<i>31,6%</i>
Cheltuieli	119 186,3	122 810,3	128 754,9
<i>ponderea în PIB, %</i>	<i>38,6%</i>	<i>36,6%</i>	<i>35,7%</i>
Sold bugetar (deficit)	-18 527,3	-16 540,0	-14 773,5
<i>ponderea în PIB, %</i>	<i>-6,0%</i>	<i>-4,9%</i>	<i>-4,1%</i>

Evoluția veniturilor, cheltuielilor și soldului (deficitului) bugetar în anii 2022-2025, ca indicatori principali care caracterizează cadrul macro-fiscal al bugetului public național (BPN), se prezintă în diagrama care urmează:

Veniturile bugetului public național către anul 2025 vor crește față de 2023 în medie cu 13,2% și, în valoare absolută, se vor înscrie pe un trend ascendent (de la 100,7 mild. lei în 2023 la 114,0 mild. lei în 2025) în timp ce raportat la PIB vor descrește de la 32,6% în 2023 la 31,6% în anul 2025.

Cheltuielile publice pe termen mediu vor crește în medie cu 8,0%, iar în valoare absolută vor crește de la 119,2 mild. lei în anul 2023 până la 128,8 mild. lei în anul 2025. Totodată, ca pondere în PIB, cheltuielile publice se reduc treptat și vor constitui în anul 2023 - 38,6%, iar în anii 2024 și 2025 - 36,6% și 35,7% respectiv.

Pe durata anilor 2023-2025, principalele surse de finanțare a deficitului vor rămâne sursele interne și externe. Ca pondere în PIB, nivelul deficitului bugetului public național vor atinge 6,0% în anul 2023, 4,9% în anul 2024, iar în anul 2025 - 4,1 la sută.

4.6. Datoria de stat și deservirea acesteia în anul 2023 și estimări pentru 2024-2025

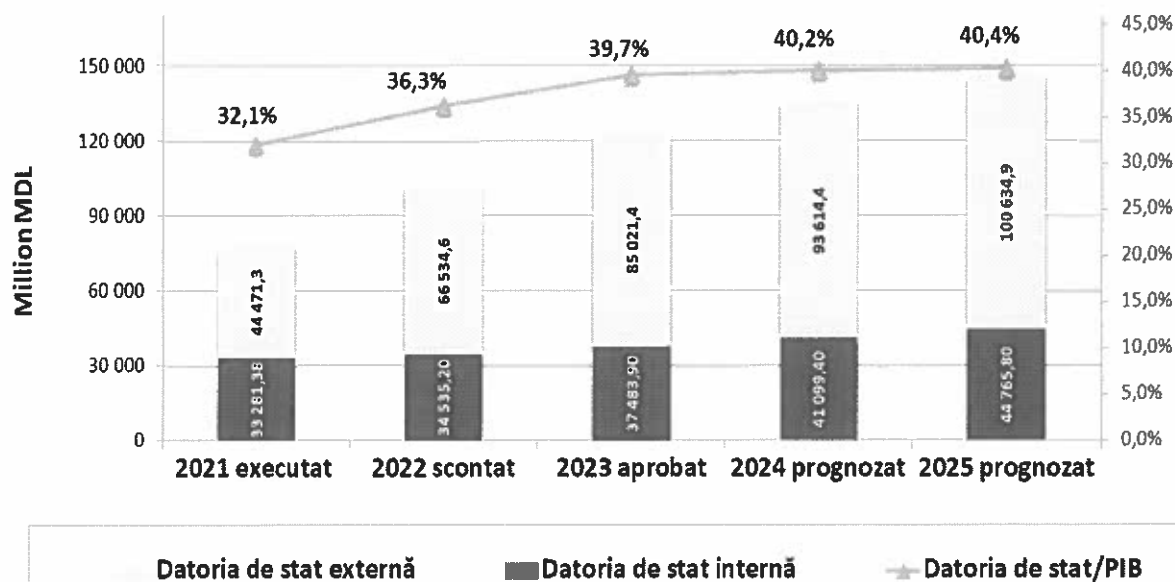
Conform estimărilor, *soldul datoriei de stat* la situația din 31 decembrie 2023 nu va depăși 122 505,3 mil. lei, dintre care 69,4% - datorie de stat externă și 30,6% - datorie de stat internă, înregistrând o majorare cu 21 435,5 mil. lei față de valoarea scontată pentru sfârșitul anului 2022, din contul finanțării externe și interne nete pozitive prognozate pentru anul 2023.

La finele anului 2023, soldul datoriei de stat va fi în continuare compus preponderent din datorie de stat pe termen lung și cu rată fixă a dobânzii. Pentru VMS emise pe piața primară rata medie a dobânzii poate constitui aproximativ 15,0% anual, la împrumuturile de stat externe rata dobânzii va depinde de costul resurselor pe piața externă. În dependență de cererea pieței, se va tinde în continuare spre emisiunea obligațiunilor de stat cu rată fixă și flotantă a dobânzii. Împrumuturile externe noi care vor fi contractate, vor avea maturitatea de minim 12 ani, preferință fiind acordată creditorilor multilaterali.

Ponderea datoriei de stat în PIB la sfârșitul anului 2023 se va încadra în valoarea de 39,7%, cu 3,4 p.p. mai mult față de valoarea scontată pentru finele anului 2022.

Comparativ cu sfârșitul anului 2023, pentru anul 2024 se estimează că soldul datoriei de stat se va majora cu 10,0%, iar pentru anul 2025 cu 18,7% și va constitui 145 400,7 mil. lei, situându-se la nivel de 40,4% ca pondere în PIB.

Structura datoriei de stat pentru anii 2021-2025 se prezintă în următoarea diagramă:

Datoria de stat externă

Pe parcursul anului 2023 vor fi *valorificate împrumuturi de stat externe* în sumă de 18 651,5 mil. lei (echivalentul a 932 108,5 mil. dolari SUA) și *rambursate împrumuturi de stat externe* în sumă de 5 779,1 mil. lei (echivalentul a 288,8 mil. dolari SUA). Ca urmare, la situația din 31 decembrie 2023, conform estimărilor, *soldul datoriei de stat externe* nu va depăși 85 021,4 mil. lei (echivalentul a 4141,3 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o majorare cu 18 486,8 mil. lei (echivalentul a 663,3 mil. dolari SUA) sau cu 27,8% față de plafonul precizat al datoriei de stat externe la situația din 31 decembrie 2022. În valori nominale, majorarea plafonului datoriei de stat externe se explică prin finanțarea externă netă pozitivă în anul 2023. Totodată, ca pondere în PIB, se estimează că soldul datoriei de stat externe va înregistra la finele anului 2023 o majorare cu 3,7 p.p. față de valoarea precizată pentru anul 2022 și nu va depăși 27,5%.

În următorii ani, soldul datoriei de stat externe se va majora de la 93 614,4 mil. lei (echivalentul a 4 422,0 mil. dolari SUA) la finele anului 2024 până la 100634,9 mil. lei (echivalentul a 4 667,7 mil. dolari SUA) la finele anului 2025.

Datoria de stat internă

În anul 2023 se preconizează emisiunea netă a VMS pe piața primară în sumă de 3 000,0 mil. lei, răscumpărarea VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat în sumă de 310,0 mil. lei.

Astfel, la situația din 31 decembrie 2023, conform estimărilor, *soldul datoriei de stat interne* la valoarea nominală nu va depăși 37 483,9 mil. lei sau 12,1% în PIB, inclusiv:

- VMS emise pe piața primară - 23 592,1 mil. lei (62,9%);
- VMS convertite - 2 140,6 mil. lei (5,7%);
- VMS emise pentru executarea a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat - 11 751,2 mil. lei (31,4%).

În perioada anilor 2024-2025, în scopul finanțării deficitului bugetului de stat se prevăd a fi direcționate surse din emisiunea netă a VMS pe piața primară în sumă de 4 000,0 mil. lei în fiecare an. Totodată, se preconizează răscumpărarea VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat în sumă de 330,0 mil. lei în anul 2024 și 360,0 mil. lei în anul 2025.

Astfel, în perioada anilor 2024-2025 soldul datoriei de stat interne la valoarea nominală se va majora de la 41 099,4 mil. lei la finele anului 2024 până la 44 765,8 mil. lei la finele anului 2025.

Garanțiile de stat

Conform estimărilor, la situația din 31 decembrie 2023 soldul garanțiilor de stat nu va depăși 2 500,0 mil. lei și va fi format în totalitate din garanții interne

emise în cadrul Programului de stat „Prima casă”. În anul 2023, nu se preconizează emisiunea garanțiilor de stat externe.

Cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat

Pentru serviciul datoriei de stat pentru anul 2023 se prevăd alocații în sumă de 5 328,0 mil. lei, ceea ce constituie o majorare cu 2 609,2 mil. lei sau cu 96,0%, comparativ cu valoarea precizată pentru anul 2022. Ca pondere în PIB, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat vor constitui cca 1,7 la sută.

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Devieri (+;-)	
				2023/2021	2023/2022
Dobânzi	1 897,3	2 718,8	5 328,0	3 430,7	2 609,2
<i>datoria externă</i>	378,0	609,7	927,0	549,0	317,3
<i>datoria internă</i>	1 519,3	2 109,1	4 401,0	2 881,7	2 291,9

Serviciul datoriei de stat externe

Pe parcursul anului 2023, cheltuielile pentru *serviciul datoriei de stat externe* se estimează în sumă de 927,0 mil. lei (echivalentul a 46,3 mil. dolari SUA). Comparativ cu valoarea precizată pentru anul 2022, cheltuielile pentru *serviciul datoriei de stat externe* vor înregistra o majorare cu 317,3 mil. lei (echivalentul a 14,0 mil. dolari SUA) ca urmare a majorării debursărilor efectuate în anul 2022 comparativ cu anul 2021, precum și ca urmare a majorării ratelor de referință Euribor 6 luni, ratei DST pe piața internațională.

În perioada anilor 2024-2025, se estimează că cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat externe vor înregistra cca 1 687,3 mil. lei și 1 809,7 mil. lei, respectiv.

Serviciul datoriei de stat interne

În anul 2023 cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat interne se estimează în sumă de 4 401,0 mil. lei, inclusiv pentru:

VMS emise pe piața primară 3 429,4 mil. lei;

VMS convertite 371,4 mil. lei;

VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată
derivate din garanțiile de stat 600,2 mil. lei.

Comparativ cu valoarea precizată pentru anul 2022, cheltuielile prevăzute în anul 2023 sunt mai mari cu 2 291,9 mil. lei sau cu 108,6% ca urmare a majorării volumului de emisiune a VMS pe piața primară.

În perioada anilor 2024-2025, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat interne se prevăd în sumă de 4 214,8 mil. lei și de 4 246,3 mil. lei, respectiv.

V. Proiectul bugetului de stat pentru anul 2023

Parametrii bugetului de stat pentru anul 2023 se estimează la partea de venituri în sumă de 64 868,4 mil. lei, la partea de cheltuieli - 83 195,7 mil. lei și soldul (deficitul) bugetar - 18 327,3 mil. lei.

Estimările veniturilor, cheltuielilor și soldului (deficitului) bugetar ale bugetului de stat pentru anii 2022-2023, se prezintă în următorul tabel:

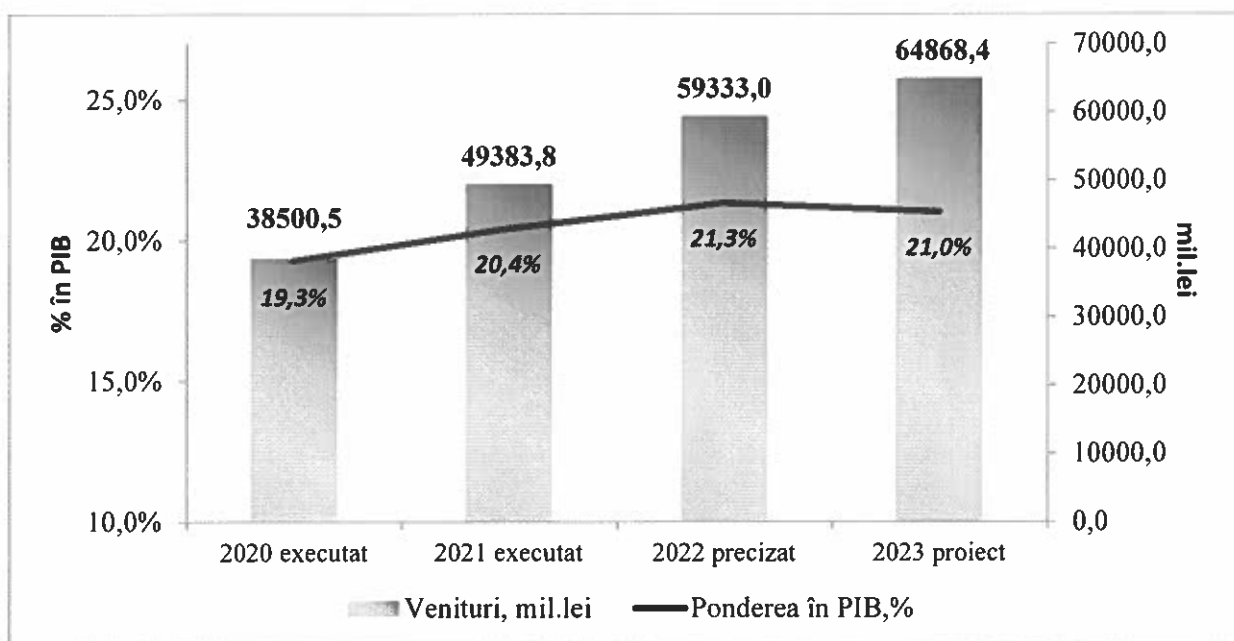
mil. lei

	Precizat 2022	Proiect 2023	Devieri proiect 2023 față de precizat 2022	
Veniturile BS	59 333,0	64 868,4	5 535,4	9,3%
<i>ponderea în PIB, %</i>	<i>21,33%</i>	<i>21,01%</i>	<i>-0,32%</i>	
Cheltuielile BS	73 928,0	83 195,7	9 267,7	12,5%
<i>ponderea în PIB, %</i>	<i>26,57%</i>	<i>26,94%</i>	<i>0,37%</i>	
Soldul BS	-14 595,0	-18 327,3	-3 732,3	25,6%
<i>ponderea în PIB, %</i>	<i>-5,25%</i>	<i>-5,94%</i>	<i>-0,69%</i>	
<i>PIB, informativ</i>	<i>278.200,0</i>	<i>308.800,0</i>		

5.1. Veniturile bugetului de stat

În anul 2023, la bugetul de stat se preconizează acumularea veniturilor în sumă totală de 64 868,4 mil. lei, cu o creștere față de precizat 2022 - de 5 535,4 mil. lei sau 9,3%. Ponderea veniturilor bugetului de stat în raport cu PIB se estimează la nivel de 21,0 la sută.

Evoluția veniturilor bugetului de stat pe anii 2020-2023, în sume nominale și ca pondere în PIB, se prezintă în următoarea diagramă:

Din suma totală a veniturilor bugetului de stat pentru anul 2023, *veniturile generale* vor constitui 96,7% sau 62 705,6 mil. lei, iar *veniturile colectate* - 3,3% sau 2 162,8 mil. lei. Față de precizat 2022, veniturile generale vor crește cu 5 189,4

mil. lei sau 9,0%, iar veniturile colectate cu 346,0 mil. lei sau 19,0% din contul majorării granturilor pentru finanțarea proiectelor din surse externe. Estimările respective se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	2022 precizat	2023 proiect	Devieri	
			(+,-)	%
Total venituri	59 333,0	64 868,4	5 535,4	109,3%
<i>inclusiv:</i>				
Venituri generale	57 516,2	62 705,6	5 189,4	109,0%
Venituri colectate (<i>inclusiv proiecte finanțate din surse externe</i>)	1 816,8	2 162,8	346,0	119,0%

În structura veniturilor bugetului de stat prognozate pentru anul 2023, partea preponderentă – 87,8% sau 56 945,8 mil. lei o dețin încasările din *impozite și taxe*, cu o creștere față de precizat 2022 de 9,6% sau cu 4 969,4 mil. lei. Ca pondere în PIB, aceste venituri vor atinge nivelul de 18,4 la sută.

Estimarea veniturilor bugetului de stat pentru anul 2023, pe tipuri, se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	2022 precizat	2023 proiect	Devieri	
			(+,-)	%
Total venituri	59 333,0	64 868,4	5 535,4	109,3%
Impozite si taxe	51 976,4	56 945,8	4 969,4	109,6%
Granturi	4 611,2	5 505,3	894,1	119,4%
Alte venituri	2 729,0	2 401,9	-327,1	88,0%
Transferuri în cadrul BPN	16,4	15,4	-1,0	93,9%

Structura detaliată a veniturilor bugetului de stat se prezintă în *Tabelul nr.5 la Nota informativă*.

În continuare se prezintă o analiza succintă pe grupuri de venituri, pe tipuri de impozite și taxe.

Impozite și taxe. Din suma totală a veniturilor bugetului de stat - 87,8% sau 56 945,8 mil. lei revin impozitelor și taxelor, dintre care *impozitele pe venit* - 16,7% din această grupă de venituri, *impozitele pe proprietate* - 0,1%, *impozite și taxe pe mărfuri și servicii* - 78,9% și *taxe asupra comerțului exterior și operațiunilor externe* - 4,3 la sută.

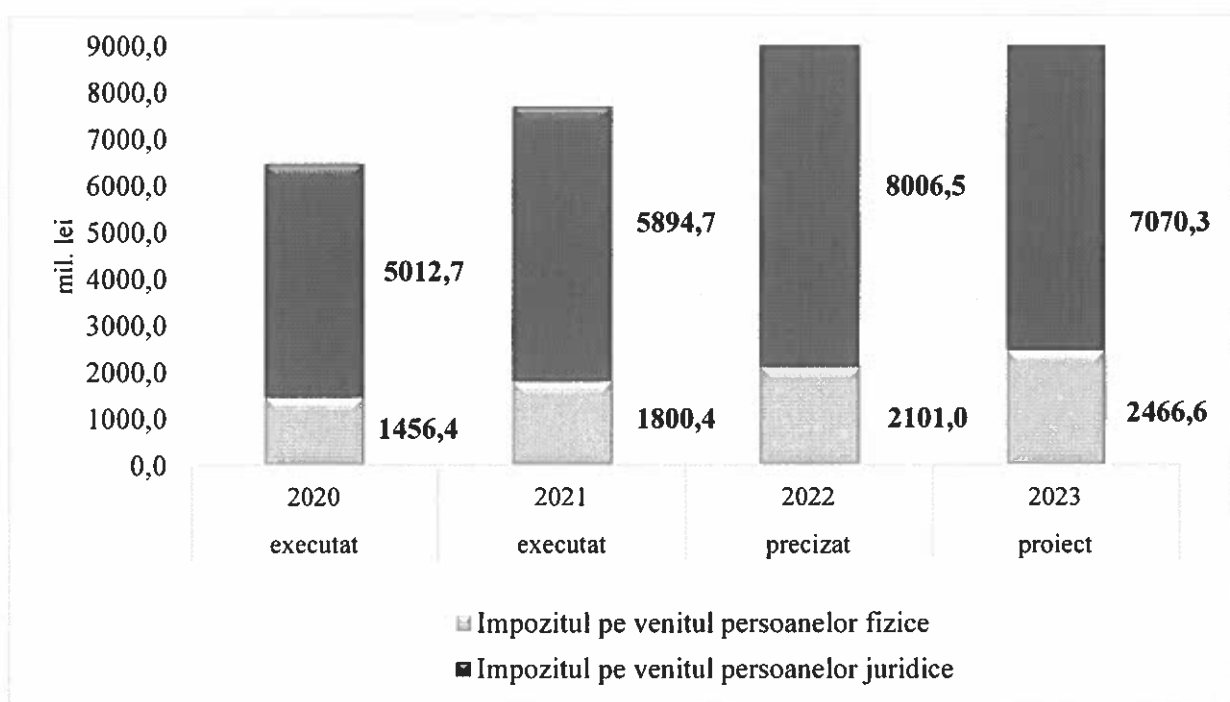
Defalcările de la *impozitul pe venitul persoanelor fizice* pentru anul 2023 se prognozează în sumă de 2 466,6 mil. lei, cu 365,6 mil. lei mai mult față de volumul precizat pentru anul 2022, din contul majorării volumului fondului de remunerare a muncii cu 14,6%. Totodată la prognozarea impozitului pe venitul persoanelor fizice a fost inclus impactul revizuirii regimului de impozitare a veniturilor din dobânzi achitate în folosul persoanelor fizice rezidente prin majorarea cotei

impozitului pe venit de la 3% la 12%. Măsura urmărește unificarea cotei impozitului pe venit pentru dobânzile achitate atât de către bănci, asociații de economii și împrumut precum și emitenții de valori mobiliare corporative pentru a asigura un regim de impozitare just și echitabil. Impactul bugetar al măsurii propuse va constitui + 84,0 mil. lei.

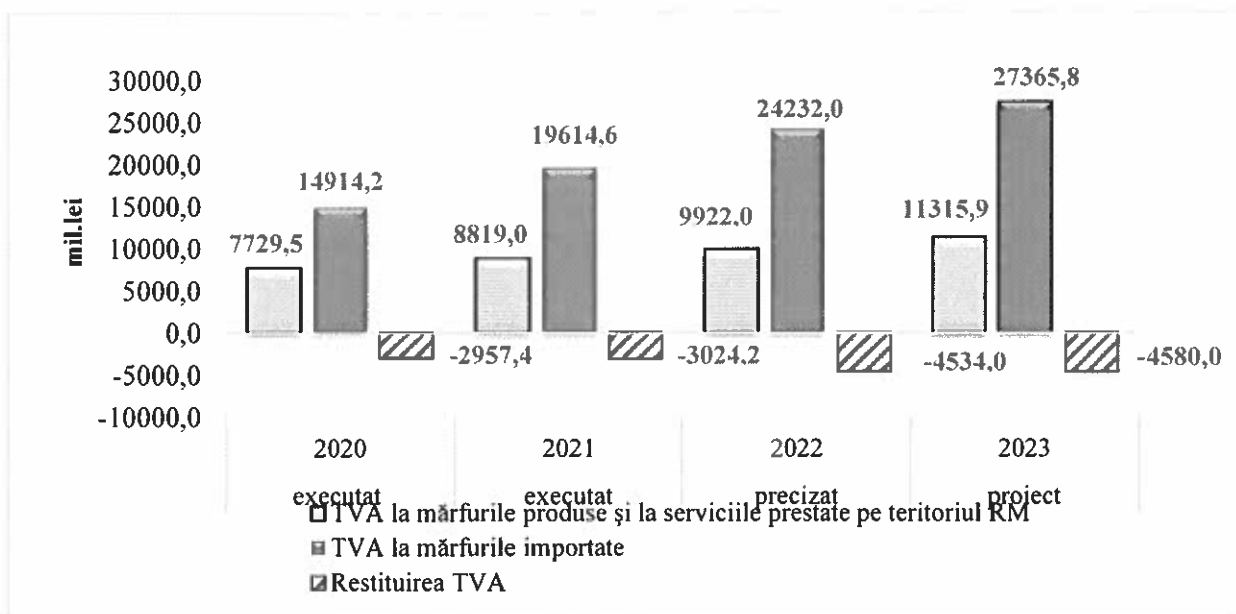
Încasările de la *impozitul pe venitul persoanelor juridice* se prevăd în sumă de 7 070,3 mil. lei, cu o diminuare în comparație cu nivelul precizat 2022 de 11,7%, sau 936,2 mil. lei, ca rezultat al revizuirii conceptului de impozitare a veniturilor persoanelor juridice aferente activității de întreprinzător și anume, neimpozitarea veniturilor nerepartizate sub formă de dividende. În acest sens, pentru întreprinderile mici și mijlocii, pe o perioadă de 3 ani, se stabilește impozitul pe venit în mărime de 0% din venitul impozabil nedistribuit sub formă de dividende. Impactul bugetar al măsurii propuse va constitui (-1 200,0 mil.lei).

Dinamica încasărilor impozitelor pe venit pe anii 2020-2023 se prezintă în diagrama ce urmează:

Taxa pe valoarea adăugată va rămâne și în continuare cea mai importantă sursă de venit a bugetului de stat. Încasările din această taxă se prognozează în sumă de 34 101,7 mil. lei sau cu o creștere față de precizat 2022 de 4 481,7 mil. lei sau 15,1%. Ca pondere în totalul impozitelor și taxelor, TVA va constitui 59,9%, iar în totalul veniturilor bugetului de stat – 52,6 la sută.

Dinamica încasărilor TVA pe anii 2020-2023 se prezintă în diagrama ce urmează:

Volumul încasărilor taxei pe valoarea adăugată pentru anul 2023 a fost estimat având ca bază prognoza consumului intern (creșterea față de anul 2022 cu 11,1%), majorării volumelor importurilor cu 3,2%, fluctuația cursului de schimb valutar, îmbunătățirea administrării fiscale și vamale.

Încasările din *taxa pe valoarea adăugată la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul republicii* pentru anul 2023 se estimează în sumă de 11 315,9 mil. lei și vor crește în comparație cu nivelul precizat în anul 2022 cu 1 393,9 mil. lei sau cu 14,0 la sută. La estimarea încasărilor respective au fost luate în calcul măsurile de politică fiscală ce vizează anularea unui spectru de facilități fiscale la TVA. Impactul bugetar va constitui +35,0 mil. lei.

Încasările *TVA de la mărfurile importate* se estimează în volum de 27 365,8 mil. lei. Comparativ cu nivelul precizat 2022, încasările date vor fi în creștere cu 3 133,8 mil. lei sau cu 12,9 la sută.

Restituirea taxei pe valoarea adăugată la mărfurile și serviciile cu drept de deducere, se estimează în sumă de 4 580,0 mil. lei și constituie 13,4% din suma TVA prognozată în buget. Față de precizat în anul 2022 restituirile TVA vor crește cu 46,0 mil. lei sau cu circa 1,0%, iar ca pondere în PIB aceste operațiuni vor constitui circa 1,5 la sută.

Măsurile politicii fiscale, propuse a fi implementate în anul 2023, se vor cifra în creșterea încasărilor din *accize (nete)* în bugetul de stat cu 1 078,8 mil. lei sau cu 13,2% față de nivelul precizat 2022 și vor constitui 9 270,0 mil. lei.

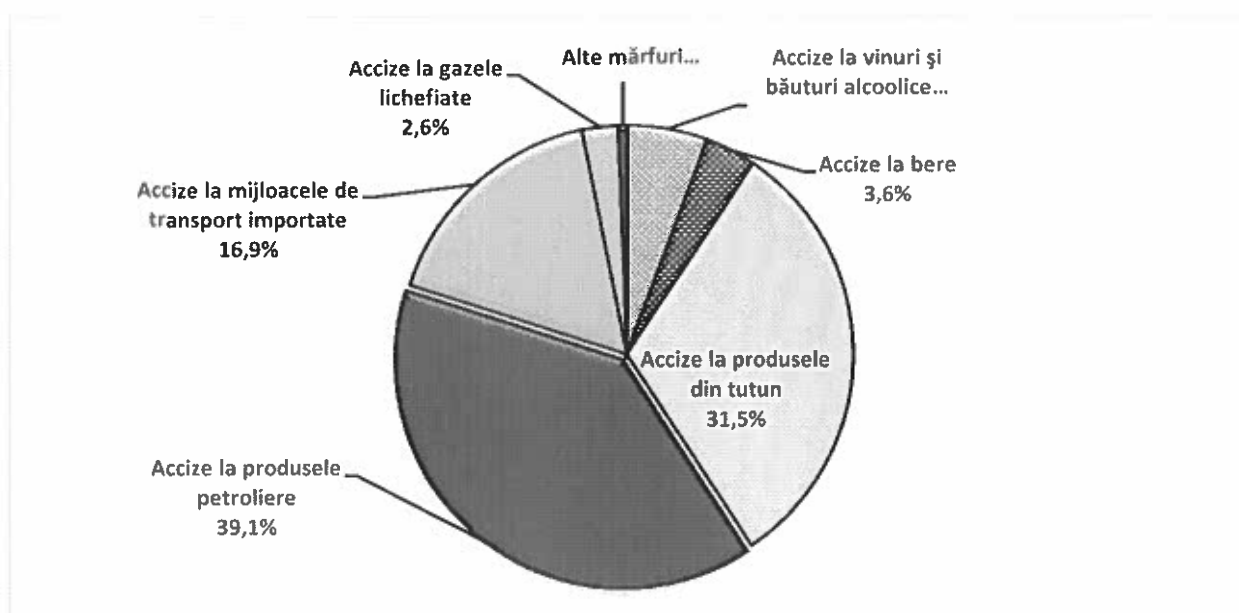
Ponderea accizelor în totalul impozitelor și taxelor va constitui 16,3%, iar în totalul veniturilor bugetului de stat – 14,3 la sută.

Din suma încasărilor din accize estimată pentru anul 2023 - 8 227,3 mil. lei sau 88,6% se preconizează a fi încasate din vânzarea mărfurilor importate, iar 1057,7 mil. lei sau 11,4% - din vânzarea mărfurilor produse pe teritoriul republicii.

În structura accizelor - circa 39,1% le revine accizelor la produsele petroliere, 31,5% - produsele din tutun, 16,9% - mijloace de transport importate, 5,7% - vinurile și băuturile alcoolice tari, 3,6% - bere, 2,6% - gazele lichefiate și 0,6% - alte produse accizate.

Totodată, pentru mărfurile supuse accizelor, conform legislației în vigoare, se prevăd *restituiri* din buget în sumă de 15,0 mil. lei.

Proгноza încasării accizelor pe tipuri de mărfuri accizate pe anul 2023 se prezintă în următoarea diagramă:

Încasările *impozitelor din comerțul exterior și operațiunile externe* se prognozează în sumă de 2 414,6 mil. lei, cu 50,4 mil. lei sau 2% mai puțin decât precizat 2022, care reiese din diminuarea încasărilor taxei pentru efectuarea procedurilor vamale în rezultatul intrării în vigoare din 01.07.2023 a Codului vamal nr.95/2021, prin care încasările respective sunt anulate. *Încasările taxei pentru efectuarea procedurilor vamale* vor constitui 416,0 mil. lei, cu 314,9 mil. lei mai puțin decât precizat 2022. Totodată pentru anul 2023 sunt diminuate și *taxele consulare* cu 24,4 mil. lei față de precizat 2022, ca urmare a micșorării costului serviciilor consulare prestate cetățenilor Republicii Moldova în afara țării. Încasările din taxa consulară se prognozează în sumă de 42,8 mil. lei.

În același timp, pentru anul 2023 *încasările de la aplicarea tarifului vamal* se prognozează în sumă de 1 955,8 mil. lei, ce constituie partea preponderentă - 81% din suma totală a impozitelor din comerțul exterior și operațiunile externe. Aceste încasări au fost estimate reieșind din volumul importurilor prognozat pentru anul

2023, aplicarea Acordului privind Zona Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, Acordul de Comerț Liber între Republica Moldova și Republica Turcia și Acordurile de Comerț liber cu țările CSI.

În suma totală a veniturilor bugetului de stat încasările respective vor constitui 3,7%, iar în suma impozitelor și taxelor – 4,2 %, și în PIB – 0,8 la sută.

Granturile. Conform acordurilor încheiate și/sau care urmează a fi semnate cu donatorii externi, intrările din granturi la bugetul de stat se prevăd în sumă de 5505,3 mil. lei, ceea ce în raport cu veniturile totale constituie 8,5%. Această sumă include granturi pentru susținerea bugetului în sumă de 4 322,4 mil. lei (echivalentul 186 mil. euro și 17,0 mil.dol.SUA), granturi pentru finanțarea proiectelor din surse externe – 1 182,9 mil. lei (echivalentul a 59,1 mil. dolari SUA). În funcție de donator, granturile de la guvernele altor state reprezintă 4,1%, restul - 95,9% fiind oferite de organizațiile internaționale.

Informația privind granturile pentru susținerea bugetului în anul 2023 se prezintă în tabelul următor:

	2023 proiect		
	<i>mil.euro</i>	<i>mil.dol. SUA</i>	<i>mil.lei</i>
<i>Comisia Europeană + Banca Mondială + Alți donatori</i>	<i>186,0</i>	<i>17,0</i>	<i>4 322,4</i>
<i>inclusiv:</i>			
Contribuția concesionala la DPO		17,0	340,2
Suport macrofinanciar, MFA	40,0		856,4
Suport bugetar UE	120,0		2 569,2
UNDP	26,0		556,6

Alte venituri. În această categorie de venituri sunt incluse venituri ce se referă la următoarele capitole „Venituri din proprietate”, „Venituri din vânzarea mărfurilor și serviciilor”, „Amenzi și sancțiuni”, „Donații voluntare”, „Alte venituri”.

În total, veniturile acestei grupe sunt estimate în sumă de 2 401,9 mil. lei. Față de precizat 2022 încasările veniturilor respective se vor micșora cu 327,1 mil. lei. Ponderea încasărilor date în PIB este de 0,8 la sută.

Veniturile din proprietate vor constitui suma de 539,9 mil. lei și includ venituri din dobânzile la conturile bugetare încasate la bugetul de stat (328,2 mil. lei), dividendele primite de la cota parte a proprietății statului în societățile pe acțiuni (140,9 mil. lei), defalcările din profitul net al întreprinderilor de stat (31,0 mil. lei), alte venituri - 39,8 mil. lei.

Veniturile din vânzarea mărfurilor și serviciilor se estimează în volum de 1 136,7 mil. lei cu o descreștere față de precizat în anul 2022 cu 161,8 mil.lei sau 12,5 la sută. Veniturile respective includ încasările taxei de stat în sumă de 350,0

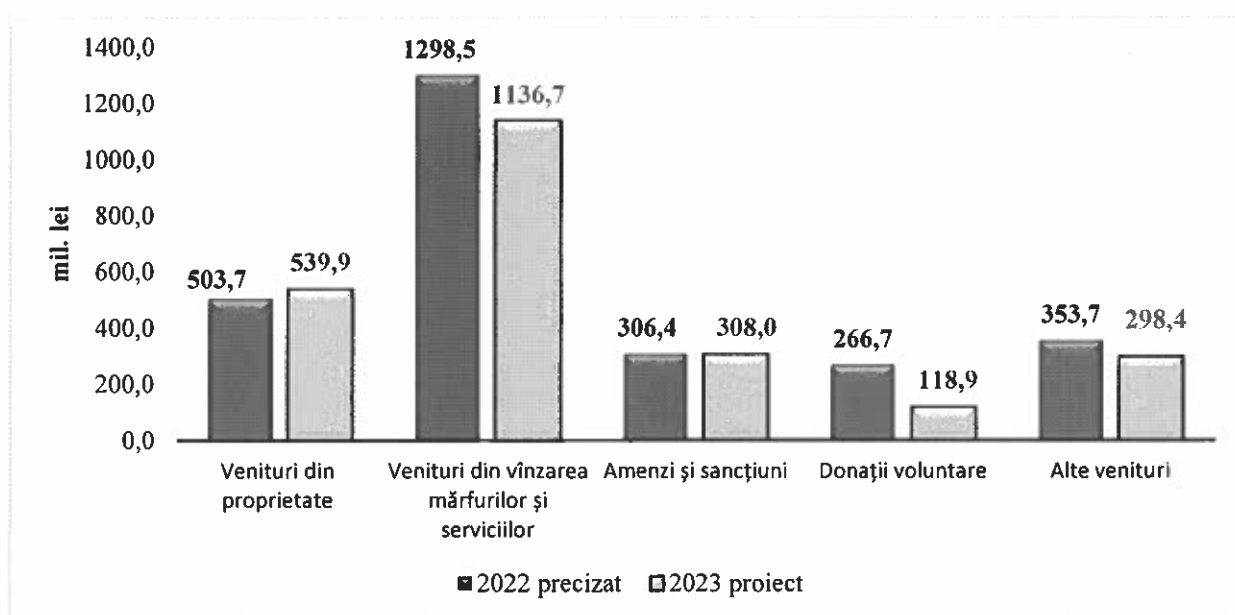
mil. lei, taxa de portabilitate - 5,4 mil. lei și taxa aeroportuară - 99,8 mil. lei care constituie venituri ale Fondului de susținere a populației, încasări de la prestarea serviciilor cu plată de către instituțiile bugetare în sumă de 663,0 mil. lei și alte venituri în sumă de 18,5 mil. lei.

Amenzile și sancțiunile se estimează în volum de 308,0 mil. lei, cu o creștere față de precizat în anul 2022 cu 1,6 mil. lei.

Donațiile voluntare pentru instituțiile bugetare pentru anul 2023 se estimează în sumă de 118,9 mil. lei și includ donațiile, conform acordurilor bilaterale încheiate cu donatorii interni și externi de către instituțiile bugetare în sumă de 3,9 mil. lei și donații din surse externe destinate finanțării Fondului de susținere a populației în sumă de 115,0 mil. lei.

Alte venituri în această categorie constituie circa 298,4 mil. lei, dintre care partea preponderentă sau 240,6 mil. lei constituie defalcările la bugetul de stat de la impozitul unic perceput de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației, conform prevederilor art.14 din Legea nr.77/2016.

Evoluția altor venituri ale bugetului de stat pe anii 2022-2023 se prezintă în următoarea diagramă:

Totodată, pentru anul 2023, sunt prevăzute transferuri la bugetul de stat din bugetele locale pentru implementarea proiectelor finanțate din surse externe în sumă de 15,4 mil. lei (FISM, IFAD VIII, Construcția locuințelor sociale II).

5.2. Cheltuielile bugetului de stat

Partea de cheltuieli a bugetului de stat pentru anul 2023 este prevăzută în sumă de 83 195,7 mil. lei, cu o majorare de 9 267,7 mil. lei sau cu 12,5% comparativ cu anul 2022.

Excluzând cheltuielile aferente proiectelor finanțate din surse externe, cheltuielile bugetului de stat se cifrează la suma de 78 733,2 mil. lei, cu o majorare de 9 833,6 mil. lei sau cu 14,3% față de anul 2022.

Cheltuielile proiectelor finanțate din surse externe se prevăd în sumă de 4 462,5 mil. lei și sunt în descreștere cu 565,9 mil. lei sau cu 11,3% comparativ cu anul 2022.

Cheltuielile și resursele bugetului de stat pentru anul 2023, comparativ cu precizat 2022, se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	Executat 2021	Aprobat 2022	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
					(+,-)	%
Cheltuieli, total	54 116,9	65 202,6	73 928,0	83 195,7	9 267,7	112,5
<i>inclusiv:</i>						
Cheltuieli cu excepția proiectelor finanțate din surse externe	51 460,9	59 769,4	68 899,6	78 733,2	9 833,6	114,3
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>95,1</i>	<i>91,7</i>	<i>93,2</i>	<i>94,6</i>	<i>1,4</i>	<i>x</i>
Proiecte finanțate din surse externe	2 656,0	5 433,2	5 028,4	4 462,5	-565,9	88,7
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>4,9</i>	<i>8,3</i>	<i>6,8</i>	<i>5,4</i>	<i>-1,4</i>	<i>x</i>
Resurse, total	54 116,9	65 202,6	73 928,0	83 195,7	9 267,7	112,5
<i>inclusiv:</i>						
resurse generale	50 508,0	58 907,9	67 973,9	77 823,1	9 849,2	114,5
resurse colectate	3 608,9	6 294,7	5 954,1	5 372,6	-581,5	90,2

Cheltuielile bugetului de stat pentru anul 2023 sunt determinate de obiectivele politicii bugetare pe termen mediu și prevăd asigurarea financiară a priorităților ramurilor, conform documentelor de politici naționale și sectoriale; continuării măsurilor de politici în derulare în domenii, precum și a inițierii unor măsuri noi de politici, în special în domeniul protecției sociale; asigurării implementării sistemului unic de remunerare a muncii în sectorul bugetar; precum și realizării activităților în cadrul proiectelor și acțiunilor conform acordurilor cu partenerii de dezvoltare.

În proporție de 93,5% cheltuielile prevăzute în buget urmează să fie acoperite din contul resurselor generale ale bugetului de stat, iar 6,5% - din contul încasărilor de la efectuarea lucrărilor și prestarea serviciilor contra plată; din granturi și împrumuturi pentru proiectele finanțate din surse externe, precum și din donații și alte mijloace bănești, intrate legal în contul instituțiilor bugetare.

Cheltuielile atribuite *proiectelor finanțate din surse externe* sunt estimate în proporție de 5,4% din cheltuielile totale ale bugetului de stat, cu o micșorare de 1,4 p.p. comparativ cu anul 2022.

În anul 2023 vor derula circa 84 de proiecte finanțate din surse externe, dintre care cele mai importante sunt:

1. Proiectele de susținere a Programului în sectorul drumurilor - 1 167,3 mil. lei;

2. Proiectul „Reabilitarea drumurilor locale” - 408,2 mil. lei;

3. Proiectul „Interconectarea sistemelor electroenergetice ale Republicii Moldova și a României prin stația Back-to-Back și LEA 400 Kv Vulcănești-Chișinău” - 1 869,2 mil. lei, dintre care prin recreditarea întreprinderilor de stat – 1535,1 mil. lei;

4. Proiectul „Răspuns de urgență la COVID-19” - 379,1 mil. lei;

5. Proiectul „Suport de urgență pentru diminuarea consecințelor pandemiei de „Corona-virus” (consolidarea spitalelor, inclusiv dotarea cu utilaj medical) - 271,0 mil. lei;

6. Proiectul „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală” - 157,9 mil. lei;

7. Proiectul „Susținerea învățământului superior” - 154,1 mil. lei;

8. Proiectul „Securitatea aprovizionării cu apă și canalizare în Moldova” (pregătirea proiectelor) - 125,6 mil. lei;

9. Proiectul „Modernizarea Tehnicii Agricole și Echipamentului post recoltare” - 123,7 mil. lei;

10. Proiectul „Acordarea asistenței tehnice pentru consolidarea sistemului de protecție a copilului, inclusiv serviciilor sociale” - 108,0 mil. lei;

11. Proiectul „Competitivitatea întreprinderilor micro, mici și mijlocii” - 110,0 mil. lei;

12. Proiectul „Deșeuri solide în Republica Moldova” - 75,5 mil. lei, ș. a.

Sinteza proiectelor finanțate din surse externe, incluse în bugetul de stat pentru anii 2020-2025 se prezintă în Tabelul nr.10 la Nota informativă.

Cu referință la repartizarea cheltuielilor bugetului de stat în aspect funcțional și în aspectul categoriilor economice, este de menționat că acestea reflectă tendințele programelor de cheltuieli, reieșind din necesitatea asigurării financiare a măsurilor de politici conform propunerilor de buget ale autorităților publice centrale.

Cheltuielile bugetului de stat în *aspectul grupelor funcționale*, în anii 2022-2023, se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	Precizat 2022			Proiect 2023			Devieri (+,-) Proiect 2023 față de precizat 2022		
	Bugetul de stat	inclusiv		Bugetul de stat	inclusiv		Bugetul de stat	inclusiv	
		cu excepția proiectelor finanțate din surse externe	proiecte finanțate din surse externe		cu excepția proiectelor finanțate din surse externe	proiecte finanțate din surse externe		cu excepția proiectelor finanțate din surse externe	proiecte finanțate din surse externe
Cheltuieli, total	73 928,0	68 899,6	5 028,4	83 195,7	78 733,2	4 462,5	9 267,7	9 833,6	-565,9
Servicii de stat cu destinație generală	10 724,4	10 536,8	187,6	14 641,5	14 515,2	126,3	3 917,1	3 978,4	-61,3
Apărare națională	906,9	896,5	10,4	1 525,3	1 517,1	8,2	618,4	620,6	-2,2
Ordine publică și securitate națională	6 203,0	6 043,5	159,5	6 460,8	6 239,8	221,0	257,8	196,3	61,5
Servicii în domeniul economiei	11 199,8	7 544,4	3 655,4	8 210,1	5 644,1	2 566,0	-2 989,7	-1 900,3	-1 089,4
Protecția mediului	405,6	376,5	29,1	542,6	450,6	92,0	137,0	74,1	62,9
Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale	994,6	947,4	47,2	619,9	333,1	286,8	-374,7	-614,3	239,6
Ocrotirea sănătății	8 208,5	7 613,5	595,0	9 245,7	8 379,2	866,5	1 037,2	765,7	271,5
dintre care transferuri acordate între instituțiile din cadrul bugetului de stat	1,3		1,3	1,7		1,7	0,4		0,4
Cultură, sport, tineret, culte și odihnă	1 127,9	1 121,7	6,2	1 190,5	1 183,1	7,4	62,6	61,4	1,2
Învățământ	15 151,8	14 941,6	210,2	17 043,8	16 861,7	182,1	1 892,0	1 920,1	-28,1
Protecție socială	19 006,8	18 877,7	129,1	23 717,2	23 609,3	107,9	4 710,4	4 731,6	-21,2

Datele din tabel relevă, că majorarea cheltuielilor bugetului de stat în anul 2023 față de anul 2022, excluzând proiectele finanțate din surse externe, *predomină pentru domeniul protecției sociale - 4 731,6 mil. lei sau 48,1% din creșterea totală*. Celelalte domenii au beneficiat de alocații majorate de la 61,4 mil. lei până la 3 978,4 mil. lei. Totodată, la unele grupe funcționale se atestă și diminuări de alocații comparativ cu anul 2022.

Structura cheltuielilor bugetului de stat conform clasificăției funcționale pe anii 2020-2025 se prezintă în Tabelul nr.6 la Nota informativă.

Totodată, aspectele specifice domeniilor se expun în continuare, la capitolul 5.4. „Cheltuielile în cadrul grupelor funcționale principale” al prezentei Note informative.

În *aspectul categoriilor economice*, cheltuielile bugetului de stat se caracterizează precum urmează:

mil. lei

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Devieri (+,-)	
				2023/2021	2023/2022
Cheltuieli și active nefinanciare, total	54 116,9	73 928,0	83 195,7	29 078,8	9 267,7
Cheltuieli recurente	52 451,7	70 746,4	80 769,0	28 317,3	10 022,6
Cheltuieli	50 370,6	67 415,7	77 273,9	26 903,3	9 858,2
Cheltuieli de personal	7 803,8	9 307,8	10 543,1	2 739,3	1 235,3
Bunuri și servicii	1 832,3	2 607,8	2 747,7	915,4	139,9
Dobânzi aferente	1 897,3	2 718,8	5 328,0	3 430,7	2 609,2
datoriei de stat externe	378,0	609,7	927,0	549,0	317,3
datoriei de stat interne	1 519,3	2 109,1	4 401,0	2 881,7	2 291,9
Subvenții	3 344,1	4 559,9	3 613,0	268,9	-946,9
Granturi acordate	688,6	1 836,8	1 304,5	615,9	-532,3
Prestații sociale	655,9	3 484,1	5 574,6	4 918,7	2 090,5
Alte cheltuieli	2 979,8	4 623,0	5 606,4	2 626,6	983,4
Transferuri acordate, total	31 168,8	38 277,5	42 556,6	11 387,8	4 279,1
bugetelor locale	14 609,1	16 879,9	18 539,1	3 930,0	1 659,2
bugetului asigurărilor sociale de stat	10 724,7	15 302,4	17 169,9	6 445,2	1 867,5
fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală	5 835,0	6 095,2	6 847,6	1 012,6	752,4
Active nefinanciare	3 746,3	6 512,3	5 921,8	2 175,5	-590,5
Mijloace fixe	2 782,9	4 854,0	4 540,6	1 757,7	-313,4
dintre care investiții capitale	1 665,2	3 181,6	2 426,7	761,5	-754,9
Stocuri de materiale	949,6	1 645,5	1 378,0	428,4	-267,5
Alte active nefinanciare	13,8	12,8	3,2	-10,6	-9,6
<i>Informativ:</i>					
Cheltuieli curente	50 348,0	66 220,1	76 394,9	26 046,9	10 174,8
Cheltuieli capitale	3 768,9	7 707,9	6 800,8	3 031,9	-907,1

Este de remarcat că, cheltuielile bugetului de stat cu excepția transferurilor către alte bugete sunt prevăzute cu o majorare de 4 988,6 mil. lei, sau cu 14,0%, atunci când transferurile către alte bugete se majorează cu 4 279,1 mil. lei sau cu 11,2%, față de anul 2022.

Cheltuielile curente sunt prevăzute în sumă de 76 394,9 mil. lei, cu o majorare de 10 174,8 mil. lei sau cu 15,4%, comparativ cu anul 2022.

Cheltuielile capitale însumează 6 800,8 mil. lei, ce constituie cu 907,1 mil. lei sau cu 11,8% mai puțin față de precizat 2022. Ponderea cheltuielilor capitale în totalul cheltuielilor bugetului de stat constituie 8,2 la sută.

Circa 44,8% din cheltuielile capitale sau 3 049,0 mil. lei vor fi finanțate din contul resurselor generale și colectate, iar 55,2 % sau 3 751,8 mil. lei - din contul proiectelor finanțate din surse externe.

Cheltuielile pentru investiții capitale constituie 2 426,7 mil. lei (pentru 81 proiecte de investiții capitale) sau 35,7% din suma cheltuielilor capitale și 2,9% din cheltuielile totale ale bugetului de stat.

În anul 2023 cheltuielile pentru investiții capitale, comparativ cu precizat pe anul 2022, se vor diminua cu 754,9 mil. lei sau cu 23,7%. Reducerea în cauză este condiționată, în mare parte, de diminuarea cu 1 194,6 mil. lei a cheltuielilor la proiecte în domeniul infrastructurii drumurilor finanțate din surse externe.

Tendința din anii precedenți se menține în ceea ce privește sursele de acoperire a cheltuielilor pentru investiții capitale: cea mai semnificativă cotă-parte a cheltuielilor va fi acoperită din contul proiectelor finanțate din surse externe - 2107,4 mil. lei sau 86,8% și din contul resurselor generale - 319,3 mil. lei sau 13,2 la sută.

Este de menționat că, mijloacele financiare în sumă de 60,0 mil. lei sau 18,8% din resursele generale, vor fi alocate în calitate de contribuție a Guvernului la implementarea unor proiecte finanțate din surse externe.

Cea mai mare pondere în cheltuielile pentru investiții capitale reprezintă ramura „Servicii în domeniul economiei” - 1 655,6 mil. lei sau 68,2%, dintre care 1493,9 mil. lei sau circa 90,2% se prevăd pentru implementarea proiectelor de reabilitare a drumurilor finanțate din surse externe.

Se estimează că, circa 218,5 mil. lei sau 9,0% se vor direcționa pentru obiective din domeniul gospodăriei de locuințe și serviciilor comunale, dintre care 215,5 mil. lei sau 98,6% vor fi utilizate pentru realizarea proiectelor de aprovizionare cu apă și canalizare a unor localități.

Pentru domeniul ordinii publice și securității naționale în total sunt prevăzute 185,4 mil. lei, ceea ce constituie 7,6% din cheltuielile pentru investiții capitale. Din suma menționată, 95,0 mil. lei sunt preconizate pentru finalizarea proiectelor implementate în comun cu parteneri externi de dezvoltare.

Repartizarea alocațiilor pentru investiții capitale pe autorități bugetare beneficiare și pe proiecte, se prezintă în Anexa nr.6 la proiectul de lege.

Pentru o mai mare transparență a repartizării mijloacelor pentru finanțarea investițiilor capitale pe autorități bugetare, informația privind costul de deviz, soldurile costului de deviz pe proiecte pentru care se alocă mijloace bugetare se prezintă în Tabelul nr.13 la Nota informativă.

Structura cheltuielilor bugetului de stat conform clasificăției economice pe anii 2020-2025 se prezintă în Tabelul nr.7 la Nota informativă.

Bugetele autorităților bugetare independente/autonome

Din partea autorităților independente/autonome au parvenit solicitări de alocații în sumă totală de 1 924,9 mil. lei, dintre care nu au fost acceptate solicitări în sumă de 67,6 mil. lei, reieșind din disponibilitatea cadrului de resurse și

posibilitățile de alocare a mijloacelor bugetare pentru anul 2023. Totodată, conform estimărilor Ministerului Finanțelor, bugetele autorităților bugetare independente/autonome au fost suplimentate cu alocații pentru cheltuieli de personal, pentru implementarea politicilor salariale noi.

Astfel, în proiectul de lege a bugetului de stat pentru anul 2023 au fost incluse bugetele autorităților independente în sumă totală 1 857,3 mil. lei, dintre care:

- Secretariatul Parlamentului - 184 481,7 mii lei;
- Aparatul Președintelui Republicii Moldova - 38 855,8 mii lei;
- Curtea Constituțională - 25 922,3 mii lei;
- Curtea de Conturi - 56 247,3 mii lei;
- Consiliul Superior al Magistraturii - 553 417,6 mii lei;
- Consiliul Superior al Procurorilor - 16 119,0 mii lei;
- Procuratura Generală - 407 428,5 mii lei;
- Oficiul Avocatului Poporului - 22 528,5 mii lei;
- Comisia Electorală Centrală - 264 552,5 mii lei;
- Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal - 11 137,6 mii lei;
- Consiliul Audiovizualului - 16 937,9 mii lei;
- Consiliul Concurenței - 39 696,7 mii lei;
- Autoritatea Națională de Integritate - 22 209,5 mii lei;
- Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității - 6 336,4 mii lei;
- Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor - 9 059,9 mii lei;
- Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor - 17 907,0 mii lei;
- Centrul Național Anticorupție - 140 861,8 mii lei;
- Institutul Național al Justiției - 23 623,1 mii lei.

Sinteza propunerilor de buget ale autorităților bugetare independente/autonome, precum și măsurile care nu au acoperire financiară se prezintă în Tabelul nr.18 la Nota Informativă.

5.3. Soldul (deficitul) bugetului de stat

Conform estimărilor, bugetul de stat în anul 2023 se va solda cu un deficit în sumă de 18 327,3 mil. lei. Din această sumă - 15 117,5 mil. lei sau 82,5% revine componentei de bază, iar 3 209,8 mil. lei sau 17,5% deficitului proiectelor finanțate din surse externe.

Principalele surse de finanțare a deficitului bugetului de stat (inclusiv pe componenta proiectelor finanțate din surse externe) se prezintă mai jos:

- *sursele interne*

- ✓ *procurarea cotei părți în capitalul social* - (-497,2) mil. lei (ÎS „Calea Ferată din Moldova” - 363,2 mil. lei din contul împrumutului acordat de Banca Europeană de Investiții în cadrul Proiectului de achiziții a locomotivelor și de restructurare a infrastructurii feroviare, SRL „Arena Națională” - până la 67,5 mil. lei în cazul necesității intervenției statului la rambursarea Partenerului Privat a investițiilor efectuate în construcția arenei polivalente de interes național conform contractului nr.01/PPP/AN/18 din 24 august 2018), participarea RM în capitalul social al Băncii Internaționale de Reconstrucție și Dezvoltare - 43,6 mil. lei, în capitalul social al Băncii Mării Negre pentru Comerț și Dezvoltare - 3,3 mil. lei și Corporația financiară internațională - 19,6 mil. lei;

- ✓ *mijloace din vânzarea proprietății publice de stat* - 750,0 mil. lei;

- ✓ *mijloace din vânzarea activelor băncilor aflate în procedura de lichidare* - 400,0 mil. lei;

- ✓ *emisiunea netă a valorilor mobiliare de stat pe piața primară* - 3000,0 mil. lei;

- ✓ *răscumpărarea valorilor mobiliare de stat emise pentru executarea a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat* - (-310,0) mil. lei;

- ✓ *împrumuturi recreditate instituțiilor nefinanciare și financiare (net)* - (-76,2) mil. lei, dintre care prin intermediul proiectelor finanțate din surse externe - (-2 958,2) mil. lei și rambursarea împrumuturilor recreditate instituțiilor financiare și nefinanciare 2 882,0 mil. lei. Estimările respective s-au efectuat reieșind din rezultatele analizei situației financiare a beneficiarilor recreditați din surse interne și externe, care au datorii pentru împrumuturi recreditate și posibilitatea reală de a încasa în buget sumele datorate;

- ✓ *dezafectarea mijloacelor bugetare pentru onorarea garanțiilor de stat pentru împrumuturi interne* - (-10,0) mil. lei (implementarea programului „Prima casă”);

- ✓ *rambursarea împrumuturilor recreditate bugetelor locale* - 63,8 mil. lei.

- *sursele externe*

- ✓ *intrări de împrumuturi externe pentru susținerea bugetului și implementarea proiectelor finanțate din surse externe* - 18 651,5 mil. lei (echivalentul a 932,1 mil. dol. SUA);

- ✓ *pentru onorarea obligațiunilor față de creditorii externi vor fi utilizate* - (-5 779,1) mil. lei (echivalentul a 288,8 mil. dol. SUA).

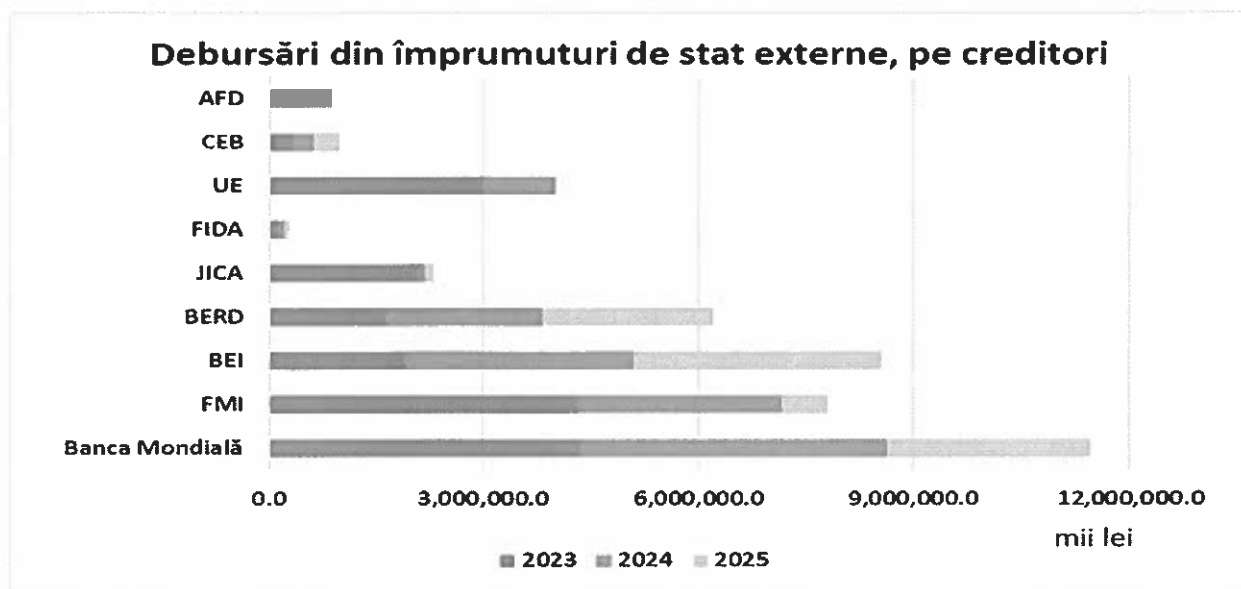
Cât privește structura pe destinații, volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe în anul 2023, va fi distribuit după cum urmează:

- pentru *susținerea bugetului* - 12 548,0 mil. lei (echivalentul a 627,1 mil. dolari SUA). În volumul total de împrumuturi sunt preconizate intrări de la: tranșa

III al împrumutului *FMI* din programul nou în valoare de 4 326,0 mil. lei (echivalentul a 216,19 mil. dolari SUA), de la *Comisia Europeană* II tranșă din Acordul nou de asistență macrofinanciară în sumă de 2 997,4 mil. lei (echivalentul a 140,0 mil. euro), *Banca Mondială* - 2 004,0 mil. lei (echivalentul a 100,15 mil. dolari SUA), dintre care DPO în sumă 2 001,0 mil. lei (echivalentul a 100,0 mil. dolari SUA), Agenția Japoneză de Cooperare Internațională în sumă 2 001,0 mil. lei (echivalentul a 100,0 mil. dolari SUA), Agenția Franceză de Dezvoltare în sumă de 856,4 mil. lei (echivalentul a 40,0 mil. euro) și 363,2 mil. lei (echivalentul a 16,96 mil. euro) de la *Banca Europeană de Investiții* în cadrul proiectului de achiziții a locomotivelor și de restructurare a infrastructurii feroviare;

- pentru *realizarea proiectelor finanțate din surse externe* - 6 103,5 mil. lei (echivalentul a 305,0 mil. dolari SUA).

Pentru anul 2023, creditorul principal al Guvernului Republicii Moldova va fi Banca Mondială, prin intermediul Agenției Internaționale de Dezvoltare (AID) și Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare, care va acorda împrumuturi în valoare de 4 359,2 mil. lei (echivalentul a 217,8 mil. dolari SUA) sau 23,4% din volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe, urmată de Fondul Monetar Internațional cu 4 326,0 mil. lei (echivalentul a 216,2 mil. dolari SUA) - 23,2% din total, Uniunea Europeană cu 2 997,4 mil. lei (echivalentul a 149,8 mil. dolari SUA) - 16,1% din total, Agenția Japoneză de Cooperare Internațională cu 2 081,7 mil. lei (echivalentul a 104,0 mil. dolari SUA) - 11,1% din total, Banca Europeană de Investiții cu 1 901,5 mil. lei (echivalentul a 95,0 mil. dolari SUA) - 10,2% din total, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare cu 1 654,6 mil. lei (echivalentul a 82,7 mil. dolari SUA) - 8,9% din total, și alți creditori ce vor acorda împrumuturi în valoare cu 1 331,2 mil. lei (echivalentul a 66,5 mil. dolari SUA) - 7,1% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe.

• pentru finanțarea deficitului bugetului de stat vor fi utilizate soldurile mijloacelor bănești la cont în sumă de 2 134,5 mil. lei.

5.4. Cheltuielile în cadrul grupelor funcționale principale

5.4.1. Servicii de stat cu destinație generală

Pentru grupa funcțională „Servicii de stat cu destinație generală” în proiectul de buget pentru anul 2023 se prevăd alocații în sumă de 14 641,5 mil. lei sau 17,6% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2021-2023 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
				(+,-)	%
Cheltuieli, total	7 940,9	10 724,4	14 641,5	3 917,1	136,5
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>14,7</i>	<i>14,5</i>	<i>17,6</i>	<i>3,1</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	7 789,2	9 632,8	13 944,3	4 311,5	144,8
cheltuieli capitale	151,7	1 091,6	697,2	-394,4	63,9
Resurse total,	7 940,9	10 724,4	14 641,5	3 917,1	136,5
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	7 776,0	10 408,6	14 396,4	3 987,8	138,3
venituri colectate	107,7	128,2	118,8	-9,4	92,7
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	57,2	187,6	126,3	-61,3	67,3

Ținând cont de toți factorii de creștere și reducere, în anul 2023 se prevede o majorare de 3 917,1 mil. lei sau circa 36,5% comparativ cu precizat 2022, iar față de executat în anul 2021 - de 6 700,6 mil. lei sau circa 84,4%.

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată în sumă de 14 641,5 mil. lei, cheltuielile cu caracter instituțional (întreținerea curentă a instituțiilor bugetare) constituie 2 750,5 mil. lei sau 18,8%. Pentru *programe de dezvoltare* sunt destinate cheltuieli în sumă de 11 891,0 mil. lei sau 81,2%, principalele fiind:

- implementarea tehnologiilor informaționale în sectorul public - 306,9 mil. lei, cu o creștere de 80,0 mil. lei pentru modernizarea și extinderea platformei tehnologice guvernamentale comune MCloud;
- fondul de amalgamare voluntară a localităților, acțiune nouă în cadrul Reformei administrației publice locale - 250,0 mil. lei;
- rezervele materiale ale statului - 400,4 mil. lei (inclusiv achiziționarea păcurii - 201,3 mil. lei), cu o creștere de 69,0 mil lei;
- lucrări statistice - 70,6 mil. lei, cu o creștere de 2,2 mil. lei;
- organizarea și desfășurarea recensământului populației și al locuințelor (Runda 2020) - 20,7 mil. lei, cu o majorare de 18,3 mil. lei;

- organizarea și desfășurarea alegerilor locale generale din 2023 - 154,5 mil. lei;
- finanțarea partidelor politice - 49,9 mil. lei, cu o creștere de 7,9 mil. lei;
- activități de susținere a diasporei - 2,0 mil. lei;
- implementarea Programului Diaspora Acasă Reușește DAR 1+3 - 10,0 mil. lei;
- activități de reintegrare a țării - 15,0 mil. lei;
- activități aferente instituțiilor de cercetare și inovare - 193,0 mil. lei, cu o reducere de 17,5 mil. lei;
- fondurile de rezervă și intervenție ale Guvernului - 1 100,0 mil. lei, cu o reducere de 600,0 mil. lei;
- onorarea obligațiunilor financiare ale Republicii Moldova față de organizațiile internaționale - 66,5 mil. lei, cu o creștere de 4,1 mil. lei;
- transferuri pentru susținerea financiară a unităților administrativ-teritoriale - 2 941,5 mil. lei, cu o creștere de 743,3 mil. lei;
- serviciul datoriei de stat - 5 328,0 mil. lei, cu o creștere de 2 609,2 mil. lei datorită majorării debursărilor și ratelor dobânzilor la împrumuturile de stat externe, precum și majorării volumului de emisiune a VMS pe piața primară;
- implementarea a 4 proiecte de investiții capitale (modernizarea posturilor vamale de la frontiera moldo-română și reconstrucția a două clădiri ale autorităților publice) - 85,7 mil. lei, cu o creștere de 11,4 mil. lei;
- implementarea a 10 proiecte finanțate din surse externe - 126,3 mil. lei, cu o reducere de 61,4 mil. lei, principalele fiind Proiectul „Modernizarea serviciilor guvernamentale” și „Reabilitarea și modernizarea posturilor vamale de la frontiera moldo-română”;
- cheltuieli centralizate pentru implementarea sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar - 770,0 mil. lei.

5.4.2. Apărare națională

Pentru grupa funcțională „Apărare națională” în proiectul de buget pentru anul 2023 se prevăd alocații în sumă de 1 525,3 mil. lei sau 1,8% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2021-2023 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
				(+,-)	%
Cheltuieli, total	769,4	906,9	1 525,3	618,4	168,2
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>1,4</i>	<i>1,2</i>	<i>1,8</i>	<i>0,6</i>	<i>x</i>

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
				(+,-)	%
cheltuieli curente	692,6	788,3	975,6	187,3	123,8
cheltuieli capitale	76,8	118,6	549,7	431,1	463,5
Resurse total,	769,4	906,9	1 525,3	618,4	168,2
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	760,5	889,4	1 510,5	621,1	169,8
venituri colectate	7,1	7,1	6,6	-0,5	93,0
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	1,8	10,4	8,2	-2,2	78,8

Comparativ cu alocațiile precizate pentru anul 2022, în anul 2023 se prevede o majorare de 618,4 mil. lei sau circa 68,2%, iar față de executat în anul 2021 - de 755,9 mil. lei sau circa 98,2%.

În acest sens, principalele măsuri care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu precizat pentru anul 2022 sunt:

- dezvoltarea bazei tehnico-materiale (procurarea de armament, muniții și tehnică militară modernă + 503,6 mil. lei);
- cheltuieli de personal legate de ajustarea Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar (+ 85,3 mil. lei);
- investiții capitale (+ 49,0 mil. lei);
- reparații capitale ale obiectelor de infrastructură și utilajelor (+ 29,2 mil. lei);
- majorarea soldei militarilor în termen (+ 12,4 mil. lei);
- excluderea plăților unice cu caracter excepțional pentru angajații din sectorul bugetar (- 8,3 mil. lei).

În grupa dată de cheltuieli în anul 2023 vor fi în derulare 2 *proiecte finanțate din surse externe*, cu un volum total de alocații în sumă de 8,2 mil. lei.

5.4.3. Ordine publică și securitate națională

Pentru grupa funcțională „*Ordine publică și securitate națională*” în proiectul de buget pentru anul 2023 se prevăd alocații în sumă de 6 460,8 mil. lei sau 7,8% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2021-2023 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
				(+,-)	%
Cheltuieli, total	5 088,1	6 203,0	6 460,8	257,8	104,2
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>9,4</i>	<i>8,4</i>	<i>7,8</i>	<i>-0,6</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	4 707,6	5 682,7	5 980,6	297,9	105,2
cheltuieli capitale	380,5	520,3	480,2	-40,1	92,3
Resurse total,	5 088,1	6 203,0	6 460,8	257,8	104,2

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
				(+,-)	%
<i>dintre care transferuri primite între instituțiile din cadrul bugetului de stat</i>	2,0	1,3	1,7	0,4	130,8
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	4 990,5	5 965,4	6 168,1	202,7	103,4
venituri colectate	67,5	78,1	71,7	-6,4	91,8
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	30,1	159,5	221,0	61,5	138,6

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile cu caracter instituțional (întreținerea curentă a instituțiilor bugetare) constituie 5 560,3 mil. lei sau 86,2%, iar 404,0 mil. lei sau 6,3% sunt destinate pentru *programe de dezvoltare a instituțiilor* din domeniile justiției, ordinii publice și securității naționale, *principalele fiind:*

- asigurarea cu produse alimentare a deținuților din instituțiile penitenciare - 41,0 mil. lei;
- servicii de mentenanță și deservire pentru sistemul de comunicații în standard TETRA - 27,8 mil. lei;
- extinderea Sistemului automatizat de supraveghere a circulației rutiere „Controlul traficului” - 25,5 mil. lei;
- cheltuieli de asistență juridică în litigiile internaționale - 4,8 mil. lei;
- achitarea burselor pentru audienții Institutului Național al Justiției - 5,5 mil. lei;
- asigurarea activității Comisiei de evaluare externă/extraordinară a judecătorilor și procurorilor - 14,0 mil. lei;
- realizarea proiectelor de investiții capitale - 66,1 mil. lei;
- implementarea proiectelor finanțate din surse externe - 219,3 mil. lei.

Ținând cont de majorările și diminuările în sector, în anul 2023 se prevede o creștere a alocațiilor de 257,8 mil. lei sau circa 4,2%, comparativ cu precizat 2022, iar față de executat în anul 2021 - de 1 372,7 mil. lei sau circa 27,0%.

În acest sens, principalele măsuri care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu precizat 2022 sunt:

- majorarea cheltuielilor de personal legate de ajustarea Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar (+456,0 mil. lei);
- crearea și operaționalizarea Centrului de Justiție Familială în subordinea Inspectoratului General al Poliției (+5,9 mil. lei);
- dotarea cu echipament a laboratorului de expertiză genetico-judiciară (+5,0 mil. lei);
- plata salariilor deținuților, urmarea a majorării salariului minim pe țară - (+18,5 mil. lei);

- cheltuieli de asistență juridică în litigiile internaționale (+ 1,6 mil. lei);
- optimizarea cheltuielilor pentru asigurarea activității curente a instituțiilor din domeniile justiției, ordinii publice și securității naționale (– 56,8 mil. lei);
- excluderea cheltuielilor destinate achitării plăților unice cu caracter excepțional pentru angajații sectorului bugetar (– 55,7 mil. lei);
- diminuarea cheltuielilor pentru achiziționarea stocurilor de mărfuri și materiale (– 49,6 mil. lei);
- diminuarea proiectelor de investiții capitale (– 28,4 mil. lei);
- diminuarea contribuției Guvernului pentru implementarea proiectelor finanțate din surse externe (– 15,5 mil. lei).

În grupa dată de cheltuieli în anul 2023 vor fi în derulare 20 *proiecte finanțate din surse externe* cu un volum total de alocații de 221,0 mil. lei.

5.4.4. Servicii în domeniul economiei

Pentru grupa funcțională „*Servicii în domeniul economiei*” în proiectul de buget pentru anul 2023 se prevăd alocații în sumă de 8 210,1 mil. lei sau 9,9% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2021-2023 se prezintă în tabelul care urmează:

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
				(+,-)	%
Cheltuieli, total	6 826,9	11 199,8	8 210,1	-2 989,7	73,3
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>12,6</i>	<i>15,1</i>	<i>9,9</i>	<i>-5,3</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	4 655,7	6 772,4	5 218,5	-1 553,9	77,1
cheltuieli capitale	2 171,2	4 427,4	2 991,6	-1 435,8	67,6
Resurse total,	6 826,9	11 199,8	8 210,1	-2 989,7	73,3
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	4 770,8	7 269,2	5 409,0	-1 860,2	74,4
venituri colectate	311,6	275,2	235,1	-40,1	85,4
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	1 744,5	3 655,4	2 566,0	-1 089,4	70,2

Comparativ cu alocațiile precizate pentru anul 2022, în anul 2023 se prevede o micșorare de 2 989,7 mil. lei sau circa 26,7%, iar față de executat în anul 2021 se prevede o majorare de 1 383,2 mil. lei sau circa 20,3%.

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile cu caracter instituțional (întreținerea curentă a instituțiilor bugetare) constituie 964,1 mil. lei sau 11,7%, dintre care cheltuieli de personal 768,6 mil. lei, iar 7 246,0 mil. lei sau 88,3% pentru *programe de dezvoltare a ramurii*.

Principalele *programe de dezvoltare* includ:

Domeniul Transport - 3 945,8 mil. lei

- fondul rutier - 2 236,0 mil. lei, dintre care *1 485,3 mil. lei* pentru reparația și întreținerea drumurilor naționale și *750,7 mil. lei* pentru întreținerea drumurilor locale, alocate autorităților publice locale de nivelul II.

Totodată, în anul 2023 vor fi în derulare 3 proiecte finanțate din surse externe cu un volum de alocații de 1 577,6 mil. lei.

Domeniul Agricultură - 2 474,9 mil. lei

- fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural - 1 500,0 mil. lei;

- dezvoltarea durabilă a sectoarelor fitotehnie și horticultură - 466,5 mil. lei, dintre care, cele mai importante sunt:

- protecție antigrindină - 128,9 mil. lei;
- testarea soiurilor de plante - 13,0 mil. lei;
- creșterea și sănătatea animalelor - 28,4 mil. lei;
- dezvoltarea viticulturii și vinificației - 42,3 mil. lei;
- sisteme de irigare și desecare - 24,4 mil. lei;
- conservarea și sporirea fertilității solului - 5,0 mil. lei;
- dezvoltarea silviculturii - 21,0 mil. lei.

Concomitent, în proiectul de buget sunt incluse alocații în sumă totală de 9,3 mil. lei pentru susținerea/subvenționarea instituțiilor publice la autogestiune, inclusiv pentru:

- Instituția Publică „Centrul Republican de Diagnostic Veterinar” - 5,9 mil. lei;

- Instituția Publică „Laboratorul central fitosanitar” - 2,8 mil. lei;

- Instituția Publică „Laboratorul central de testare a băuturilor alcoolice/nealcoolice și a produselor conservate” - 0,6 mil. lei.

În acest domeniu în anul 2023 vor fi în derulare *7 proiecte finanțate din surse externe* cu un volum de alocații de 417,6 mil. lei.

Domeniul Energetic - 420,0 mil. lei

- contribuția guvernului la proiectele finanțate din surse externe - 28,7 mil. lei;
- fondul pentru eficiență energetică - 4,0 mil. lei.

Tot aici, vor fi în derulare 5 proiecte finanțate din surse externe cu un volum de alocații de 354,1 mil. lei.

Domeniul Servicii economice generale - 710,5 mil. lei

- susținerea de către stat a întreprinderilor mici și mijlocii - 88,8 mil. lei, dintre care:

- Programul de atragere a remitențelor în economie PARE 1+1 - 25,0 mil. lei;

- Programul de susținere a afacerilor cu potențial înalt de creștere și internaționalizare a acestora - 10,0 mil. lei;
- Programul de suport a digitalizării IMM - 10,0 mil. lei;
- Programul „START pentru TINERI: o afacere durabilă la tine acasă” - 10,0 mil. lei;
- Fondul de garantare a creditelor pentru întreprinderile mici și mijlocii - 5,0 mil. lei.
- programul privind subvenționarea locurilor de muncă - 15,0 mil. lei;
- inventarierea, delimitarea, evaluarea și înregistrarea proprietății publice gestionate de Î.S. „Calea Ferată din Moldova” - 15,8 mil. lei;
- proiectarea și construcția drumului de acces din str. Bucovina către complexul arenei polivalente de interes național - 7,0 mil. lei.

Totodată, în proiectul de buget sunt incluse alocații în sumă totală de 21,1 mil. lei pentru susținerea/subvenționarea instituțiilor publice la autogestiune, inclusiv pentru:

- Instituția Publică Centrul Național de Acreditare din Republica Moldova (MOLDAC) - 3,0 mil. lei;
- Instituția Publică Institutul Național de Metrologie - 12,9 mil. lei;
- Instituția Publică Institutul de Standardizare din Moldova - 5,2 mil. lei.

Tot aici, vor fi în derulare 2 proiecte finanțate din surse externe cu un volum de alocații de 220,0 mil. lei.

Domeniul Comunicații - 69,4 mil. lei, dintre care pentru asigurarea accesului populației la programele TV (ajutor de stat și dotarea cu convertoare pentru televiziunea digitală terestră) 9,0 mil. lei.

Concomitent, în proiectul de buget sunt incluse alocații în sumă totală de 49,0 mil. lei pentru susținerea/subvenționarea instituției publice la autogestiune Serviciul național unic pentru apeluri de urgență 112.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu anul 2022 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 107,2 mil. lei pentru:*
  - majorarea cheltuielilor de personal - 35,8 mil. lei;
  - inventarierea, delimitarea, evaluarea și înregistrarea proprietății publice gestionate de Î.S. „Calea Ferată din Moldova” - 15,8 mil. lei;
  - contribuția guvernului la proiectele finanțate din surse externe - 11,8 mil. lei;
  - proiectarea și construcția drumului de acces din str. Bucovina către complexul arenei polivalente de interes național - 7,0 mil. lei;
  - programul privind subvenționarea locurilor de muncă - 4,0 mil. lei;
  - crearea Agenției Feroviare - 2,5 mil. lei;

- *reduceri de alocații în sumă de 3 096,9 mil. lei, dintre care:*
  - proiecte finanțate din surse externe - 1 089,5 mil. lei;
  - fondul rutier - 989,5 mil. lei, dintre care 676,0 mil. lei redistribuite către sectorul *Servicii de stat cu destinație generală, în legătură cu modificarea cadrului normativ*. Respectiv, în anul 2023, fondul rutier va constitui 2 236,0 mil. lei, dintre care 1485,3 mil. lei pentru reparația și întreținerea drumurilor naționale și 750,7 mil. lei pentru întreținerea drumurilor locale, alocate autorităților publice locale de nivelul II;

- susținerea întreprinderilor mici și mijlocii - 451,3 mil. lei;
- fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural - 250,0 mil. lei;
- optimizarea cheltuielilor cu caracter instituțional - 61,6 mil. lei;
- subvenționarea diferenței de preț la energia electrică - 225,0 mil. lei;
- programul național de împădurire/reabilitare - 57,3 mil. lei;
- procurarea rachetelor antigrindină - 32,9 mil. lei.

5.4.5. Protecția mediului

Pentru grupa funcțională „*Protecția mediului*” în proiectul de buget pentru anul 2023 se prevăd alocații în sumă de 542,6 mil. lei sau 0,7% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2021-2023 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
				(+,-)	%
Cheltuieli, total	293,2	405,6	542,6	137,0	133,8
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>0,7</i>	<i>0,1</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	228,2	308,5	279,1	-29,4	90,5
cheltuieli capitale	65,0	97,1	263,5	166,4	271,4
Resurse total,	293,2	405,6	542,6	137,0	133,8
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	266,8	363,7	441,7	78,0	121,4
venituri colectate	12,1	12,8	8,9	-3,9	69,5
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	14,3	29,1	92,0	62,9	316,2

Comparativ cu alocațiile precizate pentru anul 2022, în anul 2023 se prevede o majorare de 137,0 mil. lei sau circa 33,8%, iar față de executat în anul 2021 de 249,4 mil. lei sau circa 85,1%.

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile cu caracter instituțional (întreținerea curentă a instituțiilor bugetare) constituie 143,6 mil. lei sau 26,5%, iar 399,0 mil. lei sau 73,5% pentru programe de dezvoltare.

Principalele *programe de dezvoltare a ramurii sunt:*

- fondul național pentru mediu (fondul ecologic național) - 175,0 mil. lei;
- managementul integrat al deșeurilor și a substanțelor chimice - 97,6 mil. lei;
- protecția și gestionarea resurselor de apă, a inundațiilor și secetelor - 150,4 mil. lei, destinate inclusiv:

- reparației și întreținerii digurilor de protecție contra inundațiilor 54,7 mil. lei;

- punerea în siguranță și reabilitarea amenajărilor de la Nodulul Hidrotehnic Costești-Stânca - 49,5 mil. lei;

- protecția și conservarea biodiversității - 32,9 mil. lei;

- controlul și supravegherea respectării legislației de mediu - 49,9 mil. lei.

În grupa dată, în anul 2023 vor fi în derulare 10 *proiecte finanțate din surse externe* cu un volum de alocații de 92,0 mil.lei.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu anul 2022 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 198,6 mil. lei pentru:*

- punerea în siguranță și reabilitarea amenajării de la Nodulul Hidrotehnic Costești-Stânca - 49,5 mil. lei;

- asigurarea implementării politicilor salariale noi - 18,4 mil. lei;

- implementarea proiectelor finanțate din surse externe - 62,9 mil. lei;

- redistribuirea alocațiilor Fondului Național pentru Mediu între grupe funcționale - 67,8 mil. lei.

- *reduceri de alocații în sumă de 61,6 mil. lei, în legătură cu:*

- contribuția Guvernului pentru implementarea proiectelor finanțate de către donatorii externi - 2,1 mil. lei;

- cheltuieli instituționale - 3,0 mil. lei;

- fondul național pentru mediu - 50,0 mil. lei;

- realizarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr.485/2022 cu privire la reorganizarea prin fuziune (absorbție) a unor instituții din domeniile educației, cercetării și inovării și modificarea unor hotărâri ale Guvernului - 6,5 mil. lei.

5.4.6. Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale

Pentru grupa funcțională „Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale” în proiectul de buget pentru anul 2023 se prevăd alocații în sumă de 619,9 mil. lei sau 0,7% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2021-2023 se prezintă în tabelul care urmează:

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
				(+,-)	%
Cheltuieli, total	315,1	994,6	619,9	-374,7	62,3
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>0,6</i>	<i>1,3</i>	<i>0,7</i>	<i>-0,6</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	244,6	604,2	49,5	-554,7	8,2
cheltuieli capitale	70,5	390,4	570,4	180,0	146,1
Resurse total,	315,1	994,6	619,9	-374,7	62,3
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	293,4	947,4	333,1	-614,3	35,2
venituri colectate					
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	21,7	47,2	286,8	239,6	607,6

Comparativ cu alocațiile precizate pentru anul 2022, în anul 2023 se prevede o micșorare de 374,7 mil. lei sau circa 37,7%, iar față de executat în anul 2021 se prevede o majorare de 304,8 mil. lei sau circa 96,7%.

Alocațiile prevăzute pentru grupa dată sunt destinate pentru *programe de dezvoltare a ramurii, principalele fiind:*

- fondul național de dezvoltare regională și locală - 600,0 mil. lei;
- construcția locuințelor sociale - 3,3 mil. lei.

În grupa dată de cheltuieli în anul 2023 vor fi în derulare 3 proiecte finanțate din surse externe cu un volum de alocații în sumă de 286,8 mil. lei.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu anul 2022 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 245,3 mil. lei pentru:*

- proiectul „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală” - 122,4 mil. lei;
- proiectul „Securitatea aprovizionării cu apă și canalizare în Moldova” - 122,9 mil. lei.

- *reduceri de alocații în sumă de 620,0 mil. lei:*

- Fondul național pentru dezvoltare regională și locală - 50,0 mil. lei;
- proiectul „Construcția locuințelor sociale” - 5,8 mil. lei;
- redistribuirea alocațiilor Fondul național pentru dezvoltare regională și locală între grupe funcționale - 449,5 mil. lei.

5.4.7 Ocrotirea sănătății

Pentru grupa funcțională „Ocrotirea sănătății” în proiectul de buget pentru anul 2023 se prevăd alocații în sumă de 9 245,7 mil. lei sau 11,1% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2021-2023 se prezintă în tabelul care urmează:

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
				(+,-)	%
Cheltuieli, total	7 648,1	8 208,5	9 245,7	1 037,2	112,6
dintre care transferuri acordate între instituțiile din cadrul bugetului de stat	2,0	1,3	1,7	0,4	130,8
Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %	14,1	11,1	11,1		x
cheltuieli curente	7 157,1	7 530,3	8 322,8	792,5	110,5
cheltuieli capitale	491,0	678,2	922,9	244,7	136,1
Resurse total,	7 648,1	8 208,5	9 245,7	1 037,2	112,6
inclusiv:					
resurse generale	6 824,1	7 412,6	8 185,3	772,7	110,4
venituri colectate	193,6	200,9	193,9	-7,0	96,5
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	630,4	595,0	866,5	271,5	145,6

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile cu caracter instituțional (întreținerea curentă a instituțiilor bugetare) constituie 20,3 mil. lei sau 0,2 % din alocațiile prevăzute la grupa dată, cheltuielile destinate pentru *programe de dezvoltare a ramurii* constituie 2 377,8 mil. lei, sau 25,7 % din alocațiile prevăzute la grupa dată *principalele fiind*:

- pentru asistența medicală primară și menținerea sănătății angajaților din domeniile apărării naționale și afacerilor interne - 250,1 (cu 17,2 mil. lei mai mult față de precizat 2022);

- managementul medicamentelor și dispozitivelor medicale - 45,7 mil. lei (cu 4,3 mil. lei mai mult față de precizat 2022);

- asistența medicală specializată de ambulatoriu, reabilitare și recuperare - 238,5 mil. lei (cu 28,3 mil. lei mai mult față de precizat 2022);

- servicii de sănătate publică și supravegherea de Stat a sănătății publice - 299,6 mil. lei (cu 33,1 mil. lei mai mult față de precizat 2022);

- medicina legală - 68,9 mil. lei (cu 8,2 mil. lei mai mult față de precizat 2022);

- cercetări științifice aplicate în domeniul sănătății publice și serviciilor medicale, în direcția strategică „Sănătate și biomedicină” - 46,5 mil. lei.

Programele naționale și speciale gestionate de Ministerul Sănătății - 564,7 mil. lei (cu 6,8 mil. lei mai mult față de precizat 2022) inclusiv:

- programe de sănătate cu destinație specială - 342,2 mil. lei (cu 25,0 mil. lei mai mult față de precizat 2022);

- proiectul de susținere a Consiliului Național de Coordonare TB/SIDA - 1,1 mil. lei;

- activitatea serviciului de sânge - 79,7 mil. lei (cu 6,9 mil. lei mai mult față de precizat 2022);

- întreținerea Agenției de Transplant - 3,9 mil. lei;

- programul de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, al infecțiilor cu transmitere sexuală și al tuberculozei în Moldova - 137,8 mil. lei.

Dezvoltarea și modernizarea instituțiilor în domeniul ocrotirii sănătății - 863,8 mil. lei (cu 206,2 mil. lei mai mult față de precizat) inclusiv:

- consolidarea sistemului medical- 37,5 mil. lei;

- investiții capitale în active materiale în curs de execuție - 75,6 mil. lei (cu 16,7 mil. lei mai mult față de precizat 2022);

- îmbunătățirea infrastructurii de operare a serviciului mobil (SMURD), de pregătire cadrelor de intervenție în situații de urgență în zona transfrontalieră dintre Republica Moldova și România - 9,5 mil. lei;

- asigurarea cu ambulanțe -29,7 mil. lei;

- răspuns de urgență la Covid-19 - 650,1 mil. lei (cu 288,7 mil. lei mai mult față de precizat 2022);

-consolidarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor medico-sanitare publice pentru care Ministerul Sănătății are calitatea de fondator - 61,4 mil. lei.

Totodată, în proiectul de buget pentru anul 2023 sunt incluse alocații pentru transferurile de la bugetul de stat către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM) și constituie 6 847,6 mil. lei sau 74,1% din alocațiile prevăzute la grupa dată, din care:

a) asigurarea obligatorie de asistență medicală a unor categorii de persoane neangajate pentru care Guvernul are calitatea de asigurat - 6 696,8 mil. lei;

b) realizarea programului național de ocrotire a sănătății „Controlul și profilaxia diabetului zaharat” - 150,6 mil. lei;

c) asigurarea obligatorie de asistență medicală a deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Râbnița-Tiraspol, conform legislației - 0,2 mil. lei.

Comparativ cu anul 2022, în anul 2023 se prevede o majorare a alocațiilor cu 1 037,2 mil. lei sau circa 12,6%, iar față de anul 2021 - de 1 597,6 mil. lei sau circa 20,9%.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu precizat 2022 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 1 155,7 mil. lei pentru:*
  - transferuri de la bugetul de stat către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală - 752,3 mil. lei;
  - asigurarea cheltuielilor de personal generate de implementarea Legii nr.270/2018 privind sistemul unic de salarizare în sectorul bugetar - 121,3 mil. lei;
  - implementarea proiectelor de investiții capitale - 9,1 mil. lei, dintre care pentru etapa de proiectare a spitalelor regionale Nord și Sud (Bălți și Cahul) 1,0 mil. lei;
  - implementarea proiectelor finanțate din surse externe - 271,5 mil. lei;
  - proiecte de cercetare, dezvoltare și inovare - 1,5 mil. lei.
- *reduceri de alocații în sumă de 118,5 mil. lei, dintre care:*
  - contribuția Guvernului pentru implementarea proiectelor finanțate din surse externe - 51,8 mil. lei;
  - excluderea cheltuielilor de o singură dată, plata unică cu caracter excepțional - 7,1 mil. lei.

5.4.8. Cultură, sport, tineret, culte și odihnă

Pentru grupa funcțională „Cultură, sport, tineret, culte și odihnă” în proiectul de buget pentru anul 2023 se prevăd alocații în sumă de 1 190,5 mil. lei sau 1,4% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2021-2023 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
				(+,-)	%
Cheltuieli, total	907,3	1 127,9	1 190,5	62,6	105,6
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>1,7</i>	<i>1,5</i>	<i>1,4</i>	<i>-0,1</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	845,3	1 038,5	1 134,3	95,8	109,2
cheltuieli capitale	62,0	89,4	56,2	-33,2	62,9
Resurse total,	907,3	1 127,9	1 190,5	62,6	105,6
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	898,0	1 110,3	1 174,6	64,3	105,8
venituri colectate	8,1	11,4	8,5	-2,9	74,6
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	1,2	6,2	7,4	1,2	

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile cu caracter instituțional (întreținerea curentă a instituțiilor bugetare) constituie 262,8 mil. lei sau 22,1%, iar 580,1 mil. lei sau 48,7% sunt destinate pentru *programe de dezvoltare a ramurii, principalele fiind:*

- televiziune și radiodifuziune - 148,6 mil. lei;

- susținerea cinematografiei - 10,2 mil. lei;
- susținerea culturii scrise - 6,9 mil. lei;
- sport - 93,1 mil. lei;
- activități în domeniul tineretului - 16,8 mil. lei;
- cultura și protejarea patrimoniului cultural național - 304,5 mil. lei.

Transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat către autoritățile publice locale pentru finanțarea activității școlilor sportive constituie 347,6 mil. lei sau 29,2% din total pe grupă.

Totodată, în proiectul de buget sunt incluse alocații în sumă totală de 374,1 mil. lei pentru susținerea/subvenționarea instituțiilor publice la autogestiune, inclusiv pentru:

- susținerea activității teatrelor, circuitului și organizațiilor concertistice - 225,7 mil. lei;

- Instituția Publică Națională a Audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova” - 144,4 mil. lei;

- Instituția Publică „Muzeul de istorie a evreilor din Republica Moldova” - 1,6 mil. lei;

- Instituția Publică „Publicația periodică revista lunară „Noi”, „Publicația periodică revista „Alunelul”” și „Publicația periodică săptămânalul „Florile Dalbe”” - 2,4 mil. lei.

Astfel, în cadrul grupei respective se prevăd alocații pentru:

- desfășurarea Calendarului măsurilor sportive - 47,0 mil. lei;
- acordarea bursei sportivilor de performanță - 19,0 mil. lei;
- acordarea premiilor sportivilor pentru performanțele deosebite obținute în competițiile sportive - 9,0 mil. lei;

- acordarea indemnizației de merit pentru oamenii de creație - 29,7 mil. lei, (pentru 250 persoane);

- implementarea Programului național „Voucher Cultural” - 10,0 mil. lei;

- susținerea proiectelor/programelor culturale ale organizațiilor necomerciale - 7,4 mil. lei;

- susținerea programului de granturi pentru inițiativele tinerilor la nivel local - 1,5 mil. lei;

- implementarea 3 proiecte finanțate din surse externe - 7,4 mil. lei.

Ținând cont de majorările și diminuările în sector, în anul 2023 se prevede o majorare de 62,6 mil. lei sau circa 5,6% comparativ cu precizat 2022, iar față de executat în anul 2021 - de 283,2 mil. lei sau circa 31,2%.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu anul 2022 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 195,2 mil. lei pentru:*
  - asigurarea cheltuielilor de personal generate de implementarea Legii nr.270/2018 privind sistemul unic de salarizare în sectorul bugetar - 120,8 mil. lei, dintre care 45,3 mil. lei pentru școlile sportive finanțate din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale și 43,5 mil. lei pentru instituțiile publice la autogestiune din subordinea Ministerului Culturii;
  - asigurarea transferurilor de la bugetul de stat către bugetele locale pentru finanțarea școlilor sportive - 43,1 mil. lei, dintre care 2,0 mil. lei pentru deschiderea secțiilor sportive noi (inclusiv 1,1 mil. lei - cheltuieli de personal);
  - ajustarea alocațiilor în scopul achitării serviciilor comunale - 2,0 mil. lei, dintre care 0,8 mil. lei pentru școli sportive finanțate din transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale;
  - implementarea obiectelor de investiții capitale - 4,5 mil. lei;
  - modernizarea sistemelor informaționale a direcțiilor de monitorizare TV și radio ale Consiliului Audiovizualului - 1,3 mil. lei;
  - implementarea proiectelor finanțate din surse externe - 1,2 mil. lei;
  - realizarea lucrărilor de restaurare a instrumentului ORGĂ - 0,5 mil. lei;
  - crearea condițiilor de acces în biblioteci și muzee pentru persoanele cu dizabilități - 1,0 mil. lei;
  - indexarea volumului subvențiilor acordate din bugetul de stat pentru furnizori publici de servicii media - 7,0 mil. lei;
  - indexarea indemnizațiilor de merit persoanelor de creație - 3,6 mil. lei;
  - asigurarea sportivilor cu burse majorate pentru performanțele deosebite obținute în competițiile sportive - 8,0 mil. lei;
  - asigurarea sportivilor cu premii pentru performanțele deosebite obținute în competițiile sportive - 2,0 mil. lei;
  - acoperirea cheltuielilor pentru efectuarea testărilor la dopaj de către Agenție Națională Antidoping - 0,2 mil. lei.
- *reduceri de alocații în sumă de 132,6 mil. lei, în legătură cu:*
  - excluderea cheltuielilor de o singură dată - 101,8 mil. lei, dintre care 5,0 mil. lei - plata unică cu caracter excepțional pentru școlile sportive finanțate din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale;
  - revizuirea programelor de cheltuieli, reieșind din mersul executării cheltuielilor - 30,8 mil. lei.

5.4.9. Învățământ

Pentru grupa funcțională „Învățământ” în proiectul de buget pentru anul 2023 se prevăd alocații în sumă de 17 043,8 mil. lei sau 20,5% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2021-2023 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
				(+,-)	%
Cheltuieli, total	12 453,1	15 151,8	17 043,8	1 892,0	112,5
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	23,0	20,5	20,5	0,0	x
cheltuieli curente	12 177,4	14 887,4	16 778,6	1 891,2	112,7
cheltuieli capitale	275,7	264,4	265,2	0,8	100,3
Resurse total,	12 453,1	15 151,8	17 043,8	1 892,0	112,5
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	12 266,7	14 911,5	16 836,0	1 924,5	112,9
venituri colectate	32,2	30,1	25,7	-4,4	85,4
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	154,2	210,2	182,1	-28,1	86,6

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile cu caracter instituțional (întreținerea curentă a instituțiilor bugetare) constituie 508,2 mil. lei sau 3,0%, iar 2 795,0 mil. lei sau 16,4% sunt destinate pentru *programe de dezvoltare a ramurii, principalele fiind:*

- suportul bugetar finanțat de Banca Mondială în cadrul Proiectului „Reforma învățământului în Moldova” - 13,5 mil. lei;
- asigurarea elevilor cu manuale școlare - 64,8 mil. lei;
- asigurarea alimentării elevilor din instituțiile de învățământ liceal și profesional tehnic secundar din subordinea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării - 72,0 mil. lei;
- reparația și dotarea blocurilor sanitare în școli - 25,0 mil. lei;
- Planul (Comanda de Stat) pentru pregătirea cadrelor de specialitate - 2 047,2 mil. lei;
- asigurarea cu burse a elevilor și studenților din instituțiile de învățământ - 334,7 mil. lei;
- organizarea odihnei de vară pentru copii - 1,9 mil. lei;
- susținerea elevilor dotați - 8,7 mil. lei;
- desfășurarea examenelor de absolvire - 15,9 mil. lei;
- curriculum școlar - 1,8 mil. lei;
- cotizațiile la organisme internaționale - 4,5 mil. lei;
- asigurarea funcționării limbilor - 1,6 mil. lei;

- contribuția Guvernului pentru implementarea proiectelor finanțate din surse externe - 2,0 mil. lei;
- implementarea a 4 proiecte finanțate din surse externe - 182,1 mil. lei;
- realizarea proiectelor de investiții capitale - 16,5 mil. lei;
- asigurarea compensațiilor bănești pentru cadrele didactice din învățământul general - 2,8 mil. lei.

Totodată, în proiectul de buget sunt incluse alocații pentru *transferurile cu destinație specială* de la bugetul de stat către autoritățile publice locale pentru finanțarea instituțiilor de învățământ în volum de 13 740,6 mil. lei sau 80,6% din totalul alocațiilor prevăzute pentru grupa dată.

Ținând cont de majorările și diminuările în sector, în anul 2023 se prevede o majorare de 1 892,0 mil. lei sau circa 12,5% comparativ cu precizat 2022, iar față de executat în anul 2021 - de 4 590,7 mil. lei sau circa 36,9%.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu anul 2022 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 2 164,5 mil. lei pentru:*

- asigurarea implementării Legii nr.270/2018 privind sistemul unic de salarizare în sectorul bugetar pentru instituțiile de învățământ - 1 804,5 mil. lei, inclusiv pentru instituțiile de învățământ finanțate din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele locale - 1 489,0 mil. lei și pentru instituțiile publice de învățământ care funcționează în regim de autogestiune - 269,8 mil. lei;

- asigurarea majorării normelor financiare pentru alimentarea copiilor și elevilor din instituțiile de învățământ - 211,2 mil. lei, inclusiv pentru instituțiile de învățământ finanțate din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele locale - 197,5 mil. lei;

- desfășurarea procesului educațional în cadrul instituțiilor de învățământ finanțate din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele locale - 62,1 mil. lei, dintre care: 32,4 mil. lei pentru deschiderea de grupe noi în cadrul instituțiilor de educație timpurie și instituțiilor de învățământ extrașcolar (inclusiv 17,7 mil. lei pentru cheltuieli de personal) și 5,8 mil. lei pentru divizarea claselor în scopul studierii limbii minorităților naționale;

- majorarea cuantumului burselor elevilor și studenților din cadrul instituțiilor de învățământ - 41,9 mil. lei;

- implementarea proiectelor de renovare/construcției a blocurilor sanitare în instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal - 25,0 mil. lei;

- crearea condițiilor adecvate în cadrul instituțiilor de învățământ din subordinea autorităților publice centrale - 8,5 mil. lei;

-majorarea normativelor de timp și de cheltuieli pentru organizarea și desfășurarea examenelor naționale - 9,3 mil. lei, inclusiv pentru instituțiile de învățământ finanțate din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele locale -1,8 mil. lei;

- majorarea cotizațiilor de membru în organizațiile internaționale - 1,2 mil. lei;
 - majorarea cheltuielilor pentru organizarea odihnei de vară - 0,6 mil. lei;
 - majorarea cuantumului soldei elevilor și studenților din cadrul instituțiilor de învățământ - 0,2 mil. lei.

• *reduceri de alocații în sumă de 272,5 mil. lei, în legătură cu:*

- excluderea cheltuielilor de o singură dată - 225,1 mil. lei, inclusiv pentru instituțiile de învățământ finanțate din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele locale - 220,5 mil. lei;

- implementarea proiectelor finanțate din surse externe - 28,1 mil. lei;

- implementarea proiectelor de investiții capitale - 11,8 mil. lei, inclusiv din contul contribuției Guvernului pentru implementarea proiectelor finanțate din surse externe - 2,3 mil. lei;

- contribuția Guvernului pentru implementarea proiectelor finanțate din surse externe - 7,5 mil. lei.

5.4.10. Protecție socială

Pentru grupa funcțională „Protecție socială” în proiectul de buget pentru anul 2023 se prevăd alocații în sumă de 23 717,2 mil. lei sau 28,5% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2021-2023 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	Executat 2021	Precizat 2022	Proiect 2023	Proiect 2023 față de precizat 2022	
				(+,-)	%
Cheltuieli, total	11 874,8	19 006,8	23 717,2	4 710,4	124,8
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>21,9</i>	<i>25,7</i>	<i>28,5</i>	<i>2,8</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	11 850,3	18 976,3	23 713,3	4 737,0	125,0
cheltuieli capitale	24,5	30,5	3,9	-26,6	12,8
Resurse total,	11 874,8	19 006,8	23 717,2	4 710,4	124,8
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	11 661,2	18 695,8	23 368,4	4 672,6	125,0
venituri colectate	213,0	181,9	240,9	59,0	132,4
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	0,6	129,1	107,9	-21,2	83,6

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile destinate pentru programele de dezvoltare a ramurii constituie 5 530,5 mil. lei, principalele fiind:

- acordarea compensațiilor pentru achitarea facturilor la energie destinate consumatorilor vulnerabili de energie (Fondul de reducere a vulnerabilității energetice) - 5 000,0 mil. lei (cu 4 130,0 mil. lei mai mult față de precizat 2022);

- susținerea tinerilor specialiști cu studii medicale și farmaceutice plasați în câmpul muncii în mediul rural - 28,7 mil. lei;

- realizarea programelor cu destinație specială în domeniul asistenței sociale și finanțarea pachetului minim de servicii sociale din mijloacele Fondului de susținere a populației - 220,2 mil. lei (cu 56,2 mil. lei mai mult față de precizat 2022);

- indexarea depunerilor bănești ale cetățenilor în Banca de Economii - 20,0 mil. lei;

- realizarea Programului de stat „Prima casă” - 160,0 mil. lei (cu 57,4 mil. lei mai mult față de precizat 2022);

- măsuri de protecție socială a șomerilor - 34,1 mil. lei;

- acordarea subvențiilor pentru susținerea parțială a activității Asociațiilor Obștești (Asociația Nevăzătorilor, Asociația Surzilor și Societatea Invalizilor) - 8,6 mil. lei.

Totodată, în proiectul de buget sunt incluse alocații în sumă totală de 58,9 mil. lei pentru susținerea/subvenționarea Instituției publice la autogestiune „Centrul Republican Experimental Protezare, Ortopedie și Reabilitare”.

Ponderea cea mai semnificativă sau 72,4% în totalul grupei constituie transferurile de la bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023 în sumă totală de 17 169,9 mil. lei. Din transferurile de la bugetul de stat la bugetul asigurărilor sociale de stat 35,9% sau 6 166,4 mil. lei sunt direcționate pentru acoperirea deficitului bugetului asigurărilor sociale de stat, cu 1 347,3 mil. lei mai mult față de precizat 2022 și 11 003,4 mil. lei sau 64,1% pentru plata prestațiilor sociale, cu 520,2 mil. lei mai mult. Modificarea volumului alocațiilor pentru plata prestațiilor sociale este condiționată de următorii factori esențiali:

✓ majorarea cuantumului indemnizației unice la nașterea copilului în corelare cu valoarea monetară a coșului minim de bunuri necesare la nașterea copilului, calculată pentru anul precedent de la 10 068,0 lei până la 10 932,0 lei - 22,6 mil. lei;

✓ acordarea indemnizației lunare pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 2 ani (persoanelor asigurate și neasigurate) în mărime de 1 000 lei - 360,2 mil. lei;

✓ majorarea cuantumului indemnizației lunare de suport pentru creșterea până la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau mai mulți copii născuți dintr-o singură sarcină de la 370 lei la 500 lei - 4,0 mil. lei;

✓ modificarea mărimii medii a prestațiilor și a numărului de beneficiari - 133,4 mil. lei.

Transferurile cu destinație specială către bugetele locale pentru asistența socială au fost estimate în sumă de 448,9 mil. lei, ceea ce constituie cu 47,9 mil. lei sau 90,4% mai puțin față de precizat 2022, factorii principali care au condiționat această reducere sunt:

- ✓ reducerea cheltuielilor în legătură cu revizuirea programelor reieșind din executarea volumelor de cheltuieli în sumă de 54,6 mil. lei;

- ✓ creșterea cheltuielilor de personal în legătură cu măsurile de politici salariale implementate începând cu 01.01.2023 în sumă de 3,2 mil. lei;

- ✓ creșterea cheltuielilor reieșind din majorările cu indicele prețurilor de consum pentru mărfuri și servicii în sumă de 3,5 mil. lei.

Ținând cont de majorările și diminuările în sector, în anul 2023 se prevede o creștere a alocațiilor de 4 710,4 mil. lei sau circa 24,8% comparativ cu precizat 2022, iar față de executat în anul 2021 - de 11 842,4 mil. lei sau circa 99,7%.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu anul 2022 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 6 130,1 mil. lei pentru:*

- asigurarea transferurilor de la bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat, pentru plata prestațiilor sociale și acoperirea deficitului bugetului asigurărilor sociale de stat - 1 867,5 mil. lei;

- compensarea diferenței de tarife, conform facturilor de gaze naturale și agentului termic (Fondul de reducere a vulnerabilității) - 4 130,0 mil. lei;

- asigurarea activității instituțiilor din subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale (indexarea cheltuielilor conform legislației în vigoare, cheltuieli de personal) - 76,4 mil. lei;

- majorarea cheltuielilor pentru pachetul minim de servicii sociale - 56,2 mil. lei.

- *reduceri de alocații în sumă de 1 419,7 mil. lei, în legătură cu:*

- reducerea cheltuielilor direcționate pentru acordarea suportului unic beneficiarilor de pensii și alocații sociale - 999,8 mil. lei;

- reducerea cheltuielilor în legătură cu revizuirea programelor reieșind din executarea volumelor de cheltuieli în sumă de 419,9 mil. lei.

5.5. Raporturile dintre bugetul de stat și componentele bugetului public național

5.5.1. Transferurile către bugetele locale

Pentru anul 2023 raporturile între bugetul de stat cu bugetele locale sunt stabilite în baza Legii nr.397/2003 privind finanțele publice locale, Codul fiscal nr.1163/1997, Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270/2018, precum și alte acte normative.

Astfel, raporturile dintre bugetul de stat și bugetele locale se rezumă la:

1. transferuri cu destinație generală;
2. transferuri cu destinație specială.

Conform calculelor efectuate pentru anul 2023 volumul total al transferurilor de la bugetul de stat către bugetele locale se cifrează la 18 539,1 mil. lei, dintre care:

- transferuri cu destinație generală - 2 940,9 mil. lei;
- transferurile cu destinație specială - 15 598,2 mil. lei, inclusiv 204,2 mil. lei din Fondul de susținere a populației pentru finanțarea pachetului minim de servicii sociale de către autoritățile publice locale de nivelul al doilea.

Transferuri cu destinație generală

Suma transferurilor cu destinație generală de la bugetul de stat către bugetele locale de ambele nivele efectuate din fondul de susținere financiară a unităților administrativ-teritoriale sunt calculate, conform legii, pe bază de formulă distinctă pentru fiecare UAT de nivelul întâi și nivelul al doilea, pe baza datelor conform execuției bugetare din anul 2021 și constituie 2 264,9 mil. lei, cu 395,8 mil. lei sau cu 21,2% mai mult comparativ cu suma transferurilor precizate pentru anul 2022.

Fondul de susținere financiară a UAT se formează din impozitul pe venitul persoanelor fizice, nealocat sub formă de defalcări la bugetele locale, care pentru anul 2023, conform execuției bugetare din anul 2021, constituie 1 870,4 mil. lei. Totodată, fondul de susținere financiară a UAT a fost suplimentat cu o cotă-parte de 10% din impozitul pe venitul obținut din activitatea de întreprinzător încasat în anul 2021 în volum de 394,5 mil. lei.

Totodată în suma transferurilor cu destinație generală sunt incluse 676,0 mil. lei, transferuri pentru bugetele locale de nivelul întâi pentru asigurarea cu resurse a domeniului propriu de activitate aferent infrastructurii drumurilor publice locale, din contul taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova, urmare a redirectionării de la transferurile cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor publice locale, păstrând mecanismul de calculare și distribuire a acestora. În acest fel, autoritățile administrației publice

locale ale unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi vor avea posibilitatea cumulării mijloacelor financiare pentru proiecte mai mari și mai costisitoare de infrastructură a drumurilor publice locale. Baza normativă se regăsește în proiectul de lege privind modificarea unor acte normative (politica fiscală și vamală pentru anul 2023).

Transferuri cu destinație specială

Conform prevederilor Legii privind finanțele publice locale, *transferurile cu destinație specială* de la bugetul de stat către bugetele locale se alocă pentru finanțarea:

- a) învățământului preșcolar, primar, secundar-general, special și complementar (extrașcolar);
- b) competențelor delegate autorităților administrațiilor publice locale (în continuare - APL);
- c) infrastructurii drumurilor;
- d) altor măsuri speciale.

Totodată, ținând cont că școlile sportive sunt instituții de învățământ extrașcolar, finanțarea acestora, la fel, se efectuează din contul transferurilor cu destinație specială.

Transferuri cu destinație specială pentru învățământ

Suma transferurilor cu destinație specială pentru instituțiile de învățământ constituie 13 740,6 mil. lei, cu 1 529,9 mil. lei mai mult comparativ cu suma transferurilor precizate pentru anul 2022.

Calculul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale pentru acoperirea cheltuielilor din învățământ pentru anul 2023 a fost efectuat după cum urmează:

1. Transferurile cu destinație specială pentru *învățământul preșcolar* pentru fiecare unitate administrativ-teritorială au fost calculate în baza transferurilor stabilite pentru anul 2022 pentru nivelul de învățământ respectiv. Totodată, transferurile cu destinație specială pentru învățământul preșcolar au fost:

- majorate cu costul măsurilor de politici salariale noi - 583,5 mil. lei;
- majorate cu mijloace financiare pentru deschiderea grupelor noi - 29,6 mil. lei;
- suplimentate cu alocații pentru majorarea normelor financiare pentru alimentarea copiilor și elevilor - 121,1 mil. lei;
- suplimentate cu mijloacele financiare ce țin de compensațiile bănești anuale în mărime de 4000 lei pentru personalul de conducere și didactic din instituțiile de învățământ general public, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.969/2018, în baza numărului de beneficiari prezentat de Ministerul Educației și Cercetării - 0,6 mil. lei;

- diminuate prin excluderea cheltuielilor de o singură dată - 108,3 mil. lei.

De asemenea, transferurile cu destinație specială pentru învățământul preșcolar au fost ajustate cu propunerile de redistribuire a transferurilor cu destinație specială între bugetele locale, înaintate în baza deciziilor autorităților reprezentative și deliberative, ca urmare a reorganizărilor instituțiilor de învățământ (raioanele Briceni, Hâncești, Orhei, Rezina, Telenești și Ungheni).

2. Transferurile cu destinație specială pentru *învățământul primar și secundar* includ transferuri categoriale pentru școli primare, gimnazii și licee, calculate după Metodologia de finanțare în bază de cost standard per elev, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.868/2018.

Totodată, transferurile cu destinație specială pentru învățământul primar și secundar au fost:

- majorate cu costul măsurilor de politici salariale noi - 790,9 mil. lei;
- ajustate cu cheltuielile medii aprobate per beneficiar, în baza numărului de elevi prezentat de Ministerul Educației și Cercetării - 24,8 mil. lei;
- suplimentate cu alocații pentru majorarea normelor financiare pentru alimentarea copiilor și elevilor - 74,6 mil. lei;
- majorate cu alocații pentru divizarea claselor în scopul studierii limbii minorităților naționale - 5,8 mil. lei;
- majorate cu alocații financiare în contextul majorării normativelor de timp și de cheltuieli pentru organizarea și desfășurarea examenelor naționale - 1,8 mil. lei;
- diminuate prin excluderea cheltuielilor de o singură dată - 99,7 mil. lei;
- diminuate cu mijloacele financiare ce țin de compensațiile bănești anuale în mărime de 4000 lei pentru personalul de conducere și didactic din instituțiile de învățământ general public, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.969/2018, în baza numărului de beneficiari prezentat de Ministerul Educației și Cercetării - 2,0 mil. lei.

Cuantumul normativului valoric pentru un „elev ponderat” și a normativului valoric pentru o instituție, luat în calcul la stabilirea transferurilor categoriale constituie 18 762,0 lei și, respectiv, 1 016 360,0 lei.

De asemenea, pentru acordarea dejunurilor calde elevilor, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.234/2005 „Cu privire la alimentarea elevilor”, s-a luat în calcul numărul elevilor claselor I-IV, la situația din 1 octombrie 2021 (disponibil de facto la sfârșitul perioadei de gestiune) și norma de alimentație de 15,6 lei/zi pentru un elev calculată pentru 171 zile de alimentație.

Pentru unele instituții de învățământ secundar din unele localități ale raioanelor Anenii Noi, Căușeni și Dubăsari, amplasate în zona de securitate, au fost luați în calcul și elevii din clasele V-XII, la situația din 1 octombrie 2021

(disponibil de facto la sfârșitul perioadei de gestiune), sunt alocate transferuri cu destinație specială în mărime de 3,8 mil. lei.

În legătură cu particularitățile specifice din planurile de învățământ privind studierea limbilor minorităților naționale și pentru studierea istoriei, culturii și tradițiilor poporului sunt luate în calcul mijloace financiare pentru acest scop în volum de 40,6 mil. lei.

Referitor la organizarea învățământului gimnazial și liceal pentru deținuții minori din penitenciare (municipiile Chișinău și Bălți și raioanele Cahul, Hâncești și Rezina), transferurile cu destinație specială includ mijloace pentru achitarea salariilor profesorilor, care activează în clasele din penitenciarele respective în mărime de 1,8 mil. lei.

Transferurile cu destinație specială pentru învățământ includ și mijloace financiare pentru organizarea și desfășurarea examenelor de absolvire, în conformitate cu noile prevederi ale Hotărârii Guvernului nr.391/2014 „Cu privire la acțiunile de organizare și desfășurare a examenelor de absolvire a nivelurilor de învățământ” în mărime de 7,6 mil. lei.

Suplimentar, au fost prevăzute mijloace financiare pentru personalul școlilor primare, gimnaziilor și liceelor din partea stângă a Nistrului din raionul Dubăsari, satul Varnița din raionul Anenii Noi și din satele Copanca și Hagimus raionul Căușeni, care beneficiază de salariul de bază majorat cu 4 clase de salarizare succesive, determinat în condițiile Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270/2018 în mărime de 3,7 mil. lei.

Pentru liceele-internat cu profil sportiv s-a luat în calcul numărul elevilor claselor V-XII, la sfârșitul perioadei de gestiune potrivit Raportului privind îndeplinirea planului de rețea, state și contingente în instituțiile de învățăminte primar și secundar general pe anul 2022, norma de alimentație de 77,47 lei/zi pentru anul 2023, calculată pentru 273 zile de alimentație.

3. Transferurile cu destinație specială pentru învățământul special au fost calculate în baza transferurilor stabilite pentru anul 2022 pentru respectivele instituții. Totodată, transferurile pentru învățământul special au fost:

- majorate cu costul măsurilor de politici salariale noi - 10,9 mil. lei;
- suplimentate cu alocații pentru majorarea normelor financiare pentru alimentarea copiilor și elevilor - 1,8 mil. lei;
- diminuate prin excluderea cheltuielilor de o singură dată - 0,6 mil. lei.

4. Transferurile cu destinație specială pentru învățământul extrașcolar și odihna de vară au fost calculate în baza transferurilor stabilite pentru anul 2022 pentru instituțiile/măsurile respective. Totodată, transferurile cu destinație specială pentru învățământul extrașcolar au fost:

- majorate cu costul măsurilor de politici salariale noi - 103,7 mil. lei;

- majorate cu mijloace financiare pentru deschiderea grupelor noi - 2,8 mil. lei;

- diminuate prin excluderea cheltuielilor de o singură dată - 11,9 mil. lei;

- suplimentate cu mijloacele financiare ce țin de compensațiile bănești anuale în mărime de 4000 lei pentru personalul de conducere și didactic din instituțiile de învățământ general public, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.969/2018, în baza numărului de beneficiari prezentat de Ministerul Educației și Cercetării - 0,5 mil. lei.

Transferuri cu destinație specială pentru școlile sportive

Suma transferurilor cu destinație specială pentru școlile sportive constituie 347,6 mil. lei, cu 43,1 mil. lei mai mult comparativ cu suma transferurilor precizate pentru anul 2022.

Totodată, transferurile cu destinație specială pentru școlile sportive au fost:

- majorate cu costul măsurilor de politici salariale noi - 45,3 mil. lei;

- majorate cu scopul achitării serviciilor comunale - 0,8 mil. lei;

- majorate cu mijloace financiare alocate pentru deschiderea de secții sportive noi, în urma examinării solicitărilor înaintate de autoritățile publice locale - 2,0 mil. lei;

- diminuate în urma reducerii plăților unice cu caracter excepțional - 5,0 mil. lei.

Transferuri pentru unele plăți sociale, indemnizații și servicii sociale

Suma transferurilor cu destinație specială pentru plățile sociale efectuate din bugetul de stat către bugetele locale pentru anul 2023 a fost estimată reieșind din prioritățile strategice ale sectorului, precum și angajamentele de cheltuieli asumate în anii precedenți cu impact financiar asupra anilor următori și constituie 448,9 mil. lei, cu 49,3 mil. lei mai puțin comparativ cu planul precizat pentru anul 2022, condiționată de următorii factori:

✓ reducerea cheltuielilor în legătură cu revizuirea programelor reieșind din executarea volumelor de cheltuieli în sumă de 56,0 mil. lei;

✓ creșterea cheltuielilor de personal în legătură cu măsurile de politici salariale implementate începând cu 01.01.2023 în sumă de 3,2 mil. lei;

✓ creșterea cheltuielilor reieșind din majorările cu indicele prețurilor de consum pentru mărfuri și servicii în sumă de 3,5 mil. lei.

Ca transferuri cu destinație specială pentru finanțarea competențelor delegate autorităților administrației publice locale sunt prevăzute:

A. Plăți sociale, care includ:

1. *Compensația pentru serviciile de transport*, care prevede compensația cheltuielilor pentru călătoria în transportul comun urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor) și compensația anuală pentru cheltuielile legate de serviciile

de transport, care se acordă persoanelor cu dizabilități locomotorii, persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, copiilor cu dizabilități, precum și persoanelor care însoțesc persoane cu dizabilități severe sau copii cu dizabilități – prevăzute în articolul 49 al Legii privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități nr.60 din 30 martie 1992. Pentru anul 2023 se prevede acordarea compensației în volum de 158,9 mil. lei.

Prin urmare, cuantumul anual al compensației respective va constitui:

- pentru persoane cu dizabilități severe și copiii cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani (s-au estimat în mărime de 480 lei/trimestrial);
- pentru persoane cu dizabilități accentuate (s-au estimat în mărime de 240 lei/trimestrial).

Suplimentar la aceste compensații, persoanele cu dizabilități locomotorii (inclusiv copiii cu dizabilități locomotorii în vârstă de până la 18 ani) beneficiază de un supliment în mărime de 270 lei/trimestrial.

Condițiile de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport sunt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1413/2016.

2. Indemnizație pentru copiii rămași fără ocrotire părintească și a celor rămași temporar fără ocrotire părintească:

a) Indemnizația pentru copiii adoptați și cei aflați sub tutelă/curatelă, care prevede plata indemnizației pentru copii rămași fără ocrotire părintească și a celor rămași temporar fără ocrotire părintească, conform prevederilor art.14 și art.15 din Legea nr.140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți.

Condițiile de stabilire și plată a indemnizațiilor pentru copii adoptați sau cei aflați sub tutelă/curatelă sunt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.581/2006 și Regulamentul cu privire la tipurile, cuantumurile și condițiile specifice de acordare a indemnizațiilor pentru creșterea și îngrijirea copiilor plasați în serviciile de tutelă/curatelă, asistență parentală profesionistă și casă de copii de tip familial, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1278/2018.

b) Indemnizația pentru copiii cu vârsta de 7-17 ani, în cazul elevilor/studentilor cu vârsta de până la 18 ani, persoane apte de muncă, în cazul elevilor/studentilor cu vârstă mai mare de 18 ani, conform Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a indemnizațiilor pentru unele categorii de copii și tineri, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.132/2020.

Pentru anul 2023, pentru ambele categorii de beneficiari au fost prevăzute mijloace financiare în mărime de 85,5 mil. lei.

3. Indemnizații și compensații pentru absolvenții instituțiilor de învățământ superior și profesional tehnic postsecundar, încadrați în instituțiile de învățământ în primii 3 ani după absolvirea acestora pentru plata indemnizației unice și pentru

compensarea lunară a cheltuielilor pentru închirierea spațiului locativ, consumul de energie termică și electrică personalului didactic angajat în instituțiile de învățământ publice din mediul rural și centrele raionale, încadrați în instituțiile de învățământ, prin repartizare de către Ministerul Educației, potrivit art.134(5) și (6) din Codul Educației nr.152/2014. Modalitatea de calculare, repartizare, utilizare și evidență a transferurilor cu destinație specială pentru susținerea cadrelor didactice tinere sunt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.802/2015 (modificat prin Hotărârea Guvernului nr.217/2019). Pentru anul 2023 au fost prevăzute mijloace financiare în mărime de 42,9 mil. lei.

4. *Compensarea cheltuielilor pentru diferența de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii unor localități din raioanele Dubăsari, Căușeni și Anenii Noi*, potrivit Legii nr.1435/2002 pentru compensarea diferenței de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii unor localități din raioanele Dubăsari, Căușeni și Anenii Noi (modificată prin Legea nr.61/2021). Pentru anul 2023, în acest scop sunt prevăzute mijloace financiare în mărime de 123,0 mil. lei.

5. Prestațiile sociale pentru copiii plasați în serviciile sociale - condițiile de stabilire și plată a indemnizațiilor zilnice pentru copii sunt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.378/2018. Pentru anul 2023 sunt prevăzute mijloace financiare în mărime de 14,7 mil.lei pentru asigurarea cu bani de buzunar a copiilor plasați în serviciile asistență parentală profesionistă, case de copii de tip familial, centre de plasament temporar și copii aflați sub tutelă/curatelă, începând cu clasa a V-a și până la împlinirea vârstei de 18 ani sau, după caz, finalizarea anului de studii.

B. Servicii sociale, care includ:

1. Centrele de reabilitare a victimelor violenței în familie, prezente în municipiul Bălți, raioanele Anenii Noi, Căușeni, Drochia, Hâncești și UTA Găgăuzia, potrivit Legii nr.45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, costul cărora constituie 10,7 mil. lei.

2. Centrul de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe umane, prezent în raionul Cahul, potrivit Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nr.241/2005, costul căruia constituie 1,7 mil. lei.

3. Centrele regionale HIV/SIDA, prezente în municipiile Chișinău, Bălți și Comrat (UTA Găgăuzia), potrivit Hotărârii Guvernului nr.1010/2016 „Cu privire la aprobarea Regulamentului – cadru privind organizarea și funcționarea Centrului social regional pentru asistența persoanelor infectate HIV/SIDA și a membrilor familiilor acestora și a standardelor minime de calitate”, costul cărora constituie 6,7 mil. lei.

4. Întreținerea activității mediatorului comunitar, potrivit Hotărârii Guvernului nr.557/2013 „Pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea activității mediatorului comunitar”, costul căruia constituie 4,7 mil. lei.

5. Cheltuieli pentru procurarea serviciilor de consiliere psihologică a victimelor infracțiunii în municipiile Bălți, Chișinău și raionul Leova, costul căruia constituie 0,1 mil. lei.

Suma transferurilor cu destinație specială pentru compensarea scutirilor de la plata impozitului funciar (venituri ratate) ale deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Râbnîța-Tiraspol pentru anul 2023 va constitui 0,6 mil. lei, în conformitate cu prevederile Legii nr.39/2006 privind instituirea unor măsuri suplimentare de susținere a activității de întreprinzător desfășurate în localitățile din stânga Nistrului ale raionului Dubăsari, precum și a Regulamentului privind modul de compensare a veniturilor bugetelor locale, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, ratate în legătură cu scutirea deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Râbnîța-Tiraspol de la plata impozitului funciar, plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.567/2007.

Transferuri cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor

Suma transferurilor cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor în anul 2023 pentru bugetele locale de nivelul al doilea va constitui 750,7 mil. lei, în creștere cu 2,8 mil. lei comparativ cu anul 2022 dacă excludem redirecționarea de la transferurile cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor publice locale la transferuri cu destinație generală pentru bugetele locale de nivelul întâi.

Transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale de nivelul al doilea pentru infrastructura drumurilor locale au fost calculate în funcție de numărul de kilometri echivalenți administrați de către autoritățile administrației publice locale în baza Legii fondului rutier nr.720/1996, cu modificările și completările ulterioare. Deoarece municipiile Bălți și Chișinău, potrivit prevederilor Legii nr.436/2006 privind administrația publică locală, cumulează competențele APL de ambele nivele, aceste bugete municipale suplimentar beneficiază de transferuri cu destinație specială similar mecanismului de calcul aplicat pentru bugetele locale de nivelul întâi (calculat și distribuit proporțional numărului populației). Drept urmare, de majorarea dată vor beneficia exclusiv aceste bugete municipale.

Transferuri din Fondul de susținere a populației

De rând cu aceasta, în relațiile între instituțiile bugetului de stat și instituțiile bugetelor locale de nivelul al doilea pentru anul 2023 sunt stabilite transferuri din

Fondul de susținere a populației pentru finanțarea pachetului minim de servicii sociale (Serviciul social - „Asistență personală”) în volum de 204,2 mil. lei.

Transferurile pentru implementarea proiectului UNICEF privind consolidarea sistemului de protecție socială cu suportul UNICEF va constitui 105,6 mil. lei.

Transferurile de la bugetul de stat la bugetele locale pentru anul 2023 se prezintă în anexa nr.7 la proiectul de lege.

5.5.2. Transferurile către bugetul asigurărilor sociale de stat

Transferurile de la bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat pentru anul 2023 au fost estimate în sumă de 17 169,9 mil. lei, ceea ce este cu 1867,5 mil. lei mai mult față de precizat 2022.

Relațiile între bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat se realizează prin:

- transferuri cu destinație specială pentru acordarea prestațiilor sociale și pentru alte cheltuieli care, potrivit legislației în vigoare, se suportă de la bugetul de stat prin intermediul bugetului asigurărilor sociale de stat. Pentru anul 2023 acestea au fost estimate în volum de 11 003,4 mil. lei, sau cu 520,2 mil. lei mai mult față de precizat 2022.

- transferuri de la bugetul de stat pentru acoperirea insuficienței veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat, în cazul în care resursele bugetului asigurărilor sociale de stat nu acoperă cheltuielile acestuia, care se estimează în sumă de 6 166,4 mil. lei, cu 1 347,3mil. lei mai mult față de precizat 2022.

5.5.3. Transferurile către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală

Pentru anul 2023, relațiile între bugetul de stat și fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală se realizează prin transferuri de la bugetul de stat în sumă de 6 847,6 mil. lei pentru:

- asigurarea obligatorie de asistență medicală a unor categorii de persoane neangajate prevăzute la articolul 4, alineatul 4 din Legea nr.1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, pentru care Guvernul are calitatea de asigurat - 6 696,8 mil. lei;

- compensarea veniturilor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală a scutirilor de la plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (venituri ratate) a deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Râbnița-Tiraspol, în conformitate cu prevederile Legii nr.39/2006 privind instituirea unor măsuri suplimentare de susținere a activității de întreprinzător desfășurate în localitățile din stânga Nistrului ale raionului Dubăsari și Regulamentul privind modul de compensare a veniturilor bugetelor locale,

bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, ratate în legătură cu scutirea deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Râbnîța-Tiraspol de la plata impozitului funciar, plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.567/2007 - 0,2 mil. lei;

- implementarea programului cu destinație specială „Controlul și profilaxia diabetului zaharat” - 150,6 mil. lei.

Tabele la Nota informativă:

Tabelul nr.1 „Indicatorii macroeconomici pe anii 2019-2025”

Tabelul nr.2 „Evoluția bugetului public național conform clasificății economice pe anii 2020-2025”

Tabelul nr.3 „Evoluția bugetului public național conform clasificății funcționale pe anii 2020-2025”

Tabelul nr.4 „Structura bugetului de stat conform clasificății economice pe anii 2020-2025”

Tabelul nr.5 „Structura veniturilor bugetului de stat conform clasificății economice pe anii 2020-2025”

Tabelul nr.6 „Structura cheltuielilor bugetului de stat conform clasificății funcționale pe anii 2020-2025”

Tabelul nr.7 „Structura cheltuielilor bugetului de stat conform clasificății economice pe anii 2020-2025”

Tabelul nr.8 „Sinteza programelor autorităților bugetare incluse în bugetul de stat pe anii 2020-2025”

Tabelul nr.9 „Informație privind efectivul de personal pe autorități bugetare pe anii 2022-2023”

Tabelul nr.10 „Sinteza proiectelor finanțate din surse externe, incluse în bugetul de stat pe anii 2020-2025”

Tabelul nr.11 „Activitățile care urmează a fi finanțate în cadrul proiectelor finanțate din surse externe incluse în bugetul de stat pentru anul 2023”

Tabelul nr.12 „Cheltuieli pentru contribuția Guvernului la implementarea proiectelor finanțate din surse externe pe autorități bugetare și proiecte pentru anii 2020-2025”

Tabelul nr.13 „Investiții capitale finanțate din bugetul de stat pe autorități bugetare și proiecte pe anii 2020-2025”

Tabelul nr.14 „Sinteza proiectelor/măsurilor finanțate din fondul rutier în anii 2021-2022 și propuneri pentru anii 2023-2025”

Tabelul nr.15 „Sinteza proiectelor/măsurilor finanțate din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală în anii 2023-2025”

Tabelul nr.16 „*Sinteza măsurilor/proiectelor finanțate din Fondul Național de Mediu (Fondul Ecologic Național) în anii 2021-2022 și propuneri pentru anii 2023-2025*”

Tabelul nr.17 „*Sinteza măsurilor/proiectelor finanțate din Fondul pentru eficiență energetică în anii 2021-2023*”

Tabelul nr.18 „*Propunerile de buget pentru anul 2023 ale autorităților bugetare independente/autonome*”

Tabelul nr.19 „*Programul anual al împrumuturilor de stat interne*”

Tabelul nr.20 „*Programul anual al împrumuturilor de stat externe*”

Notă privind riscurile bugetar-fiscale

Sinteza rezultatelor monitoringului financiar al activității economico-financiare în anul 2021 și semestrul I, 2022 a întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat.

Ministrul finanțelor

Dumitru BUDIANȘCHI